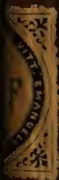
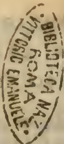
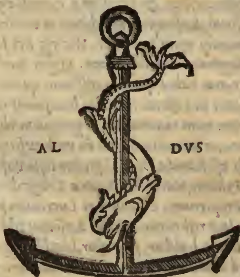
CAR·D·MAT̄

AVSONIVS.

MARCO CORNELIO CARDINALI HIEROYMVS AVANCIVS VERONENSIS. S. P. D.

Cum Mathias Vgonius non munus multiplici doctrina, quàm episcopatu famaugustano colendus, & unicus tuæ mentis interpres mihi nuper retulerit te iterum amœniores disciplinas retractare, & mansuetiores musas reuisere, Ecce Andreas Asulanus impressorum solertissimus Aldi nui à doctis nunquam satis deplorati socer, & feliciissimæ Corneliæ genti addictissimus, Ausonium emendatiorem emittere conatur, meamq; opem implorat. Hoc ego uel laboriosum negotium non detrectaui. Quin Andreæ nostro gratias habeo quam gratissimas. quando quod consilium non ostenderat, mihi huiusmodi occasio fecerat. Hinc enim renouabitur argumentum obseruantiæ meæ, ac memoriæ de tuis in me beneficijs, & obsequijs testificandæ. Tuo iampridem iussu Papinij sylvas, Syllium, Martialem, Senecæ Tragœdias, Tibullum, Propertium, Catullum, et Lucretium pene infinitis locis restituimus. Rursus Ausonius tibi nuncupatim dicatus lepidior, formosior, luculentior, prodibit. Quod ætatis mihi reliquum erit, tuarum in primis uirtutum celebritati studens, sacrarum, ut malueris, lectionum lucubrationibus exigemus. Nec ingenij mei egestatem deterrebit, reiiciet'ue maiestatis tuæ amplitudo. cum non eminentissimos modo professores, uerum etiam bonarum omnium artium

studiosos ames, adiuues, exornes, & gentilitia hospitalitate amplexeris. Vnde felicissimam ætatem nostram arbitror, qua uiri literarum, literatorumq; cultores, & assertores id dignitatis fastigium attigerint, quo clarissimis ingenijs queant, ut uelint, adesse. Iam te auspice, Adrianoq; Cardinale poeta huius æui cultissimo, & Cardinalibus Volaterano, Frenesio, ac Grimano uiris doctissimus, præcellentiumq; ingeniorum Mecœnatibus munificentissimus, & doctrinis honor, & uirtuti locus reddetur. Huiusmodi enim sciētiarum præsidibus surgent Pierides, uiuet Maro, Vale. inclytum christiani cardinis decus & præsidium, & musas æternitatis testes, ut facis, foueto.

EX LIBRO QVINTO PETRI CRINITI DE POETIS LATINIS AVSONII GALLI VITA.

Decius Ausonius genere Gallus patria Burdegalensis fuit, quæ res apte indicatur, cum locis pluribus, tum præcipue his uersibus.

Burdegala est natale solũ, clementia cœli
Mitis, ubi & riguæ larga indulgentia terræ.

uixit, ut cõstat, impantibus Valentino & Valẽtiniano Augustis, qbus magnope acceptus traditur ob ingenium, atq; excellẽtem doctrinã, sed lõge nobilior factus est sub Gratiano Cæs. quẽ in latinis literis, atq; honestis disciplinis magna diligentia erudiuit, ut paulopost dicemus. parẽtem habuit nomine Ausoniũ professione medicum, multisq; ac uarijs honoribus illustratũ, qđ ipse poeta Ausonius testatur eo carmine, quo pietatem suã professus est in deplorãdo obitu patris. qđã impitissime faciunt, q ad hũc poetam ea referunt, quæ ad patrẽ Ausonij ptinẽt. Cæs. Valẽtinianus tñ concessit moribus, atq; doctrinæ Ausonij, ut eũ præcipue delegerit ĩter cæteros oẽs, q Gratianũ filiũ instrueret, eiusq; ingeniũ latinis literis erudiret, quo circa maximam nobilitatem adeptus est, adeo ut paulo mox patrocinio Cæs. Gratiani prouectus fuerit ad consularẽ dignitatem q̃honestissimus suffragijs, ut abunde pcipitur ex illa nobili gratiarũ actione, qua impatori optimo, & discipulo humanissimo gratulatur. pmulta cõposuit & prosa oratiõe & carmine. Librum epigrãmatum magna ex parte à græcis poetis acceptũ, in latinos numeros cõuertit, mira elegantia, pariq; ingenio. Fuit n. græce ac latine pitissimus. Item de ijs urbi

bus scripsit, quæ nobiliores atq; clariores haberentur uario, & multiplici genere carminũ: ex quo poemate q̃dam ueluti fragmẽta adhuc legũtur. puellã noíe Bissulã multis carminibus celebrauit, admiratus egregiam illius formã, singularẽq; uenustatem. De fluuio Mosa (q Lingonũ fines prægrediẽs in Rhenũ influit) in quo maximã laudẽ (ut est author Symmachus) iure optimo sibi uendicauit. siqdẽ incredibili elegantia utitur in eo describẽdo. Fastorum præterea libros absoluit, opus magni laboris, ac multarum uigiliarum. a principio .u. urbis conditæ auspicatus est continuato ordine usq; ad suum consulatum, ut his uersibus testatur.

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino
  Annorum seriem cum Procule accipies,
Mille annos centum'q;, & bis fluxisse nouenos
  Consulis Ausonij nomen ad usq; leges.
Fors erit ut lustrum, cum se cumulauerit istis
  Confectam Proculus signet olympiadem.

Inter amicos præcipue habuit Tetradiũ Gallũ, Paulinũ Poetam, & Hesperiũ. quorũ studiũ atq; beneuolentiam pluribus, ac uarijs epistolis testatur. Symmachus aũt uir cõsularis et apprime doctus tm̃ poetæ Ausonio detulit, ut assertũ ab eo sit nemınẽ esse oíum mortaliũ, quẽ in officio amicitiæ illi cõpararet. extant adhuc epistolæ ipsius Symmachi uelut optimi testes tam mutuæ, tam'q; singularis inter se necessitudinis. neq; dubiũ est eũdẽ Ausonium inter christianos relatũ, qđ illius opa multis locis demonstrãt. De obitu ipsius nihil certi habetur ex ueterũ lectione. Etsi qdam tradũt nonagenariũ p̃isse. in quo magno errore decipiuntur, cum id ad parẽtem Ausonij ptineat.

AVSONIVS THEODOSIO AVGVSTO.

Agricolam si flaua Ceres dare semina terræ,
Gradiuus iubeat si capere arma ducem,
Soluere de portu classem Neptunus inermem,
Fidere tam fas est quàm dubitare nefas,
Insanum quamuis hyemet mare, crudaq; tellus
Seminibus, bello nec sit aperta manus.
Nil dubites authore bono, mortalia quærunt
Consilium. certus iussa capesce dei.
Scribere me Augustus iubet, & mea carmina poscit
Penè rogans, blando uis latet imperio.
Non habeo id genij, Cæsar sed iussit, habebo,
Cur me posse negem, posse quod ille putat?
Inualidas uires ipse excitat, & iuuat idem
Qui iubet obsequium sufficit esse meum,
Non tutum renuisse Deo, laudata pudoris
Sæpe mora est, quoties contra parem dubitas.
Qum etiam non iussa parant erumpere dudum
Carmina, quis nolit Cæsaris esse liber?
Ne ferat indignum uatem, centumq; lituras
Mutandas semper deteriore nota.
Tu modo te iussisse Pater Romane memento,
Inq; tuis culpis da tibi tu ueniam.

Quod uitæ sectabor iter? si plena tumultu,
Sunt fora. si curis domus anxia si peregrinos
Cura domus sequitur. mercantem si noua semper
Damna manent, cessare uetat si turpis egestas.
Si uexat labor agricolam, mare naufragus horror
Infamat, pœnæq; graues in cœlibe uita.
Et grauior cautis custodia uana maritis.
Sanguineum si Martis opus. Si turpia lucra
Fœnoris, & uelox inopes usura trucidat.
Omne æuum curæ. cunctis sua displicet ætas.
Sensus abest paruis lactentibus, & puerorum
Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pubes.
Afflictat fortuna uiros per bella per æquor,
Iras, insidiasq;, cathenatosq; labores
Mutandos semper grauioribus. ipsa senectus
Expectata diu, uotisq; optata malignis
Obijcit innumeris corpus lacerabile morbis.
Spernimus in commune omnes præsentia. quosdam
Constat nolle Deos fieri. Iuturna reclamat
Quo uitam dedit æternam? cur mortis adempta est
Conditio? sic caucasea sub rupe Prometheus
Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
Incusare Iouem, data sit quod uita perennis.
Respice & ad cultus animi. sic nempe pudicum
Perdidit Hippolytum non felix cura pudoris.
At contra illecebris maculosam ducere uitam.
Quem iuuat Aspice & ad pœnas & crimina regum
Tereos incesti, uel mollis Sardanapali.

Perfidiam uitare monent tria punica bella,
Sed prohibet seruare fidem deleta Saguntos.
Viue, & amicitias semper cole, crimen ob istud
Pythagoreorum perijt schola docta sophorum.
Hoc metuens igitur nullas cole, crimen ob istud
Timon Palladijs olim lapidatus Athenis.
Dissidet ambiguus semper mens obuia uotis.
Nec uoluisse homini satis est, optata recusant,
Esse in honore placet, mox pœnitet, & dominari
Vt possint, seruire uolunt. Idem auctus honore
Inuidiæ obijcitur. pernox est cura disertis.
Sed rudis ornatu uitæ caret. esto patronus,
Et defende reos. sed gratia rara clientis.
Esto cliens, grauis imperij persona patroni.
Exercent hunc uota patrum, mox aspera curis
Sollicitudo subit. contemnitur orba senectus.
Et captatoris præda est hæredis egenus.
Vitam parcus agis, auidi lacebrabere fama,
Et largitorem grauius censura notabit.
Cuncta tibi aduersis contraria casibus, Ergo
Optima Graiorum sententia, Quippe homini aiunt
Non nasci esse bonum, natum aut cito morte potiri.

De matre Augusti.

Ante omnes alias felix tamen hoc ego dicor.
Siue hominem peperi fœmina, siue uirum.

AVSONII PAEONII EPIGRAMMATON LIBER.

Haebe potēs numeris, praeses Tritóia bellis,
Tu quoq; ab aerio praeceps uictoria lapsu,
Come serenatam duplici diademate frōtem
Serta ferēs, q̄ dona togae, q̄ praemia pugnae.
Bellandi fandiq; potens Augustus honorem
Bis meret, ut geminet titulos, qui praelia musis
Temperat, & geticum moderatur Apolline martem.
Arma inter, Cimbrosq; truces, furtoq; nocentes
Sauromatas. quantum cessat de tempore belli,
Indulget latijs tantum inter castra camoenis.
Vix posuit uolucres stridentia tela sagittas,
Musarum ad calamos fertur manus, otia nescit,
Et commutata meditatur arundine carmen.
Sed carmen non molle modis. bella horrida Martis
Odrysij, Thressaeq; uiraginis arma retractat.
Exulta Aeacide, celebraris uate superbo
Rursum, romanusq; tibi contingit Homerus.

Nostra simul certant uarijs epigrammata nugis,
Stoicus has partes, has Epicurus agit.
Salua mihi ueterum maneat modo regula morum,
Ludat permissis sobria musa iocis.

Blanditur Valentiniano.

Cedere quae lato nescit fera saucia ferro,
Armatiq; urget tela cruenta uiri,
Quàm grandes paruo patitur sub uulnere mortes,

Et solam letiuim probat esse manum.
Mirantur casusq; nouos, subitasq; ruinas,
Quas ferat a celeri uulnere dextra ualens.
Nec contenta ictos letaliter ire per artus,
Coniungit mortes una sagitta duas.
Plurima communi pereunt sic fulminis ictu.
Hæc quoq; de cœlo uulnera missa putes.

Danubius Nilum alloquitur.

Illyricis regnator aquis, tibi Nile secundus,
Danubius lætum profero fonte caput.
Saluere Augustos iubeo, natumq;, patremq;,
Armiferis alui quos ego Pannonijs.
Nuntius Euxino iam nunc uolo currere ponto,
Vt sciat hoc superum cura secunda Valens
Cæde, fuga, flammis stratos perijsse Sueuos,
Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
Quod si lege maris refluus mihi curreret amnis,
Huc possem uictos inde referre Gothos.

Imitatio Maroniana.

Nunc te marmoreum pro sumptu fecimus, at cum
Augustus frater remeauerit, aureus esto.

Picturæ Subditi, ubi Leo una a Gratiano sagitta occisus est.

Quod leo tam tenui patitur sub arundine letum,
Non uires ferri, sed ferientis agunt.

In tumulum hominis felicis.

Sparge mero cineres, & odoro perlue nardo
Hospes, & adde rosis balsama puniceis
Perpetuum mihi uer agit illachrymabilis urna,
Et commutaui sæcula, non obij.

Nulla mihi ueteris perierũt gaudia uitæ.
Felix, seu memini, siue nihil memini.

Exhortatio ad modestiam.

Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem,
Atq; abacum Samio sæpe onerasse luto.
Fercula gemmatis cum poneret aurea uasis,
Et misceret opes, pauperiemq; simul.
Quærenti causam respondit. Rex ego qui sum
Siciniæ, figulo sum genitore satus.
Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente
Diues ab exili progrediere loco.

In Statuam rhetoris semiuiri & elinguis.

Rhetoris hæc Rufi statua est, nil uerius ipsa,
Ipsa adeo linguam non habet & cerebrum.
Et riget, & surda est, & non uidet, omnia Rufi,
Vnum dissimile est, mollior ille fuit.

Danubius.

Danubius penitus caput occultatus in oris,
Totus sub uestra iam ditione fluo.
Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis.
Imperijs grauidas qua seco Pannonias.
Et qua diues aquis Scythico soluo hostia ponto,
Omnia sub uestrum flumina mitto iugum.
Augusto dabitur sed proxima palma Valenti,
Inueniet fontes hic quoq; Nile tuos.

De uxore, quæ uirum uoluit ueneno necare.

Toxica Zelotypo dedit uxor mœcha marito,
Nec satis ad mortem credidit esse datum,
Miscuit argenti letalia pondera uiui.
Cogeret ut celerem uis geminata necem,

Diuidat hæc ſiquis, faciunt diſcreta uenenum,
Antidotum ſumet, qui ſociata bibet.
Ergo inter ſeſe dum noxii pocula certant,
Ceſſit letalis noxa ſalutiferæ.
Protinus & uacuos alui patiere receſſus,
Lubrica deiectis qua uia nota cibis.
Quàm pia cura deûm, prodeſt crudelior uxor,
Et cum fata uolunt, bina uenena iuuant.

In Pictorem Deæ Echo.

Vane quid affectas faciem mihi ponere pictor,
Ignotamq; oculis ſollicitare deam?
Aëris & linguæ ſum filia, mater inanis,
Indicij uocem quæ ſine mente gero.
Extremos pereunte modos à fine reducens,
Ludificata ſequor uerba aliena meis.
Auribus in ueſtris habito penetrabilis Echo,
At ſi uis ſimilem pingere, pinge ſonum.

In Simulachrum Occaſionis & Pœnitentiæ.

Cuius opus? Phidiæ. qui? ſignum Pallados, eius,
Quiq; Iouem fecit, tertia palma ego ſum
Sum dea, quæ rara, & paucis Occaſio nota.
Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? uolucris ſum. Mercurius quæ
Fortunare ſolet, trado ego, cum uolui.
Crine tegis faciem? cognoſci nolo. ſed heus tu
Occipiti caluo es? ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi, dic rogo, quæ ſis?
Sum dea, cui nomen nec Cicero ipſe dedit.
Sum dea, quæ facti non factiq; exigo pœnas.
Nempe ut pœniteat, ſic Metanœa uocor.

Tu modo dic, quid agit tecum? siquando uolaui,
Hæc manet, hanc retinent, quos ego præterij.
Tu quoq;, dum rogitas, dum percunctando moraris,
Elapsam dices me tibi de manibus.

Epitaphium Anitiæ puellæ mortuæ.

Omnia quæ longo uitæ cupiuntur in æuo,
Ante quater plenum consumpsit Anitia lustrum.
Infans lactauit, pubes & uirgo adoleuit.
Nupsit, concepit, peperit, iam mater obiuit.
Quis mortem accuset? compleuit munia uitæ,
Iam meritis anus est, & adhuc ætate puella.

Ad Gallam iam senescentem.

Dicebam tibi Galla, senescimus, effugit ætas,
Vtere uere tuo. casta puella anus est.
Spreuisti, obrepsit non intellecta senectus,
Nec reuocare potes, qui periere dies.
Nunc piget, & quereris, quod non aut ista uoluntas
Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi.
Da tamen amplexus, oblitaq; gaudia iunge,
Da, fruar, & si non quod uolo, quod uolui.

De Lepore capto à Cane marino.

Trinacrij quondam currentem in littoris ora
Ante canes, leporem Cœruleus rapuit.
At lepus. In me omnis terræ, pelagiq; rapina est.
Forsitan & cœli, si Canis astra tenet.

De Pergamo scriptore fugitiuo, qui captus fuerat,

Tam segnis scriptor quàm lentus Pergame cursor
Fugisti, & primo captus es in stadio.
Ergo notas scripto tolerasti Pergame uultu,
Et, quas neglexit dextera, frons patitur.

Per quæ non recte punitus, fronte subisti
Supplicium, lentæ quod meruere manus.
At tu, qui dominus peccantia membra coerce,
Iniustum falsos excruciare reos.
Aut inscribe istam, quæ non uult scribere, dextram,
Aut profugos ferri pondere necte pedes.

De Myrone, qui Laidis noctem rogauerat.

Canus rogabat Laidis noctem Myron,
Tulit repulsam protinus,
Causamq; sensit, & caput fuligne
Fucauit atra candidum,
Idemq; uultu, crine non idem Myron
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similem non ipsum rata,
Fortasse & ipsum, sed uolens ludo frui,
Sic est adorta callidum.
Inepte quid me, quod recusaui, rogas?
Patri negaui iam tuo.

De opinione, quam de illo habebat eius uxor.

Laidas & Glyceras lasciuæ nomina famæ,
Coniux in nostro carmine cum legeret,
Ludere me dixit, falsoq; in amore iocari,
Tanta illi nostra est de probitate fides.

Ad uxorem suam, q debeat uiuere & oblectari.

Vxor uiuamus, quod uiximus, & teneamus
Nomina, quæ primo sumpsimus in thalamo.
Nec ferat ulla dies, ut commutemur in æuo.
Quin tibi sim iuuenis, tuq; puella mihi.
Nestore sim quãuis prouectior, æmulaq; annis
Vincas

Vincas cumanam tu quoq; Deiphoben,
Nos ignoremus, quid sit matura senectus.
Scire æui meritum, non numerare decet.

In Meroen anum ebriosam.

Qui primus Meroë nomen tibi condidit, ille
Thesidæ nomen condidit Hippolyto.
Nam diuinare est nomen componere, quod sit
Fortunæ & morum uel necis indicium.
Protesilae tibi nomen sic fata dederunt,
Victima quod Troiæ prima futurus eras.
Idmona quod uatem, medicum quod Lapida dicunt,
Discendas artes nomina præueniunt.
Et tu sic Meroe, non quod sis atra colore,
Vt quæ niliaca nascatur in Meroe,
Infusum sed quod uinum non diluis undis.
Potare immistum sueta merumq; merum.

Ex græco traductum de statua Nemesis.

Me lapidem quondam Persæ aduexere, trophæum
Vt fierem bello, nunc ego sum Nemesis.
At sic ut Græcis uictoribus asto trophæum,
Punio sic Persas uaniloquos Nemesis.

Ex græco traductum.

Qui laqueum collo nectebat, repperit aurum,
Thesauriq; loco deposuit laqueum.
At qui condiderat, postquam non repperit aurum,
Aptauit collo, quem reperit, laqueum.

De Thrasybulo Lacedæmonio qui fortissime dimicans occubuit.

Excipis aduerso quod pectore uulnera septem,
Arma superueheris quod Trasybule tua;

Non dolor hic patris, Pitanæ sed gloria maior
Rarum tam pulchro funere posse frui.
Quem postquam mœsto socij posuere feretro,
Talia magnanimus edidit orsa pater.
Flete alios, natus lachrymis non indiget ullis,
Et meus, & talis, & Lacedæmonius.

Ex Græco de Matre Lacæna.

Mater Lacæna clypeo obarmans filium
Cum hoc, inquit, aut in hoc redi.

In diuitem degenerem mœcho genitum.

Quidam superbus opibus, & fastu tumens,
Tantumq; uerbis nobilis,
Spernit uigentis clara sæcli nomina,
Antiqua captans stemmata,
Martem Remumq; & conditorem Romulum
Primos parentes nuncupans.
Hos ille serum ueste contexi iubet,
Hos cælat argento graui,
Ceris inurens ianuarum limina,
Et atriorum pegmata,
Credo, quod illi nec pater certus fuit,
Et mater est uere lupa.

Versus In ueste contexti De Sabina textrice,

Laudet achemenias orientis gloria telas,
Molle aurum pallis Græcia texe tuis.
Non minus Ausoniam celebret dum fama Sabinam
Parcentem magnis sumptibus, arte parem.

Diogenis Cynici imagini subditi.

Inuentor primus Cynices ego, quæ ratio istæc?
Alcides multo dicitur esse prior,

Alcida quondam fueram doctore secundus.
Nunc ego sum Cynicus primus & ille deus.

De Eodem.

Discipulus melior nulli melior'ue magister
εἰς ἀρετὴν συνέβη καὶ κυνικὴν σοφίην.
Dicere me nouit uerum, qui nouit utrunq;,
καὶ θεὸν ἀλκείδην καὶ κύνα Διογένη.

Libero Patri.

αἰγύπτου μὲν ὄσιρις ἐγὼ μυσῶν δὲ φανάκης
βάκχος ἐνὶ ζῶσι καὶ ἐνὶ φθιμένοις αἰδωνεὺς
πυρογενὴς δίκερως τιτανολέτις διόνυσος.

In Corydonem Marmoreum.

αἴξ χίμαρος πήρη ποιμὴν ῥαβδοῦχος ἐλαίη
εἷς λίθος ἐκ πάντων αὐτὸς ἐγὼ κορύδων.

In Simulachrum Sapphus.

Lesbia pierijs Sappho soror addita musis,
εἰμ' ἐνθ' ἡ λυρικῶν ἀοιδῶν δεκάτη.

Deæ Veneri.

Orta salo, suscepta solo, patre edita cœlo,
Aeneadum genitrix, hic habito alma Venus.

Ad Libellum suum.

Si tineas catiemq; pati te charta necesse est,
Incipe uersiculis ante perire meis.
Malo inquis tineas, sapis erumnose libelle,
Perfungi mauis qui leuiore malo.
Ast ego damnosæ nolo otia perdere musæ,
Iacturam somni quæ parit, atq; olei.
Vtilius dormire fuit, q̃ perdere somnum.
Atq; oleum, uerum, causa sed ista mihi est.

Irascor Proculo, cuius facundia tanta est.
Quantus honor. scripsit plurima, quae cohibet.
Hinc studeo ulcisci, & prompta est haec ultio uati,
Qui sua non edit carmina, nostra legat.
Huius in arbitrio est seu te iuuenescere cedro,
Seu iubeat duris uermibus esse cibum.
Huic ego, quod nobis superest, ignobilis oci
Deputo, siue legat, quae dabo, siue tegat.

De nomine cuiusdã Lucij sculpto in marmore.

Lucius una quidem, geminis sed dissita punctis
Littera, praenomen sic nota sola facit.
Post. M. incisum est, puto sic, non tota uidetur,
Dissiluit saxi fragmine laesus apex.
Nec quisq̃ Marcus, seu Martius, an ne Metellus
Hic iaceat, certis nouerit indicijs.
Truncatis conuulsa iacent elementa figuris,
Omnia confusis interiere notis.
Miremur perijsse homines, monimenta fatiscunt,
Mors etiam saxis nominibusq; uenit.

De Sabina textrice & carmina faciente.

Siue probas tyrio textam sub tegmine uestem,
Seu placet inscripti commoditas tituli.
Ipsius hoc dominae concinnat utrunq; uenustas,
Has geminas artes una Sabina colit.

De Eadem Sabina.

Licia qui texunt & carmina, carmina musis,
Licia contribuunt casta Minerua tibi.
Ast ego rem sociam non dissociabo Sabina,
Versibus inscripsi quae mea texta meis.

De Puella, quam amabat.

Hanc uolo, quæ non uolt, illam quæ uolt, ego nolo,
Vincere uolt animos, non satiare Venus.
Oblatas sperno illecebras, detrecto negatas.
Nec satiare animum, nec cruciare uolo.
Nec discincta Diana placet, nec nuda Cithere,
Illa uoluptatis nil habet, hæc nimium.
Callida sed mediæ Veneris mihi uendicet artem
Fœmina, quæ iungat, quod uolo, nolo uocet.

De Duobus Fratribus.

χρυσὸς ἀκίνδυνος αὐτ' ἀδέλφεοι, οἶκτρα δὲ τέκνα
Moribus ambo malis, nomina falsa gerunt.
οὐδ' οὗτος χρυσὸς, οὐ δ' οὗτος ἀκίνδυνός ἐστιν.
Vna potest ambos littera corrigere,
αἴκεν χρυσὸς ἕλῃ καὶ ἀκίνδυνος ἄλφ' ἀπολέσαν,
κίνδυνος *hic fiet, frater* ἄχρυσος *erit.*

De Tribus incæstis.

Tres uno in lecto. stuprum duo perpetiuntur,
Et duo committunt, quattuor esse reor.
Falleris, extremis da singula crimina, & illum
Bis numera medium, qui facit, & patitur.

Ad Philomusum, qui arbitrabatur se doctum librorum copia.

Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est,
Doctum & grammaticum te Philomuse putas.
Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde.
Omnia mercatus, cras citharœdus eris.

In tabula ubi erat picta imago Rufi rhetoris.

Elinguem quis te dicentis imagine pinxit
Dic mihi Rufe, taces. nil tibi tam simile est.

Ad eandem tabulam.

Hæc Rufi tabula est, nil uerius. ipse ubi Rufus?
In cathedra. quid agit? hoc quod & in tabula.

De eodem Rufo. Trimeter Iambicus.

Reminisco Rufus dixit in uersu suo.
Cor ergo uersus, immo Rufus non habet.

De uerbis eiusdem Rufi.

Rufus uocatus rhetor olim ad nuptias,
Celebri fit ut conuiuio,
Grammaticæ ut artis se peritum ostenderet,
Hæc uota dixit nuptijs,
Et masculini, & fœminini gignite,
Generis'q; neutri filios.

De imagine Rufi rhetoris.

Ore pulchro & ore muto scire uis, qui sim? uolo,
Imago Rufi rhetoris Pictalici.
Diceret, sed ille uellem rhetor hoc mi, non potest,
Cur? ipse rhetor est imago imaginis.

De Eadem Rufi statua.

Rhetoris hæc Rufi statua est, si saxea Rufi,
Cur id ais? semper saxeus ipse fuit.

De Glaucia immatura morte præuento.

Læta bis octono tibi iam sub consule pubes
Cingebat teneras Glaucia adulte genas,
Et iam desieras puer an'ne puella uideri,
Cum properata dies abstulit omne decus.
Sed neq; functorum socius miscebere uolgo,
Nec metues stygios flebilis umbra lacus.
Verum aut Persephone cinareius ibis Adonis,
Aut Iouis elysij tu catamitus eris.

In Diogenis Cynici sepulchro pro titulo
Canis signum est.

Dic Canis, hic cuius tumulus? Canis. at Canis hic quis?
Diogenes obijt, non obijt, sed abit,
Diogenes, cui pera penus, cui dolia sedes,
Ad manes abijt, Cerberus ire uetat.
Quonam igitur? clari flagrat qua stella Leonis
Additus est iustæ nunc canis Erigonæ.

De Effigie Regis Crœsi.

Effigiem rex Crœse tuam ditissime regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit utq; procul, solito maiore cachinno
Concussus, dixit. quid tibi diuitiæ
Nunc prosunt regum rex o' ditissime? cum sis,
Sicut ego, solus, me quoq; pauperior.
Nam quæcunq; habui, mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Crœse feras opibus.

In Signum marmoreum Niobes.

Viuebam, sum facta silex, quæ deinde polita
Praxitelis manibus, uiuo iterum Niobe.
Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.
Hunc ego, cum læsi numina, non habui.

De Eodem Trimetrum Iambicum.

Habet sepulchrum non id intus mortuum
Habet, nec ipse mortuus bustum super,
Sibi sed est ipse hic sepulchrum & mortuus.

De Pallade uolente certare armis cum Venere,

Armatam uidit Venerem Lacedæmone Pallas.
Nunc certemus ait, iudice uel Paride,
Cui Venus, armatam tu me temeraria temnis?

Quæ quo te uici tempore, nuda fui.

De Laide dicante Veneri speculum suum.

Lais anus Veneri speculum dico. dignum habeat se
Aeterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus, quia cernere talem,
Qualis sum, nolo, qualis eram, nequeo.

De Castore Polluce & Helena.

Istos, tergemino nasci quos cernis ab ouo,
Patribus ambiguis, & matribus assere natos.
Hos genuit Nemesis, sed Leda puerpera fouit.
Tyndareus pater his & Iuppiter, hic putat, hic scit.

De Imagine Veneris sculpta a' Praxitele.

Vera Venus fictam cum uidit Cyprida, dixit.
Vidisti nudam me puto Praxitele.
Non uidi, nec fas, sed ferro opus omne polimus,
Ferrum Gradiui Martis in arbitrio.
Qualem igitur domino scierant placuisse Citheren,
Talem fecerunt ferrea cæla deam.

In Buculam æream Myronis.

Bucula sum cœlo genitoris facta Myronis
Aerea, nec factam me puto, sed genitam.
Sic me taurus init, sic proxima bucula mugit,
Sic uitulus sitiens ubera nostra petit.
Miraris quod fallo gregem, gregis ipse magister
Inter pascentes me numerare solet.

De Eadem bucula Myronis ærea.

Vbera quid pulsas frigentia matris ahenæ
O' uitula, & succum lactis ab ære putas?
Hunc quoq; præstarem, si me pro parte parasset
Exteriore Myron, interiore Deus,

Ad Dædalum de eadem Bucula.

Dædale cur uana consumis in arte laborem?
Me potius clausæ subijce Pasiphae
Illecebras ueræ si uis dare Dædale uaccæ,
Viua tibi species uacca Myronis erit.

De Eadem.

Errasti attendens hæc ilia nostra iuuencæ.
Non manus artificis lac dedit uberibus.

De Eadem.

Pasce greges procul hinc ne quæso bubulce Myronis
Aes uelut spirans cum bobus exagites.

De Eadem.

Me uitulus cernens immugiet, irruet in me
Taurus amans, pastor cum grege mittet amans.

De Eadem Myronis Bucula.

Aerea mugitum poterat dare uacca Myronis.
Sed timet artificis deterere ingenium.
Fingere nam similem uiuæ, quàm uiuere, plus est,
Nec sunt facta dei mira, sed artificis.

De Eadem bucula.

Aerea bos steteram, mactata est uacca Mineruæ,
Sed dea proflatam transtulit huc animam.
Et modo sum duplex, pars ærea, pars animata,
Hæc manus artificis dicitur, illa deæ.

Ad Taurum de eadem Bucula.

Quid me Taure paras specie deceptus inire?
Non sum ego Minoæ machina Pasiphae.

De Eadem Myronis Bucula.

Nec dum caduco Sole iam sub uespere,
Ageret iuuencas cum domum pastor suas.

Suam relinquens, me monebat ut ſuam.

De Eadem Bucula.

Vnam iuuencam paſtor ipſe amiſerat,
Numerumq; iuſſus reddere,
Me defuiſſe conquerebatur, ſequi
Quæ noluiſſem cæteras.

Valle bane res nota, & uix credenda poetis,
Sed quæ de uera promitur hiſtoria.
Fœmineam in ſpeciem conuertit maſculus ales,
Pauaq; de pauo conſtitit ante oculos.
Cuncti admirantur monſtrum, ſed mollior agna
Aſtitit in tenerum de grege uerſa marem.
Quid ſtolidi adſpeciem notæ nouitatis habetis,
An uos Naſonis carmina non legitis?
Cænea conuertit proles ſaturnia Conſus,
Ambiguoq; fuit corpore Tireſias.
Vidit ſemiuirum fons Salmacis Hermaphroditum.
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Nec ſatis antiquum quod Campana in Beneuento
Vnus epheborum uirgo repente fuit.
Nolo tamen ueteris documenta arceſſere famæ,
Ecce ego ſum factus fœmina de puero.

Ad Pythagoram de Marco, qui dicebatur Pullaria.

Pythagora Euphorbi, reparas qui ſemina rerum
Corporibusq; nouis das reduces animas.
Dic quid erit Marcus iam fata nouiſſima functus,
Si redeat uitam rurſus in aëream?
Quis Marcus? ſelles nuper Pullaria dictus,

Corrupit totum qui puerile decus.
Peruersa ueneris posticæ uulnere fossor
Lucili uatis suppilo pulipremo.
Non taurus, non mulus erit, non hippocamelus,
Non caper, aut aries, sed scarabeus erit.

De Castore fellatore, qui suam lingebat uxorem.

Lambere cum uellet mediorum membra uirorum
Castor, nec posset uulgus habere domi.
Repperit ut nullum fellator perderet inguen,
Vxoris cœpit lingere membra suæ.

Subscriptum Picturæ mulieris impudicæ.

Præter legitimi genitalia fœdera cœtus,
Repperit obscœnas ueneres uitiosa libido,
Herculis hæredi quam lemnia suasit egestas,
Quam toga facundi scenis agitauit Afranni,
Et quam Nollanis capitalis luxus inussit.
Crispa tamen cunctas exercet corpore in uno,
Deglubit, fellat, molitur per utranq; cauernam,
Nequid inexpertum frustra moritura relinquat.

De Achilla, qui dissecuit caluariam.

Abiecta in triuijs inhumati glabra iacebat
Testa hominis nudum iam cute caluicium.
Fleuerunt alij fletu non motus Achillas.
Insuper & silicas uerbere dissecuit.
Eminus ergo icto rediјt lapis ultor ab osse,
Authoris'q; sui frontem, oculos'q; petit.
Sic utinam certos manus impia dirigat ictus,
In proprium ut redeant tela retorta caput.

De Alcone Medico, qui Aruspicem
uaniloquum fecit.

Languenti Marco dixit Diodorus aruspex
Ad uitam, non plus, sex superesse dies.
Sed medicus diuis, fatisq; potentior Alcon
Falsum conuicit ilico aruspicium.
Tractauitq; manum uicturi, ni tetigisset,
Ilico nam Marco sex periere dies.

De Signo Iouis tacto ab Alcone medico.

Alcon hesterno signum Iouis attigit, ille
Quamuis marmoreus, uim patitur medici.
Ecce hodie iussus transferri ex æde uetusta
Effertur, quamuis sit deus, atq; lapis.

De Eunomo, qui dixerat ægrum quendam moriturum.

Languentem è populo moriturum dixerat ægrum
Eunomus, euasit fati ope non medici.
Paulo post ipsum uidet, aut uidisse putauit
Pallentem & multa mortis in effigie.
Quis tu? Caius ait, uiuis'ne? hoc abnuit. at quid
Nunc agis hic? iussu Ditis ait uenio.
Vt quia notitiam rerumq;, hominumq; tenerem,
Acciperem medicos, Eunomus obriguit.
Tum Caius, metuas nihil Eunome, dixi ego & omnes,
Nullum, qui saperet, dicere te medicum.

In Eunum Liguritorem.

Eune quid affectas uendentem Phyllida odores?
Diceris hanc mediam lambere, non molere,
Perspice ne meras fallant te nomina, uel, ne
Aere seplasiæ decipiare, caue.
Dum custon, costonq; putas communis odoris,
Et nardum ac sardas esse sapore pari.

Diuersa infelix & lambit, & olfacit Eunus,
Dissimilem olfatum naris & oris habet.

In eundem Eunum.

Salgama non hoc sunt, quod balsama, cædite odores,
Nec male olere mihi, nec bene olere placet.

In Eũdẽ Eunum q̄ cunnũ λείχει, hoc est lingit,

Lais, eros & itys, chiron, & eros, itys alter,
Nomina si scribis, prima elementa adime,
Vt facias uerbum, quod tu facis Eune magister,
Dicere me latium non decet opprobrium.

Ad Eundem, qui uxori suæ inguina lambebat.

Eune quod uxoris grauidæ putria inguina lambis,
Festinas glossas non natis tradere natis.

Ad Eundum pædagogum Liguritorem.

Eunus Syriscus inguinum liguritor,
Opicus magister, sic eum docet Phyllis
Muliebre membrum quadriangulum cernit
Triquetro coactu. Δ. litteram ducit,
De ualle femorum intrinsecus paris rugas,
Mediumq;, fissi rima qua patet callem
Υ. dicit esse, nam trifissilis forma est,
Cui, ipse linguam cum dedit suam. Λ est,
Veramq; in illis esse, Φ notam sentit.
Quid imperite. Ρ. putas ibi scriptum?
Vbi locari iota conuenit longum.
Miselle doctor. ΟΥ. tibi sit obscœno
Tuumq; nomen. Θ. sæculis signet.

De ijs, qui dicunt reminisco latinum esse.

Qui reminisco putat se dicere posse latine,
Hic ubi. co scriptum est, faceret cor, si cor haberet.

Ad. Crispam,

Deformem quidam te dicunt Crispa, ego istud
Nescio, mi pulchra es, iudice me satis est.
Quin etiam cupio, iunctus quia zelus amori est,
Vt uideare alijs fœda, decora mihi.

Qualem uelit habere Amicam.

Sit mihi talis Amica uelim,
Iurgia quæ temere incipiat.
Nec studeat quasi casta loqui,
Pulchra, procax, petulante manu.
Verbera quæ ferat, & regerat.
Cæsáq; ad oscula confugiat.
Nam nisi moribus his fuerit.
Casta, modesta, pudenter agens
Dicere abominor, uxor erit.

Ex græco traductum ad Cupidinem.

Hoc, quod amare uocant misce, aut dissolue Cupido,
Aut neutrum flammis ure, uel ure duos.

Ad Dionem de amore suo.

Aut restingue ignem, quo torreor, alma Dione,
Aut transire iube, uel fac utrunq; parem.

Ex græco traductum ad Cupidinem.

Incipe, dimidium facti est cœpisse, superfit
Dimidium, rursum hoc incipe, & efficies.

Ex græco. ἀ χάρις ἀβραδύπους.
ἄχαρις χάρις.

Gratia quæ tarda est, ingrata est, gratia nanq;
Cum fieri properat, gratia grata magis.

Ex eodem.

Si bene quid facias, facias cito, nam cito factum
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

In saltatorem ineptum.

Deceptæ felix casus se miscuit arti,
Histrio saltabat, qui Capanea ruit.
Idem qui Nioben saltauit saxeus, ut tum
Spectator ueram crediderit Nioben.
In Canace uisus multo felicior ipsa,
Quod non hic gladio uiscera dissecuit.

Aliud.

Daphnen & Nioben saltauit Simus idem.
Ligneus ut Daphne, saxeus ut Niobe.

De Dodra potione, quæ fit de nouem rebus.

Dodra ex dodrante est, sic collige, ius, aqua, uinum
Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, nouem.

De eadem.

Dodra uocor, quæ causa? nouem species gero, quæ sunt,
Ius, aqua, mel, uinũ, panis, piper, herba, oleum, sal.

De eadem Dodra potione.

Δόδρα πότον καὶ ἀριθμὸν ἔχω, μέλι, οἶνον, ἔλαιον,
ἄρτον, ἅλας, βοτάνην, ζῶμον, ὕδωρ, πέπερι.

De iurisconsulto, qui uxorẽ habebat adulterã.

Iurisconsulto, cui uiuit adultera coniux,
Papia lex placuit, iulia displicuit.
Quæritis unde hæc sit distantia? semiuir ipse
Scatiniam metuens, non metuit Titiam.

Ad quendam, qui læuia sibi inguina faciebat.

Inguina quod calido læuas tibi Dropace, causa est.
Irritant uolsas læuia membra lupas.
Sed quod & elixo plantaria podice uellis,

Et teris inclusas pumice clazomenas,
Causa latet, bimarem nisi quod patientia morbum
Appetit, & tergo fœmina, pube uir es.

Ad Zolium, qui uxorem mœcham duxerat.

Semiuir uxorem duxisti Zoile mœcham,
O' quantus fiet quæstus utrinq; domi.
Cum dabit uxori molitor tuus, & tibi adulter.
Quantum deprehensi damna pudoris emunt.
Sed modo quæ uobis lucrosa libido uidetur,
Iacturam senio mox subeunte feret.
Incipient operas conducti uendere mœchi
Quos modo munificos lena iuuenta tenet.

Ad Venerem Marcus.

Hanc amo quæ me odit. cõtra hãc, quæ me amat odi
Compone inter nos, si potes, alma Venus.
Perfacile id faciam, mores mutabo, & amores.
Oderit hæc, amet hæc, rursus idem patiar.
Vis ambas ut ames? si diligat utraq;, uellem.
Hoc tibi tu præsta Marce, ut ameris, ama.
Suasisti Venus alma duas Glyceras ut amarem.
Odit utraq;, aliud da modo consilium.
Vince datis ambas, cupio, uerum arcta domi res.
Pellice promissis, nulla fides inopi.
Attestare deos, nec fas mihi fallere diuos.
Peruigila ante fores, nocte capi metuo.
Scribe elegos. nequeo musarum & Apollinis expers.
Frange fores, pœnas iudicij metuo.
Stulte ab amore mori pateris? non uis ob amorem?
Malo miser dici, quàm miser atq; reus.
Suasi quod potui, tu alios mi do consule, dic quos.

Phædra

Phædra & Elissa tibi dent laqueum aut gladium.
Præcipitem pelago uel Leucados elige rupem.
Hoc das consilium? tale datur miseris.

De Chresto & Acindino, quibus male fuerat nomen impositum.

Germani fratres sunt Chrestos, Acindinos alter.
Falsum nomen utriq;, sed ut uerum sit utriq;,
Alpha suum Chresto det Acindinos, ipse sine alpha
Permaneat, uerum nomen uterq; geret.

Pulchrum Dei responsum.

Doctus Hylas cæstu, Phegeus citus arte palæstræ.
Clarus olympiacis et Lycus in stadijs.
An possent omnes uenturo uincere agone,
Hammonem Libyæ consuluere deum.
Sed deus, ut sapiens, dabitur uictoria uobis
Indubitata quidem, si caueatis, ait.
Nequis Hylam cæstu, nequis certamine luctæ
Phegea, ne cursu te Lyce prætereat.

Puniceæ turgentes redimebat zona papillas
Hermiones, zonæ textum elegeon erat.
Qui legis hunc titulum, Paphie tibi mandat, ames me,
Exemploq; tuo neminem amare uetes.

Myhobarbum Liberi patris signo marmoreo in uilla nostra omnium deorũ argumenta habenti.

Ogygię me Bacchum uocant.
Osirin Aegyptus putat.
Mystæ Phanacem nominant.
Dionyson Indi existimant,
Romana sacra Liberum.

Arabicat gens Adoneum.
Lucaniacus Pantheum.
De Hyla, quem Naiades rapuerunt.
Aspice quàm blandæ necis ambitione fruatur,
Letifera experiens gaudia pulcher Hylas.
Oscula & infestos inter moriturus amores.
Ancipites patitur Naidas Eumenidas.
Nymphis, quæ Hylam merserunt.
Furitis procaces Naiades
Amore sæuo & irrito.
Ephebus iste flos erit.
De Narcisso, qui sui ipsius amore captus erat.
Si cuperes alium, posses Narcisse potiri,
Nunc tibi amoris adest copia, fructus abest.
De eodem.
Quid non ex huius forma pateretur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?
De Echo dolente propter mortem Narcissi.
Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo
Vocis ad extremos exanimata modos.
Et pereuntis adhuc gemitum resecuta querelis,
Vltima nunc etiam uerba loquentis amat.
De Hermaphrodito.
Mercurio genitor satus, genitrice Cythere,
Nominis ut misti, sic corporis Hermaphroditus
Concretus, sexu sed non perfectus utroq;,
Ambiguæ ueneris, neutro potiundus amori.
De coniunctione Salmacis cum Hermaphrodito.
Salmacis optato concreta est nympha marito,
Felix uirgo sibi si scit inesse uirum.

Et tu formosæ iuuenis permiste puellæ,
Bis felix, unum si licet esse duos.

Ad Apollinem de Daphne puella fugiente.

Pone arcum Pæan, celeresq; reconde sagittas,
Non te uirgo fugit, sed tua tela timet.

In Daphne tecta cortice.

Inuide cur properas cortex operire puellam.
Laurea debetur Phœbo, si uirgo necatur.

Ad Deliam lasciuientem cultu.

Delia nos miramur, & est mirabile, quod tam
Dissimiles estis, tuq; sororq; tua.
Hæc habitu casto, cum non sit, casta uidetur,
Tu, præter cultum, nil meretricis habes.
Cum casti mores tibi sint, huic cultus honestus,
Te tamen & cultus damnat, & actus eam.

Ad Gallam.

Vado sed sine me, quia te sine, nec nisi tecum
Totus ero, pars cum sim altera Galla tui.
Vado tamen, sed dimidius, uado minor ipso
Dimidio, nec me iam locus unus habet.
Nam tecum ferè totus ero, quocunq; recedam,
Pars ueniet mecum quantulacunq; mei.
Separor unus ego, sed partem summo minorem
Ipse mei, tecum pars mea maior abit.
Si redeam, tibi totus ero, pars nulla uacabit,
Quæ mox non redeat in tua iura, uale.

In Venerem Anadyomenen.

Emersam pelagi nuper genitalibus undis
Cyprin Apellei cerne laboris opus.
Vt complexa manu madidos salis æquore crines

Humidulis spumas stringit utraq; comis.
Iam tibi nos Cypri Iuno inquit & innuba Pallas
Cædimus, & formæ præmia deserimus.

Epitaphium Callicrateæ.

Viginti atq; nouem genitrici Callicrateæ
Nullius sexus mors mihi uisa fuit.
Sed centum & quinq; expleui bene messibus annos
In tremulam baculo non subeunte manum.

In Puerum Formosum.

Cum dubitat natura marem faceret'ne puellam,
Factus es ó pulcher pene puella puer.

In scabiosum Polygitonem.

Thermarum in solio siquis Polygitona uidit
Vlcera membrorum scabie putrefacta fouentem,
Præposuit cunctis spectacula talia ludis.
Principio tremulis gannitibus aëra pulsat.
Verbaq; lasciuos meretricum imitantia coetus.
Vibrat, & obscoenæ numeros pruriginis implet.
Brachia deinde rotat uelut enthea dæmone mænas
Pectus, crura, latus, uentrem, femora, inguina, suras.
Tergum, colla, humeros, luteæ symplegadis antrum.
Tam diuersa locis uaga carnificina pererrat.
Donec marcentem calidi feruore lauacri
Blandus letali soluat dulcedine morbum.
Defectos sic fama uiros, ubi cassa libido,
Foemineos coetus & non sua bella lacessit,
Irrita uexato consumere gaudia lecto.
Titillata breui cum iam sub fine uoluptas
Feruet, & ingesto peragit ludibria morsu.
Turpia non aliter Polygiton membra resoluit.

Et quia debentur suprema piacula uitæ,
Ad Phlegethonteas sese iam præparet undas.

De quodam Syluio bono qui erat Britto.

Syluius ille bonus, qui carmina nostra lacessit,
Nostra magis meruit disticha Britto bonus.
Syluius hic bonus est. quis Syluius? iste Britanus,
Aut Britto hic non est Syluius, aut malus est.
Syluius esse bonus Britto, ferturq́; Britanus,
Quis credat ciuem degenerasse bonum?
Nemo bonus Britto est; si simplex Syluius esse
Incipiat, simplex desinat esse bonus.
Syluius hic bonus est, sed Britto est Syluius idem.
Simplicior res est, credite, Britto malus.
Sylui Britto bonus, quamuis homo non bonus esse
Ferris, nec se quit iungere Britto & homo.

AVSONII PAEONII POETAE DISERTISSIMI VERSVS PASCHALES.

Ancta salutiferi redeunt solennia Christi,
Et deuotæ pij celebrant ieiunia Mystæ.
At nos æternum cohibentes pectore cultum
Intemeratorum uim continuamus honorum.
Annua cura sacris iugis reuerentia nobis.
Magne pater rerum, cui terra & pontus & aer,
Tartaraq́;, & picti seruit plaga lactea cœli,
Noxia quem scelerum plebes tremit, almaq́; rursum
Concelebrat uotis animarum turba piarum.
Tu breuis hunc æui cursum, celeremq́; caducæ

Finem animæ donas æternæ munere uitæ.
Tu mites legum monitus, sacrosq; prophetas
Humano impertis generi, seruasq; nepotes
Deceptum miseratus Adam, quem capta uenenis
Implicuit socium blandis erroribus Eua.
Tu uerbum pater alme tuum, natumq;, deumq;
Concedis terris totum, similemq; paremq;
Ex uero uerum, uiuáq; ab origine uiuum.
Ille tuis doctus monitis hoc addidit unum,
Vt super æquoreas nabat qui spiritus undas,
Pigra immortali uegetaret membra lauacro.
Trina fides, authore uno, spes certa salutis,
Hunc numerum iunctis uirtutibus amplectendi
Tale & terrenis specimen spectatur in oris
Augustus genitor geminum sator Augustorum.
Qui fratrem, natumq; pio complexus utrunq;,
Numine partitur, regnum neq; diuidit unum
Omnia solus habens, atq; omnia dilargitus.
Hos igitur nobis trina pietate uigentes
Rectores terræ placidos, cœliq; ministros
Christe apud æternum placabilis assere patrem.

AVSONII PAEONII EPISTOLARVM LIBER.

AVSONIVS PAVLO S.

Andem eluctati retinacula blanda morarum.
Burdigalæ molles liquimus illecebras,
Santonicamq; urbem uicino accessimus agro,
Quod, tibi si gratum est, optime Paule proba.
Cornipedes rapiant imposita petorita mulæ,
Vel cisio trijugi, si placet, insilias.
Vel celerem Mannum, uel ruptum tergi Veredum
Conscendas, propere dum modo iam uenias.
Instantis reuocant, quia nos solennia pascæ.
Libera nec uobis est mora desidiæ.
Perfer in excursu uel ter iuga millia epodon
Vel falsas lites, quas schola uestra serit.
Nobiscum inuenies nullas, quia liquimus eio
Vale, ualere si uoles me, uel uola.

Inuitatio ad Paulum.

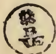
Siqua fides falsis unquam est adhibenda poetis,
Nec plasma semper allinunt,
Paule camœnarum celeberrime castaliarum
Alumne quondam, nunc pater.
Aut auus, aut proauis antiquior, ut fuit olim
Tartesiorum regulus.

Intemerata tibi maneant promissa memento,
Phœbus iubet uerum loqui.
Etsi pierias patitur litare sorores,
Nunquam ipse torquet aulica.
Te quoq; ne pigeat consponsi fœderis, & iam
Citus ueni remo, aut rota.
Aequoris undosi qua multiplicata recursu
Garumna pontum prouocat.
Aut iteratarum qua glarea trita uiarum
Fert militarem ad blauiam.
Nos etenim primis sanctum post pascha diebus
Auemus agrum uisere.
Nam populi cœtus, & compita sordida rixis
Fastidientes cernimus
Angustas feruere uias, & cum grege uolgo,
Nomen plateas perdere.
Turbida congestis referitur uocibus Echo
Tene. feri. duc. da. caue.
Sus lutulenta fugit. rabidus canis impete sæuo
Et impares plaustro boues.
Nec prodest penetrale domus, & operta subire.
Per tecta clamores meant.
Hæc & quæ possunt placidos offendere mores
Cogunt relinqui mœnia,
Dulcia secreti repetantur ut otia ruris
Nugis amœna serijs.
Tempora disponas ubi tu, tua, iusq; tuum sit.
Vt nil agis, uel quod uoles.
Ad quæ si properas tota cum merce tuarum
Veni camœnarum citus.

Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos
Socci & cothurni musicam,
Carpentis impone tuis, nam tota supellex
Vatum piorum carthea est.
Nobiscum inuenies chatenoplia, si libet uti
Non penna, sed græca fide.

Rescriptum Paulo Suo.

Versus meos utili & cõscio sibi pudore cælatos carmine tuo, & sermone præmissis, dum putas elicis, repressisti. Nam qui ipse facundus, & musicus editioni alienæ prolectat, audaciã consilio, quo suadet, exterret. Tegit oportet auditor doctrinam suã, qui uolet ad dicendum solicitare trepidantem, nec emerita aduersum tirunculos arma concutiat ueterata calliditas. Sensit hoc Venus de pulchritudinis palma diu ambiguo ampliata iudicio. Pudẽter enim ut apud patrem, uelata certauerat, neq; deterrebat æmulas ornatus æqualis. At postq̃ in pastoris examen deducta est lis dearum, qualis emerserat mari, aut cum Marte cõuenerat, & consternauit arbitrum, & cõtendentium certamen oppressit. Ergo nisi delirus tuus in re tenui non tenuiter laboratus opuscula mea, quæ promere studueras, retardasset, iandudum ego, ut palmes audacior, in hybernas adhuc auras improbum germẽ egisssem, periculum iudicij grauis inconsulta festinatione subiturus. Deniq; dissonum, quem colonomon existimo proprie à philologis appellatũ, adcreui, ut iubebas recenti uersuum tuorum lectione nõ ausus ea, quæ tibi iam cursim fuerant recitata transmisi. Etenim hoc poposcisti,

atq; id ego malui. Tu, ut tuá culpa ad eundem lapidem bis offenderes. Ego autem, quæcunq; fortuna esset, semel erubescærem.

Ad lectorem huius libelli.

Carminis inculti tenuem lecture libellum,
Pone supercilium.
Seria contractis expende poëmata rugis.
Nos Thymelen sequimur.
Bissula in hoc schedio cantabitur, aut Erasinus,
Ammoneo ante bibas.
Ieiunis nil scribo meum, post pocula, siquis
Legerit, hic sapiet.
Sed magis hic sapiet, si dormiet, & putet ista
Somnia missa sibi.

Ad Paulinum suum.

Vide mi Paule quàm ineptum lacessieris in uerbis rudem, in eloquendo hiulcum, à propositis discrepantē, in uersibus concinnationis expertem, in cauillādo, nec natura uenustum, nec arte conditū, diluti salis & fellis ignaui, nec de Mimo planipedem, nec de Comœdijs histrionem. Ac nisi hæc à nobis missa ipse lecturus esses, etiā de pronuntiatione rideres. Nunc commodiore fato sunt, quod licet apud nos genuina, apud te erunt adoptiua.
Vinum cum bijugo parabo plaustro
Primo tempore Santonos uehendum,
Ouum tu quoq; passeris marini
Quod nunc promus ait procul relictum
In fundo patriæ Begeritanæ.

Ausonius Pontio Pauli. cum ille misisset poematiū uersibus plurimis de regibus ex Tráqllo collectis.

Condiderat iam Solis equos Tartesia Calpe,
Stridebatq; freto Titan insignis Ibero,
Iam succedentes quatiebat Luna iuuencos,
Vinceret ut tenebras radijs, uelut æmula fratris.
Iam uolucres, hominumq; genus superabile curis
Mulcebant placidi tranquilla obliuia somni.
Transierant Idus. medius suprema December
Tempora, uenturo properabat iungere Iano,
Et nonas decimas ab se nox longa Calendas
Iugiter acciri celebranda ad festa iubebat.

Ad Eundem Pontium Paulinum.

Nescis puto, quid uelim tot uersibus dicere, mediusfidius neq; ipse bene intelligo, tamen suspicor, iam prima nox erat ante diem nonumdecimum Calendarum Ianuariarum cum redditæ sunt mihi literæ tuæ oppido quamliteratæ, ijs lōge iucundissimum poema subdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in Epitomen coëgisti, tanta elegantia, solus ut mihi uideare assecutus, quod contra rerum naturam est, breuitas ut obscura non esset. in his uersibus ego ista cognoui.

Europamq;, Asiamq; duo uel maxima terræ
Membra, quibus Libyam dubie Sallustius addit
Europæ adiunctam, possit cum tertia dici.
Regnatas multis, quos fama oblitterat, & quos
Barbara romanæ non tradunt nomina linguæ,
Illibanum, Numidamq; Auelim, Partumq; Vononem.
Et Caranum, Pellea dedit qui nomina regum.

Quiq; magos docuit mysteria uana Necepsus,
Et qui regnauit sine nomine mox Sesostris.

Hæc tu quàm perite & cōcinne, quàm modulate & dulciter, ita iuxta naturam Romanorum accentuum enunciasti, ut tamen ueris, ac primigenis uocibus sua fastigia non perirent. Iam quid de eloquētia dicam? liquido adiurare possum nullum tibi ad poëticam facundiá Romanæ iuuentutis æquari. Certe ita mihi uideris. Si erro, pater sum. fer me, & noli exigere iudicium obstante pietate. Verum ego cum pie diligam, syncere, ac seuere iudico. Affice me oro tali munere frequenter, quo & oblector, & honoror. Accessit tibi ad artem poeticam mellea modulatio. Quid enim aliud agunt?

Audax Icario qui fecit nomina ponto,
Et qui Chalcidicas moderate enauit ad Arctos,

Nisi ut tu uegetam & sublimem alacritatem tuam temeritatem uoces, Me uero & consultum, & quem filius debeat imitari, salutari prudentia præditum dicas? Quod equidem contra est, nam tu summa sic appetis, ut non decidas, senectus mea satis habet, si consistat. Hæc ad te breuiter, & ilico uesperis illius secuto mane dictaui. Ita enim tabellarius tuus, ut epistolam referret, instabat. Nam si mihi otium fuerit oblectabile, negotium erit ad te prolixius delirare, te ut eliciam, mihi ut satisfaciam. Vale.

Ad Vrsulum grammaticum, qui Strenas Calendis Ianuarijs ab imperatore non datas reddi fecit.

Primus iucundi fuit hic tibi fructus honoris,
Augustæ faustum munus habere manus.

Proximus ex longo gradus est quæstoris amici
Curam pro Strenis excubuisse tuis.
Ergo interceptos regale numisma Philippos
Accipe tot numero, quot duo Geryones.
Quot terni biiuges, demptóq; triente camæ,
Quotq; super terram sydera Zodiaci,
Quot commissa uiris romana, albanáq; fata,
Quotq; doces horis, quotq; domi resides.
Ostia quot pro parte aperit stridentia carcus,
Excepto, medium quod patet ad stadium.
Quot pedibus gradiuntur apes, & uersus Homeri,
Quotq; horis pelagus profluit, aut refluit.
Protulit in scænam quot dragmata fabellarum
Arcadiæ medio qui iacet in gremio,
Vel quot iuncturas geometrica forma fauorum
Conserit extremis omnibus & medijs,
Quot telios primus numerus solusq; probatur,
Quot par atq; impar partibus æquiperat.
Bis ternos, & ter binos quia conserit unus,
Qui solus totidem congeminatus habet.
Quot faciunt iuncti subterq; supraq; locati
Qui numerant Hyadas Pleidasq; simul.

Vrsule collega nobilis Harmonio.

Harmonio, quem Claranus, quem Scaurus, & Asper
Quem sibi conferret Varro, priorq; Crates.
Quiq; sacri lacerum collegit corpus Homeri,
Quiq; notas spurijs uersibus apposuit.
Cecropiæ commune decus, latiæq; camœnæ,
Solus qui Chium miscet, & Ammneum.

AVSONIVS PAVLINO SVO, S. D.

Quanto me afficiat beneficio non delata quidē, sed suscepta querimonia mea Pauline fili, ueritus displicuis se oleū, quod miseras, munus iterastri addito etiā Barcinonensis muriæ condimento cumulatius præstitisti. Scis autem me id nomē Muriæ, quod in usu uulgi est, nec solere, nec posse dicere, cū scientissimi ueterum, & græca uocabula fastidientes latinum in Gari appellatione non habeāt. Sed quocunq; nomine loquār, liquor iste Sociorum uocatur. Vale.

Iam patinas implebo meas, ut parcior ille
Maiorum mensis apalaria suaus inundet.

Quod autē tam amabile tamq; hospitale, q̄ ꝑ tu, ut me ꝑtiapes, delitias tuas in ipsa primitiarū nouitate defraudas? ó melle dulcior, gratiarū uenustate festiuior, ó ab omnibus patrio stringende complexu. Sed hæc atq; alia huiusmodi documenta liberalis animi, aliquis fortasse & aliquando, quamuis rarus illud de epistolarum tuarum eruditione, de poematis iucunditate, de inuētione & continuatione iuro omnia nulli unquam imitabile futurum, etsi fateatur imitandum. De quo opusculo, ut iubes faciā. Exquisitius uniuersa limabo, & quāuis per te manus sūma contigerit, cœlum superfluæ expolitionis adhibebo magis ut tibi paream, q̄ ut perfectis aliquid adijciam. Interea tū ne sine corollario poetico tabellarius tuus rediret, paucis iambicis præludendū putaui. dum illud, quod á me heroico metro desyderas, inchoatur. Isti tamen (ita te & Hesperium saluos habeam)

quos spatio lucubratiunculæ unius effusi, quanq̃ hoc ipsi de se probabunt, tamen nihil diligentiæ ulterioris habuerunt. Vale.

Ad Iambum Paulino suo missum.

Iambe Parthis & Cidonum spiculis
Iambe pinnis alitum uelocior,
Padi ruentis impetu torrentior,
Magna sonoræ grandinis ui densior,
Flammis corusci fulminis uibracior,
Iam nunc per auras Persei talaribus,
Petasóq; ditis Arcados uectus uola.
Si uera fama est Hipocrene, quam pedis
Pulsu citatam cornipes fudit fremens.
Tu fonte in ipso procreatus Pegasi,
Primus nouorum metra iunxisti pedum,
Hic quodq; musis concinentibus nouem
Cædem in draconis concitasti Delium
Fer hanc salutem præpes & uolucripes
Paulini ad usq; mœnia, Hebromanum loquor.
Et protinus iam si resumptis uiribus
Alacri refecti corporis motu uiget,
Saluere iussum mox reposce mutuum.
Nihil moreris, iamq; dum loquor, redi.
Imitatus illum stirpis authorem tuæ
Triplici furentem qui Chimæram incendio
Superuolauit tutus igne proximo.
Dic & ualere, dic auere te iubet.
Amicus, & uicinus, & fautor tuus,
Honoris auctor, altor ingenij tui.
Dic & magister, dic parens, dic omnia

Blanda atq; sancta charitatis nomina.
Aueq; dicto dic uale, & actutum redi.
Quod si rogabit, quid super scriptis nouis
Maturus æui nec rudis dijudicem,
Nescire dices. sed paratum iam fore
Heroicorum uersuum plenum essedum.
Cui subiugabo de molarum ambagibus
Qui machinali saxa uoluunt pondere
Tripedes caballos, terga ruptos uerbere,
His ut uehantur tres sodales nuntij.
Fors & rogabit, quos sodales dixeris
Simul uenire. dic trinodem dactylum
Vidi paratum cruciandi canterio.
Spondeus illi lentipes ibat comes.
Paribus moratur qui locis cursum meum
Mihiq; similis, semper aduersus tamen
Nec par, nec impar qui Trocheus dicitur.
Hæc fare cursim, nec moratus peruola
Aliquid reportans interim munusculi
De largitate musici promptarij.

Ausonius Paulino Suo.

Multas & frequentes mihi gratiæ tuæ causas, & occasio subinde nata concinnat, & naturæ tuæ facilitas benigna conciliat Pauline Fili. Nam, quia nihil poscente me abnuis, magis acuis procaciam q̃ retundis. Vt nunc quoq; in causa Philonis procuratoris, quondam mei experiere, qui apud Hebromanũ cōditis mercibus, quas per agros diuersos coemit, concesso ab hominibus tuis usus hospitio immature periclitatur expelli. quod nisi idulseris rogante me, ut & mora habitandi ad commodum suũ utatur &

tur, & nauso alia'ue quauis naui usq; ad oppidum præbita frugis aliquantulum nostræ aduehi possit. Lucania cus, ut inopia liberetur mature, tota illa familia hominis literati, non ad Tullij frumentariá, sed ad Curculionem Plauti pertinebit. Hoc quo facilius impetrarem, aut quo maiorem uerereris molestiam, si negares, concinnatá iãbis signatamq; ad te epistolam misi, ne subornatum dicares tabellarium, si ad te sine signi fide ueniret. Signaui autem non, ut Plautus ait, per ceram & linum literasq; interpretes, sed per poeticum characterem magis notauimus, tanquam signum impressum iudicares.

Trimeter Primus, Dimeter Secundus Iambici.

Philon, meis qui uillicatus prædijs
Vt ipse uult Epitropos,
Nam gloriosum græculus nomen putat,
Quod sermo fucat Doricus.
Suis querelis asserit nostras preces,
Quas ipse lentus prosequor,
Videbis istum, qualis astet comminus,
Imago fortunæ suæ.
Canus, comosus. hispidus. trux. artubus
Terentianus Phormio.
Horrens capillis, ut marinus asperis
Echinus, aut uersus mei.
Hic sæpe falsus messibus'ue grandibus
Nomen perosus uillici
Semente sera, siue multum præcoqua,
Et syderali inscitia.
Cælum lacessens seq; culpæ subtrahens,
Reos peregit cælites.

Non cultor instans, non arator gnarus est,
Promusq; quàm condus magis.
Terram infidelem nec feracem criminans,
Negotiari maluit
Mercatur, quo foro uenalium
Mutatur ad græcam fidem,
Sapiensq; supra Græciæ septem uiros,
Octauus accessit sophos.
Et nunc parauit caseo triticum & sale
Nonusq; pollet emporus,
Adit inquilinos, rura, uicos, oppida,
Soli & sali commercio.
Acatijs, phaselis, lintribus, stlatis, ratis,
Tarnim & Garumnam permeat.
Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus
Se ditat, & me pauperat.
Is nunc ad usq; uectus Hebromanum tuam
Sedem locauit mercibus.
Vt inde nauso deuehat,
Nostros in usus ut refert.
Hunc ergo paucas ne graueris hospitem
Adiutus ut mox nauis auxilio tuæ
Ad usq; portus oppidi
Iam iam Perusina & saguntina fame
Lucaniacum liberet.
Hoc si impetratum munus abs te accepero,
Prior colere, quàm Ceres
Triptolemon olim, siue Midam quem uocant,
Aut Tullianum Buzygen,
Tuo locabo post ferendos nomini.

Nam munus hoc fiet tuum.

Epistola secunda ad Paulinum.

Proxima quæ nostræ fuerat querimonia chartæ
Credideram, quod te Pauline inflectere posset,
Eliceretq; tuam blanda obiurgatio uocem.
Sed tu iuratis uelut alta silentia sacris
Deuotus teneas, perstas in lege tacendi.
Non licet, an'ne pudet, siquis tibi iure paterno
Viuat amicus adhuc, maneasq; obnoxius hæres
Ignauos agitet talis timor, ac tibi nullus
Sit metus, & morem missæ acceptæq; salutis.
Audacter retine, uel si tibi proditor instat.
Aut quæsitoris grauior censura timetur,
Occurre ingenio, quo sæpe occulta teguntur.
Threicij quondam quam sæua licentia regis
Fecerat elinguem, per licia texta querelas
Edidit, & tacitis mandauit crimina telis.
Et pudibunda suos malo commisit amores
Virgo, nec erubuit tacituro conscia pomo.
Depressis scrobibus uitium regale minister
Credidit, idq; diu texit fidissima tellus.
Inspirata dehinc uento cantauit arundo,
Lacte incide notas, arescens charta tenebit
Semper in auspiciis prodentur scripta fauillis.
Vel Lacedæmonias cytalen imitare libelli
Segmina Pergamei tereti circundata ligno
Perpetuo inscribens uersu, qui deinde solutus
Non respondentes sparso dabit ordine formas,
Donec consimilis ligni replicetur in orbes.
Innumeras possum cælandi ostendere formas,

Et clandestinas ueterum reserare loquelas
Si prodi Pauline times, nostræq; uereris
Crimen amicitiæ, Tanaquil tua nesciat istud,
Tu contemne alios, nec dedignare parentem
Adfari uerbis, ego sum tuus author, & ille
Præceptor primus largitor honorum.
Primus in Aonidum, qui te collegia duxi.

Epistola Tertia ad Eundem.

Discutimus Pauline iugum, quod nota fouebat
Temperies, leue quod positum & uenerabile iunctis
Tractabat paribus concordia mitis habenis;
Quod per tam longam seriem uoluentibus annis
Nulla querela loco pepulit non ira nec error,
Nec quæ compositis malesuadet credula causis,
Concinnat ueri similis suspicio culpas
Tam placidum tam mite iugum, quod uterq; parentes
Ad senium nostrum traxere ab origine uitæ,
Impositumq; piis hæredibus usq; manere
Optarunt, dum longa dies dissolueret æuum.
Et mansit, dum læta fides, nec cura laborat
Officij seruare uices, sed sponte feruntur.
Incustoditum sibi continuantia currum,
Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Martis equi stabuloq; feri Diomedis abacti,
Et qui mutatis ignoti Solis habenis
Fulmineum Phaethonta Pado mersere iugales
Discutitur. Pauline tamen, nec culpa duorum
Ista, sed unius tantum tua, nanq; ego semper

Contenta ceruice feram consorte laborum
Destituor, nec tam promptum gesta duobus
Vnum deficiente pari proferre sodalem,
Non animus uiresq; labant; sed iniqua ferendo
Conditio est oneris, cum pondus utrunq; relicto
Ingruit, accedunt'q; alienae pondera librae.
Sic pars aegra hominis trahit ad contagia sanum
Corpus, & exigui quamuis discrimine membri
Tota per innumeros artus compago uacillat.
Quantum oblectamen populi, quae uota bonorum
Sperata fraudata bono, gratantia cuncti
Verba loquebantur, iam nomina nostra parabant
Inserere antiquis aeui melioris amicis.
Cedebat Pylades, Phrygij quoq; gloria Nisi
Iam minor, & promissa obiens, uadimonia Damon.
Nos documenta magis felicia, qualia magnus
Scipio, longaeuiq; dedit sapientia Laelij.
Nos studijs animisq; ijsdem miracula cunctis
Hoc maiora, pares fuimus quod dispare in aeuo.
Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pellaeum potuisse ducem reor abdita opertis
Principijs, & utroq; caput caelantia nodo.
Grande aliquod uerbum nimirum duximus, ut se
Inferret nimijs uindex Rhamnusia uotis.
Arsacidae ut quondam regis non laeta triumphis
Grandia uerba premens ultrix dementia belli
Sistere Cecropidum in terris monimenta parenti,
Obstitit, & graio iamiam fingenda trophaeo,
Vltro etiam uictis Nemesis stetit attica Persis
Quae tibi Romulidas proceres uexare libido est?

In Medos, Arabasq; tuos per nubila & atrum
Perge chaos; romana procul tibi nomina sunto.
Illic quære alios oppugnatura sodales,
Liuor ubi iste tuus ferrugineumq; uenenum
Opportuna tuis inimicat pectora fucis.
Paulinum, Ausoniumq; uiros, quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabeæ uelauit amictus,
Non decet insidijs peregrinæ cedere diuæ.
Quid queror? eoq; insector crimina monstri?
Occidui me ripa Tagi, me Punica lædit
Barcino, me bimaris iuga ninguida Pyrenei
Mœnibus è patrio forsan quoq; uestis & oris
Quemq; suo longo dirimat prouincia tractu
Trans montes, Solemq; alium trans flumina & urbes,
Et quod terrarum, cœliq; extenditur in te
Emeriten, lateq; fluenta Garumnæ.
Quod si internallis spatium tolerabile limes
Poneret exiguus, quáuis longa omnia credat
Qui simul esse uolunt, faceret tamen ipsa propinquos
Cura locus medijs iungens distantia uerbis
Sanctonos ut sibi Burdigalam mox iungit Aginum.
Illa sibi & populos Aquitanica rura colentes.
Vtq; duplex Arelas alpinæ tecta Vienæ,
Narbonemq; pari spatio sibi conserit, & mox
Quincuplicem socias tibi Martie Narbo Tolosam.
Hoc mihi si spatium uicinis mœnibus esset,
Tunc ego te ut nostris aptum complecterer ulnis,
Adflaretq; tuas aures nostræ aura loquelæ.
Nunc tibi transalpes & marmoream Pyre nen
Cæsareæ, Augustæq; domus tyrrhenica propter

Tarraco,& ostrifero superaddita Barcino ponto,
Ter iuga Burdigalæ trino .mi flumina cœtu
Secernunt turbis popularibus,otiaq; inter
Vitiferi exercent colles. lætumq; colonis
Vber agri,tum prata uirentia,tum nemus umbris
Mobilibus,celeriq; frequens ecclesia uico.
Totq; mea in Nouero sibi proxima prædia pago
Dispositi totum uicibus uariata per annum,
Egelidæ ut teneant hyemes,rabidosq; per æstus
Adspirent tenues frigus subtile Aquilones.
Te sine sed nullus grata uice prouenit annus.
Ver pluuium sine flore fugit,Canis æstifer ardet.
Nulla autumnales uariat Pomona sapores,
Effusaq; hyemem contristat Aquarius unda.
Agnosces'ne tuam Ponti dulcissime culpam?
Nam mihi certa fides,nec commutabilis unquam
Paulini illius ueteres reuerentia durat,
Quæq; meo atq; tuo fuerat concordia patri.
Si tendi fatalis cuiquam fuit arcus Vlyssi,
Aut præter dominum uibrabilis ornus Achilli,
Nos quoq; tam longo Rhamnusia fœdere soluet.
Sed cur tam mœsto sero tristia carmina uersu,
Et non meliora animos se uota propinquat?
Sit procul iste metus,certa est fiducia nobis
Si genitor,natusq; dei pia uerba uolentum
Accipiet,nostro reddi te posse precatu,
Ne sparsam,raptamq; domum,laceratáq; centum
Per domnos ueteres Paulini regna fleamus.
Teq; uagum toto,quàm longa Hispania tractu
Immemorem ueterum peregrinis fidere amicis,

Accurre o' nostrum decus, o' mea maxima cura.
Votis, omnibusq; bonis, precibusq; uocatus
Adpropera, dum tu iuuenis, dum nostra senectus
Seruat inexhaustum tibi gratificata uigorem.
Et quando iste meas impellet nuntius aures?
Ecce tuus Paulinus adest. Iam ningaida linquit
Oppida Iberorum, Trebelliaca iam tenet arua,
Hebromagi iam tecta subit, iam prædia fratris
Vicina ingreditur, iam labitur amne secundo,
Iamq; in conspectu est, iam prora obuertitur amni
Ingressusq; sui celebrata per hostia portus
Totum occursantis populi præuertitur agmen,
Et sua præteriens, iam iam tua limina pulsat,
Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Epistolæ sancti Paulini ad Ausonium, cum adhuc esset in Hispania religioni deditus assiduis literis prouocatus in patriã rediret.

Paulinus Ausonio.

Quid abdicatas in meam curam pater
  Redire musas præcipis?
Negant camœnis, nec patent Apollini
  Dicata Christo pectora.
Fuit ista quondam non ope, sed studio pari,
  Tecum mihi concordia.
Ciere surdum Delphica Phœbum specu,
  Vocare musas numina,
Fandiq; munus munere indultum dei
  Petere fonte nemore aut iugis.
Nunc alia mentem uis agit, maior deus,

Aliosq; mores postulat.
Sibi reposcens ab homine munus suum,
Viuamus ut uitæ patri,
Vacare uanis otio aut negotio.
Et fabulosis litteris,
Vetat suis ut pareamus legibus,
Lucemq; cernamus suam.
Quamuis sophorum callida, arsq; rhetorum &
Figmenta uatum nubilent,
Qui corda falsis atq; uanis imbuunt,
Tantumq; linguas instruunt,
Nihil adferentes, ut salutem conferant
Quod ueritatem detegat.
Quid enim tenere uel bonum, aut uerum queant
Qui non tenent summæ caput?
Veri, boniq; fomitem & fontem deum,
Quem nemo nisi in Christo uidet,
Hic ueritatis lumen est uitæ uia
Vis mens manus uirtus patris,
Sol æquitatis fons bonorum flos dei
Natus deo mundi sator,
Mortalitatis uita nostræ & mors necis,
Magister hic uirtutum,
Deusq; nobis, atq; pro nobis homo
Nos induendo se exuit,
Aeterna iungens homines inter & deum
Interq; se commercia,
Hic ergo nostris ut suum præcordijs
Vibrauerit cœlo iubar
Absterget ægrum corporis pigri situm.

Habitumq; mentis innouat.
Exhaurit omne, quod iuuabat antea
  Castæ uoluptatis uice,
Totoq; nostra iure domini uindicat,
  Et corda & ora, & tempora.
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
  Se uult timeri & diligi.
Aestus inanes, quos mouet uitæ labor,
  Præsentis æui tramite.
Horret futuræ cum deo uitæ fides,
  Qui quas uidemus spernere.
Non ut profanas abijciat aut uiles opes.
  Sed ut magis caras monet.
Cœlis reponi creditas Christo deo,
  Qui plura promisit datis.
Contempta præsens uel mage deposita sibi
  Multo ut rependat fœnore.
Sine fraude gustus aucta creditoribus.
  Bonus æra reddit debitor.
Multaq; spretam largior pecuniam.
  Restituet usura deus.
Huic uacantem uel studentem & deditum
  In hoc reponentem omnia
Ne quæso segnem ne'ue peruersum putes.
  Nec crimineris impium.
Pietas abesse christiano qui potest?
  Nanq; argumentum mutuum est,
Pietatis, esse christianum, & impij.
  Non esse Christo subditum.
Hanc cum tenere discimus, possum tibi

Non exhibere, id est patri.
Cui cuncta sancta iure cara nomina
Debere me uoluit deus.
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Linguæ, & togæ, & famæ decus,
Prouectus, altus, institutus debeo
Patrone, præceptor, pater.
Sed cur remotus tandiu degam arguis,
Pioq; motu irasceris,
Conducat istud, aut necesse est, aut placet
Vel aliud horum quidquid est.
Ignosce amanti, si geram, quod expedit.
Gratare, si uiuam, ut libet.

Ausonius Paulino suo. S.

Quarta tibi hæc notos direxit epistola questus
Pauline, & blando residem sermone lacessit.
Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,
Fausta salutigeris exscribens orsa libellis.
Vnde istam meruit non felix charta repulsam?
Spernit tam longo cessatio quàm tua fastu.
Hostis ab hoste tamen per barbara uerba salutem
Accipit, & salue medijs interuenit armis.
Respondent & saxa homini, percussus ab antris
Sermo redit, reboat nemorum uocalis imago.
Littorei clamant scopuli, dant murmura riui,
Somniferumq; canit sepes depasta susurrum.
Est & arundineis modulatio musica ripis,
Atq; arguta suis loquitur coma pinea uentis,
Incubuit folijs quoties leuis Eurus acutis.
Dyndimaq; idæo respondent cantica luco.

Nil mutum natura dedit. non aëris ales
Quadrupedes'ue silent, habet & sua sibila serpens,
Et pecus æquoreum tenui uicæ uocis anhelat.
Cymbala dant flictum, sonitum dant pulpita saltu
Tacta pedum, tentis reboant caua tympana tergis.
Isiacosq; agitant mareotica sistra tumultus.
Nec Dodonei cessat tinnitus aheni.
Innumerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.
Tu uelut œbalijs habites taciturnus Amyclis,
Aut tua Sigalion ægyptius oscula signet,
Obnixus Pauline taces. agnosco pudorem.
Quod uitium fouet ipsa suum cessatio iugis.
Dumq; pudet tacuisse diu, placet officiorum
Non seruare uices, & amant longa otia culpam.
Quis prohibet salue, atq; uale breuitate parata
Scribere? feliceis'q; notas mandare libellis.
Non ego longinquos ut texat pagina uersus
Postulo, multiplicíq; onerent sermone tabellas.
Vna fuit tantum, qua respondere Lacones
Littera, & irato regi placuere negantes.
Est etenim comis breuitas, sic fama renatum
Pythagoram docuisse refert, cum multa loquaces
Ambiguis fererent uerbis, contra omnia solum
Est respondebat, uel non. o' certa loquendi
Regula, nam breuius nihil est, nec plenius isthis,
Quæ firmata probant, aut infirmata reclinant.
Nemo silens placuit, multi breuitate loquendi,
Verum ego quo' stulte dudum spatiosa locutus
Prouehar, ut diuersa sibi, uicináq; culpa est,

Multa loquens, & cuncta silens, non ambo placemus,
Nec possum reijcere iugum, quod libera nunquam
Fert pietas, nec amat blandis deponere uerum.
Vertisti Pauline tuos dulcissime mores.
Vasconis hoc saltus & ninguida Pyrenei
Hospitia, & nostri fiat hæc obliuio cœli.
Imprecer ex merito quid non tibi Iberia tellus?
Te populent Pœni, te perfidus Annibal urat,
Te belli sedem repetat Sertorius exul.
Ergo meum, patriæq; decus, culmenq; senatus
Bilbilis, aut hærens scopulis Calagoris habebit,
Aut quæ deiectis iuga per scruposa ruinis
Arida torrentem Sicorin despectat Ilerda.
Hic trabeam Pauline tuam, latiamq; curulem
Constituis, patriosq; istic sepelibis honores?
Quis tamen ista tibi tam longa silentia suasit
Impius? ut nullos hic uocem uertat in usus,
Gaudia non illum uegetent, non dulcia uatum
Carmina, non blandæ modulatio flexa querelæ,
Non fera non illum pecudes, non mulceat ales,
Non quæ pastorum nemoralibus abdita lucis
Solatur nostras Echo resecuta querelas
Tristis, egens, deserta colat, tacitusq; pererret
Alpini conuexa iugi, ceu dicitur olim
Mentis inops cœtus hominum, & uestigia uitans
Auia perlustrasse uagus loca Bellerophontes.
Hæc precor, hanc uocem Bœotia nomina musæ
Accipite, & latijs uatem reuocate camœnis.

Ausonius Thetradio. S.

O' qui uenustos uberi facundia

Ad liberum ut eat ad Probum,
Dimetrum Iambicum.

Perge ò libelle Sirmium
Et dic hero meo ac tuo
Aue, atq; salue plurimum.
Quis iste sit nobis herus
Nescis libelle? an cum scias,
Libenter audis, quod iuuat?
Possem absolute dicere,
Sed dulcius circum loquar,
Diuq; fando perfruar.
Hunc dico, qui lingua potens,
Minorem Atridam praeterit
Orando pauca & musica,
Qui grandines Vlyssei, &
Mellifluentem Nestora,
Concinnat ore & Tullium.
Qui solus (exceptis tribus
Heris) heroum primus est,
Praetorioq; maximus;
Dico hunc senatus praesulem
Praefectum eundem & consulem
(Nam consul aeternum cluet.
Collegam Augusti consulis
Columen curulis romulae.)
Primum in secundis fascibus,
Nam primus è cunctis erit,
Consul secundus Principi,
Generi hic superstes aureo

Satorq;

Satorq; prolis aureæ,
Conuicit Ascræum senem
Qui sæculum omne ferreum
Qui uincit æui iniuriam
Stirpis nouator Anniæ
Paribusq; comit infulis
Annitiorum stemmata.
Probum loquor, scis optime
Quem nemo fando dixerit,
Qui non prius laudauerit.
Perge ó libelle, & utere
Felicitate intermina,
Quin & require, si sinet
Tenore fari obnoxio.
Age uera proles Romuli
Effare causam nominis,
Vtrum'ne mores hoc tui
Nomen dedere? an nomen hoc
Secuta morum regula?
An ille uenturi sciens
Mundi supremus arbiter
Qualem creauit moribus
Iussit uocari nomine?
Nomen datum præconijs
Vitæq; testimonio.
Libelle felix, quem sinu
Vir tantus euoluet suo.
Nec occupari tempora
Grato queretur otio.
Quem mille cum uocis modis

Non cultor instans, non arator gnarus est,
Promusq; quàm condus magis.
Terram infidelem nec feracem criminans,
Negotiari maluit
Mercatur, quo foro uenalium
Mutatur ad græcam fidem,
Sapiensq; supra Græciæ septem uiros,
Octauus accessit sophos.
Et nunc parauit caseo triticum & sale
Nouusq; pollet emporus,
Adit inquilinos, rura, uicos, oppida,
Soli & sali commercio.
Acatijs, phaselis, lintribus, stlatis, rate,
Tarnim & Garumnam permeat.
Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus
Se ditat, & me pauperat.
Is nunc ad usq; uectus Hebromanum tuam
Sedem locauit mercibus.
Vt inde nauso deuehat,
Nostros in usus ut refert.
Hunc ergo paucas ne graueris hospitem
Adiutus ut mox nauis auxilio tuæ
Ad usq; portus oppidi
Iam iam Perusina & saguntina fame
Lucaniacum liberet.
Hoc si impetratum munus abs te accepero,
Prior colere, quàm Ceres.
Triptolemon olim, siue Midam quem uocant,
Aut Tullianum Buzygen,
Tuo locabo post ferendos nomini.

Nam munus hoc fiet tuum.

Epistola secunda ad Paulinum.

Proxima quæ nostræ fuerat querimonia chartæ
Credideram, quod te Pauline inflectere posset,
Eliceretq; tuam blanda obiurgatio uocem.
Sed tu iuratis uelut alta silentia sacris
Deuotus teneas, perstas in lege tacendi.
Non licet, an'ne pudet, siquis tibi iure paterno
Viuat amicus adhuc, maneasq; obnoxius hæres
Ignauos agitet talis timor, ac tibi nullus
Sit metus, & morem missæ acceptæq; salutis.
Audacter retine, uel si tibi proditor instat
Aut quæsitoris grauior censura timetur,
O curre ingenio, quo sæpe occulta teguntur.
Threicij quondam quam sæua licentia regis
Fecerat elinguem, per licia texta querelas
Edidit, & tacitis mandauit crimina telis.
Et pudibunda suos malo commisit amores
Virgo, nec erubuit tacituro conscia pomo.
Depressis scrobibus uitium regale minister
Credidit, idq; diu texit fidissima tellus.
Inspirata dehinc uento cantauit arundo,
Lacte incide notas, arescens charta tenebit
Semper in auspiciis prodentur scripta fauillis.
Vel Lacedæmonias cytalen imitare libelli
Segmina Pergamei tereti circundata ligno
Perpetuo inscribens uersu, qui deinde solutus
Non respondentes sparso dabit ordine formas,
Donec consimilis ligni replicetur in orbeis.
Innumeras possum cælandi ostendere formas,

Et clandestinas ueterum reserare loquelas
Si prodi Pauline times, nostræq; uereris
Crimen amicitiæ, Tanaquil tua nesciat istud,
Tu contemne alios, nec dedignare parentem
Adfari uerbis, ego sum tuus author, & ille
Præceptor primus largitor honorum.
Primus in Aonidum, qui te collegia duxi.

Epistola Tertia ad Eundem.

Discutimus Pauline iugum, quod nota fouebat
Temperies, leue quod positum & uenerabile iunctis
Tractabat paribus concordia mitis habenis;
Quod per tam longam seriem uoluentibus annis
Nulla querela loco pepulit non ira nec error,
Nec quæ compositis malesuadet credula canis,
Concinnat ueri similis suspicio culpas
Tam placidum tam mite iugum, quod uterq; parentes
Ad senium nostrum traxere ab origine uitæ,
Impositumq; pijs hæredibus usq; manere
Optarunt, dum longa dies dissolueret æuum.
Et mansit, dum læta fides, nec cura laborat
Officij seruare uices, sed sponte feruntur
Incustoditam sibi continuantia currum,
Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Martis equi stabuloq; feri Diomedis abacti,
Et qui mutatis ignoti Solis habenis
Fulmineum Phaethonta Pado, mersere iugales
Discutitur. Pauline tamen, nec culpa duorum
Ista, sed unius tantum tua, namq; ego semper

Contenta ceruice feram consorte laborum
Destituor, nec tam promptum gesta duobus
Vnum deficente pari proferre sodalem,
Non animus uiresq; labant; sed iniqua ferendo
Conditio est oneris, cum pondus utrunq; relicto
Ingruit, accedunt'q; alienae pondera librae.
Sic pars aegra hominis trahit ad contagia sanum
Corpus, & exigui quamuis discrimine membri
Tota per innumeros artus compago uacillat.
Quantum oblectamen populi, quae uota bonorum
Sperata fraudata bono, gratantia cuncti
Verba loquebantur, iam nomina nostra parabant
Inserere antiquis aeui melioris amicis.
Cedebat Pylades, Phrygij quoq; gloria Nisi
Iam minor, & promissa obiens, uadimonia Damon.
Nos documenta magis felicia, qualia magnus
Scipio, longaeui'q; dedit sapientia Laelij.
Nos studijs animisq; ijsdem miracula cunctis
Hoc maiora, pares fuimus quod dispare in aeuo.
Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pellaeum potuisse ducem reor abdita opertis
Principijs, & utroq; caput caelantia nodo.
Grande aliquod uerbum nimirum duximus, ut se
Inferret nimijs uindex Rhamnusia uotis.
Arsacidae ut quondam regis non laeta triumphis
Grandia uerba premens ultrix dementia belli
Sistere Cecropidum in terris monimenta parenti,
Obstitit, & graio iamiam fingenda trophaeo,
Vltro etiam uictis Nemesis stetit attica Persis
Quae tibi Romulidas proceres uexare libido est?

In Medos, Arabasq; tuos per nubila & atrum
Perge chaos, romana procul tibi nomina sunto.
Illic quaere alios oppugnatura sodales,
Liuor ubi iste tuus ferrugineumq; uenenum
Opportuna tuis inimicat pectora fucis.
Paulinum, Ausoniumq; uiros, quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabeae uelamit amictus,
Non decet insidijs peregrinae cedere diuae.
Quid queror? eoiq; insector crimina monstri?
Occidui me ripa Tagi, me Punica laedit
Barcino, me bimaris iuga ninguida Pyrenei
Moenibus e patrio forsan quoq; uestis & oris
Quemq; suo longo dirimat prouincia tractu
Trans montes, Solemq; alium trans flumina & urbes,
Et quod terrarum, coeliq; extenditur in te
Emeriten, lateq; fluenta Garumnae.
Quod si internallis spatium tolerabile limes
Poneret exiguus, quãuis longa omnia credat
Qui simul esse uolunt, faceret tamen ipsa propinquos
Cura locus medijs iungens distantia uerbis
Sanctonos ut sibi Burdigalam mox iungit Aginum.
Illa sibi & populos Aquitanica rura colentes.
Vtq; duplex Arelas alpinae tecta Vienae,
Narbonemq; pari spatio sibi conserit, & mox
Quincuplicem socias tibi Martie Narbo Tolosam.
Hoc mihi si spatium uicinis moenibus esset,
Tunc ego te ut nostris aptum complecterer ulnis,
Adflaretq; tuas aures nostrae aura loquelae.
Nunc tibi transalpes & marmoream Pyre nen
Caesareae, Augustaeq; domus tyrrhenica propter

Tarraco, & ostrifero superaddita Barcino ponto,
Ter iuga Burdigalæ trino .mi flumina cœtu
Secernunt turbis popularibus, otiaq; inter
Vitiferi exercent colles. lætumq; colonis
Vber agri, tum prata uirentia, tum nemus umbris
Mobilibus, celeriq; frequens ecclesia uico.
Totq; mea in Nouero sibi proxima prædia pago
Dispositi totum uicibus uariata per annum,
Egelidæ ut teneant hyemes, rabidosq; per æstus
Adspirent tenues frigus subtile Aquilones.
Te sine sed nullus grata uice prouenit annus.
Ver pluuium sine flore fugit, Canis æstifer ardet.
Nulla autumnales uariat Pomona sapores,
Effusaq; hyemem contristat Aquarius unda.
Agnosces'ne tuam Ponti dulcissime culpam?
Nam mihi certa fides, nec commutabilis unquam
Paulini illius ueteres reuerentia durat,
Quæq; meo atq; tuo fuerat concordia patri.
Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Vlyssi,
Aut præter dominum uibrabilis ornus Achilli,
Nos quoq; tam longo Rhamnusia fœdere soluet.
Sed cur tam mœsto fero tristia carmina uersu,
Et non meliora animos se uota propinquat?
Sit procul iste metus, certa est fiducia nobis
Si genitor, natusq; dei pia uerba uolentum
Accipiet, nostro reddi te posse precatu,
Ne sparsam, raptamq; domum, laceratàq; centum
Per dominos ueteres Paulini regna fleamus.
Teq; uagum toto, quàm longa Hispania tractu
Immemorem ueterum peregrinis fidere amicis,

Accurre o' nostrum decus, o' mea maxima cura.
Votis, omnibusq; bonis, precibusq; uocatus
Adpropera, dum tu iuuenis, dum nostra senectus
Seruat inexhaustum tibi gratificata uigorem.
Et quando iste meas impellet nuntius aures?
Ecce tuus Paulinus adest. Iam ninguida linquit
Oppida Iberorum, Trebellica iam tenet arua,
Hebromagi iam tecta subit, iam prædia fratris
Vicina ingreditur, iam labitur amne secundo,
Iamq; in conspectu est, iam prora obuertitur amni
Ingressusq; sui celebrata per hostia portus
Totum occursantis populi præuertitur agmen,
Et sua præteriens, iam iam tua limina pulsat,
Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Epistolæ sancti Paulini ad Ausonium, cum adhuc esset in Hispania religioni deditus assiduis literis prouocatus in patriã rediret.

Paulinus Ausonio.

Quid abdicatas in meam curam pater
  Redire musas præcipis?
Negant camœnis, nec patent Apollini
  Dicata Christo pectora.
Fuit ista quondam non ope, sed studio pari,
  Tecum mihi concordia.
Ciere surdum Delphica Phœbum specu,
  Vocare musas numina,
Fandiq; munus munere indultum dei
  Petere fonte nemore aut iugis.
Nunc alia mentem uis agit, maior deus,

Aliosq; mores postulat.
Sibi reposcens ab homine munus suum,
Viuamus ut uitæ patri,
Vacare uanis otio aut negotio.
Et fabulosis litteris,
Vetat suis ut pareamus legibus,
Lucemq; cernamus suam.
Quamuis sophorum callida, arsq; rhetorum &
Figmenta uatum nubilent,
Qui corda falsis atq; uanis imbuunt,
Tantumq; linguas instruunt,
Nihil adferentes, ut salutem conferant
Quod ueritatem detegat.
Quid enim tenere uel bonum, aut uerum queant
Qui non tenent summæ caput?
Veri, boniq; fomitem & fontem deum,
Quem nemo nisi in Christo uidet,
Hic ueritatis lumen est uitæ uia
Vis mens manus uirtus patris,
Sol æquitatis fons bonorum flos dei
Natus deo mundi sator,
Mortalitatis uita nostræ & mors necis,
Magister hic uirtutum,
Deusq; nobis, atq; pro nobis homo
Nos induendo se exuit,
Aeterna iungens homines inter & deum
Interq; se commercia,
Hic ergo nostris ut suum præcordijs
Vibrauerit cœlo iubar
Absterget ægrum corporis pigri situm

Habitumq; mentis innouat.
Exhaurit omne, quod iuuabat antea
Castæ uoluptatis uice,
Totóq; nostra iure domini uindicat,
Et corda & ora, & tempora.
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
Se uult timeri & diligi.
Aestus inanes, quos mouet uitæ labor,
Præsentis æui tramite.
Horret futuræ cum deo uitæ fides,
Qui quas uidemus spernere.
Non ut profanas abijciat aut uiles opes.
Sed ut magis caras monet.
Cœlis reponi creditas Christo deo,
Qui plura promisit datis.
Contempta præsens uel magẽ deposita sibi
Multo ut rependat fœnore.
Sine fraude gustus aucta creditoribus.
Bonus æra reddit debitor.
Multáq; spretam largior pecuniam.
Restituet usura deus.
Huic uacantem uel studentem & deditum
In hoc reponentem omnia
Ne quæso segnem ne'ue peruersum putes.
Nec crimineris impium.
Pietas abesse christiano qui potest?
Nanq; argumentum mutuum est,
Pietatis, esse christianum, & impij.
Non esse Christo subditum.
Hanc cum tenere discimus, possum tibi

Non exhibere, id est patri.
Cui cuncta sancta iure cara nomina
Debere me uoluit deus.
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Linguae, & togae, & famae decus,
Prouectus, altus, institutus debeo
Patrone, praeceptor, pater.
Sed cur remotus tandiu degam arguis,
Pioq; motu irasceris,
Conducit istud, aut necesse est, aut placet
Vel aliud horum quidquid est.
Ignosce amanti, si geram, quod expedit.
Gratare, si uiuam, ut libet.

Ausonius Paulino suo S.

Quarta tibi haec notos direxit epistola questus
Pauline, & blando residem sermone lacessit.
Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,
Fausta salutigeris exscribens orsa libellis.
Vnde istam meruit non felix charta repulsam?
Spernit tam longo cessatio quàm tua fastu.
Hostis ab hoste tamen per barbara uerba salutem
Accipit, & salue medijs interuenit armis.
Respondent & saxa homini, percussus ab antris,
Sermo redit, reboat nemorum uocalis imago.
Littorei clamant scopuli, dant murmura riui,
Somniferumq; canit sepes depasta susurrum.
Est & arundineis modulatio musica ripis,
Atq; arguta suis loquitur coma pinea uentis,
Incubuit folijs quoties leuis Eurus acutis.
Dyndimaq; idaeo respondent cantica luco.

Nil mutum natura dedit. non aëris ales
Quadrupedes'ue silent, habet & sua sibila serpens,
Et pecus æquoreum tenui uicæ uocis anhelat.
Cymbala dant flictum, sonitum dant pulpita saltu
Tacta pedum, tentis reboant caua tympana tergis.
Isiacosq; agitant mareotica sistra tumultus.
Nec Dodonei cessat tinnitus aheni.
Innumerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.
Tu uelut œbalijs habites taciturnus Amyclis,
Aut tua Sigalion ægyptius oscula signet,
Obnixus Pauline taces. agnosco pudorem.
Quod uitium fouet ipsa suum cessatio iugis.
Dumq; pudet tacuisse diu, placet officiorum
Non seruare uices, & amant longa otia culpam.
Quis prohibet salue, atq; uale breuitate parata
Scribere? feliceis'q; notas mandare libellis.
Non ego longinquos ut texat pagina uersus
Postulo, multiplicia'q; onerent sermone tabellas.
Vna fuit tantum, qua respondere Lacones
Littera, & irato regi placuere negantes.
Est etenim comis breuitas, sic fama renatum
Pythagoram docuisse refert, cum multa loquaces
Ambiguis sererent uerbis, contra omnia solum
Est respondebat, uel non. o' certa loquendi
Regula, nam breuius nihil est, nec plenius istis,
Quæ firmata probant, aut infirmata reclinant.
Nemo silens placuit, multi breuitate loquendi.
Verum ego quo' stulte dudum spatiosa locutus
Prouehar, ut diuersa sibi, uicinaq; culpa est.

Multa loquens,& cuncta silens,non ambo placemus,
Nec possum reijcere iugum,quod libera nunquam
Fert pietas,nec amat blandis deponere uerum.
Vertisti Pauline tuos dulcissime mores.
Vasconis hoc saltus & ninguida Pyrenei
Hospitia,& nostri faciat haec obliuio coeli.
Imprecer ex merito quid non tibi Iberia tellus?
Te populent Poeni,te perfidus Annibal urat,
Te belli sedem repetat Sertorius exul.
Ergo meum,patriaeq; decus,culmenq; senatus
Bilbilis,aut haerens scopulis Calagoris habebit,
Aut quae deiectis iuga per scruposa ruinis
Arida torrentem Sicorin despectat Ilerda.
Hic trabeam Pauline tuam,latiamq; curulem
Constituis,patriosq; istic sepelibis honores?
Quis tamen ista tibi tam longa silentia suasit
Impius?ut nullos hic uocem uertat in usus,
Gaudia non illum uegetent,non dulcia uatum
Carmina,non blandae modulatio flexa querelae,
Non fera non illum pecudes,non mulceat ales,
Non quae pastorum nemoralibus abdita lucis
Solatur nostras Echo resecuta querelas
Tristis,egens,deserta colat,tacitusq; pererret
Alpini conuexa iugi,ceu dicitur olim
Mentis inops coetus hominum,& uestigia uitans
Auia perlustrasse uagus loca Bellerophontes.
Haec precor,hanc uocem Boeotia nomina musae
Accipite,& latijs uatem reuocate camoenis.

Ausonius Thetradio. S.

O' qui uenustos uberi facundia

Sales opimas Thetradi,
Cauesq; ne sit tristis, & dulci carens
Amara concinnatio.
Qui felle carmen atq; melle temperans
Torpere musas non sinit,
Pariterq; fucas quæq; gustu ignaua sunt
Et quæ sapore tristia,
Rudes camœnas qui suesse præuenis
Aeuoq; cedis, non stylo
Cur me propinquum Santonorum mœnibus
Declinas, ut lucas boues,
Olim resumpto præferoces prælio
Fugit iuuentus romula?
Non ut tigris te, non leonis impetu,
Amore sed charo expeto,
Videre alumni gestio uultus mei,
Et indole optata frui.
Inuitus olim deuoraui absentiæ
Necessitatem pristinæ,
Quondam docendi munere astrictus graui
Ichnusa cum te absconderet,
Et inuidebam deuio ac solo loco
Opus camœnarum tegi,
At nunc frequentes atq; claros nec procul
Cum floreas inter uiros,
Tibiq; nostras uentus auras deferat,
Auresq; sermo uerberet,
Cur me supino pectoris fastu tumens
Spernis poetam consulem?
Tuiq; amantem, teq; mirantem, ac tua

Desyderantem carmina,
Oblitus alto negligis fastigio,
Plectendus exemplo tuo.
Ni stabilis aeuo pectoris nostri fides
Quanquam recusantes amet.
Vale, ualere si uoles ma, peruola
Cum scrinio, & musis tuis.

Ausonius Probo Praefecto Praetorio. S.

Oblata per antiquarios mora scio promissi mei gratiam expectatiõe consumptam Probe uir optime. In secundis tamen habeo non fefellisse apologos Titiani, & nepotis chronica quasi alios apologos. Nam & ipsa instar sunt fabularum, ad nobilitatem tuam misi gaudens, atq; etiã glorians fore aliquid, quod ad institutionem tuorum sedulitatis meae studio conferatur. libello tamen apologorũ antetuli paucos epodos studio, in te obseruantiae meae impudentissimos, paucos quidem, ut ego loquax iudico, uerum tu cum legeris, etiam nimium multos putabis. Adiuro beneuolentiam tuam uerecundiae meae testem, eos mihi subita persuasione fluxisse. Nam quis hos diu cogitaret? Quod sane ipsi per se probabunt. Fors fuat, ut si mihi uita suppetet, aliquid rerũ tuarum q̃uis incultus expoliam. quod tu etsi lectum non probes, scriptum boni consules. cumq; ego imitatus sim uaesaniam Choerili, tu ignoscas magnanimitati Alexandri. Hi igitur, ut Plautus ait, interim erunt Antilogium fabularum garruli & deceptores. qui compositi ad honorificentiae obsequium, ad aurium conuitium concurrerunt. Vale, & me dilige.

Ad liberum ut eat ad Probum,

Dimetrum Iambicum.

Perge ò libelle Sirmium
Et dic hero meo ac tuo
Aue, atq; salue plurimum.
Quis iste sit nobis herus
Nescis libelle? an cum scias,
Libenter audis, quod iuuat?
Possem absolute dicere,
Sed dulcius circum loquar,
Diuq; fando perfruar.
Hunc dico, qui lingua potens,
Minorem Atridam præterit
Orando pauca & musica,
Qui grandines Vlyssei, &
Mellifluentem Nestora,
Concinnat ore & Tullium.
Qui solus (exceptis tribus
Heris) herorum primus est,
Prætorioq; maximus:
Dico hunc senatus præsulem
Præfectum eundem & consulem
(Nam consul æternum cluet)
Collegam Augusti consulis
Columen curulis romulæ.)
Primum in secundis fascibus,
Nam primus è cunctis erit,
Consul secundus Principi,
Generi hic superstes aureo

Satorq;

Satorq; prolis aureæ,
Conuicit Ascræum senem
Qui sæculum omne ferreum
Qui uincit æui iniuriam
Stirpis nouator Anniæ
Paribusq; comit infulis
Annitiorum stemmata.
Probum loquor, scis optime
Quem nemo fando dixerit,
Qui non prius laudauerit.
Perge ó libelle, & utere
Felicitate intermina,
Quin & require, si sinet
Tenore fari obnoxio.
Age uera proles Romuli
Effare causam nominis,
Vtrum'ne mores hoc tui
Nomen dedere? an nomen hoc
Secuta morum regula?
An ille uenturi sciens
Mundi supremus arbiter
Qualem creauit moribus
Iussit uocari nomine?
Nomen datum præconijs
Vitæq; testimonio.
Libelle felix, quem sinu
Vir tantus euoluet suo.
Nec occupari tempora
Grato queretur otio.
Quem mille cum uocis modis

Leni aut susurro impartiet.
Cui uigiles luminum
Vacare dignabunt choreæ,
Quem mente & aure conscijs
Quibusdam omissis pelleget,
Quæcunq; fortuna est tibi.
Perge o'libelle, & utere
Felicitate intermina.
Dic me ualere & uiuere,
Dic uiuere ex uoto pio
Sanctis precantem uocibus,
Vt quem curulis proxima
Collegio nati dedit,
Hunc rursus Augustus prior
Suis perennet fascibus.
Subnecte & illud leniter.
Apologos en misit tibi
Ab usq; Rheni limite
Ausonius nomen italum
Præceptor Augusti tui.
Aesopiam trimetriam
Quam uertit exili stylo
Pedestre concinnans opus
Fandi Titianus artifex.
Vt hic aui ac patris decus
Misto refulgens sanguine
Probiano atq; Annitio,
Vt quondam in Albæ mœnibus
Supremus Aenea satus
Syluios Iulijs miscuit.

Sic, iste qui natus tuus
Flos flosculorum Romuli
Nutricis inter lemmata
Lalliq; somniferos modos
Suescat peritus fabulis,
Simul iocari & discere.
Et adde uotum quod pio
Concepimus rei deo.
Vt genitor Augustus dedit
Collegio nati Probum.
Sic Gratianus hunc nouum
Stirpi futuræ copulet.
Rata sunt futura, quæ loquor,
Sic merita, sic fatum iubent.
Sed iam ut loquatur Iulius,
Fandi modum inuita, Accipe
Volucripes dimetria
Aueq; dicto, dic Vale.

Αὐσόνιος Παύλῳ.

Ἑλλαδικῆς μετέχων μούσης *latiaeq; camœnæ*
ἄξιος Αὐσόνιος *sermone alludo bilingui*
Musæ qd facimus τί κενοῖσιν ἐπ᾽ ἐλπίσιν αὔτως
Ludimus ἀφραδίῃσιν ἐν ἤματι γηράσκοντες ἔστιν
σαντονίκοις κάμποισιν ὅπι κρύος
Erramus gelidi τρομέροι *rigidiq; poetæ,*
πιερίδων τερενοπλοκάμων θεράποντες. *inertes*
πάντα δ᾽ ἔχει παγετός τε *pedum* καὶ κρύος
ὀδόντων
θαλπωρὴ *quia nulla* πέλει χιὼν δὲ τιχώρη
Et duplicant frigus ψυχρὰ *carmina* μιτιέωντες

ἀρχόμενος δ' ἄρα μῆνιν ἰῶτα
Primitias Παύλῳ nostræ πέμψω μελοειδεῖς
μνημοσύνης κρηδεμνοκόμου πολυκλήτινα
  τέκνα
Aenea uerbosæ κρινοστέφανοί τε puellæ
ἔνθατε μοῖ πολὺ ἐπικουρωδία μολπὴν
Frontibus ὑμετέραις πτέρινον præferte libellum
ὕματαρ στίχον
Παύλῳ ἐφαρμόζατε μεμιγμένον ᾠδήν
οὐ γὰρ μοι θέμις ἐστιν in hac regione μένοντι
ἄξιον ab nostris ἐπιδεύτα εἶναι καμήναις
κεῖνος ἐμοὶ πάντων μέτοχος qui seria nostra
Qui ioca παντοδαπῆ nouit tractare παλαίστῃ
καὶ νῦν sepositus μονάχῳ ἐνὶ rure πρέσβεντον
ἀσαφυλῷ ἐνὶ χώρῳ habet θυμαλγέα λέσχην
οὔτε φίλοις ἑτάροις, nec mensæ accommodus ulli
ὅττι ἀθελξινόοις μέμφετο μούσαις
Iam satis ὦ φίλε Παῦλε πόνων ἀπεπειρήθη μὲν
ἔντε φάρῳ causas τὲ καὶ ingratas ἦκα τιαρὰς
ῥητορικοῖς λύδοισι καὶ ἔπλετο οὐδὲν ὄνειαρ,
ἀλλ' ἤδη κεῖνος μὲν ἅπας Iuuenalios ἱδρὼς
ἐκκέχυται, μελέων φόμερὴ λάβε βλέμμα senectus
καὶ minus in sumptum δαπάνας leuis arca ministrat
οὐ γὰρ ἔχει ἀπάμνος ἀνὴρ
κλεινικὸς οὐ τὸ γενῶν
Aequanimus si qua fueris ἐς πάντα μυλῶδην
Malueris λήθη δὲ πόνου ἐπέτ' ἤδε πενίης
κεῖνο δὲ παγκάλλιστον ut omnibus undiq; musis
συνφιάλι δὲ quæ σὺ ὁ πᾶσι μουσάων
θυμοῦ ἀκηχεμένου solatia blanda requiras.

Hic erit & fructus δὴ μήτερος ἀγλαοκάρπου.
ἔνθα σὺ ἔδλαρ οἱ πολυχανδέα pocula ἔνθα
κιρνᾶν εἴης θέλοις νέκταρ οὐινοιοβόνοιο
Ambo igitur nostræ παραλλάξομεν otia uitæ
Dum res & ætas & sororum.
ἤματα πορφυρέῳ πλέκεται

Αὐσόνιος Γαύλῳ.

Ρωμαίων ὕπατος ἄρητα λόγων δὲ ποιητῇ
Αὐσόνιος Γαύλῳ ἐπῖνδε φίλους ἰδίειν.

Ad Amicum, ut q̃ primum ad se ueniat.

Aequoream liqui te propter amice Garumnam,
Te propter campos incolo Santonicos.
Congressus igitur nostros pete, si tibi cura,
Quæ mihi, conspectu iam potiere meo.
Sed tantum appropera, quantum pote, corpore & æuo:
Vt saluum uideam, sat cito te uideo.
Si post infaustas uigor integratus habenas,
Et rediit membris iam sua mobilitas.
Si riguam lætis recolis Pipleida musis
Iam uates & non flagrifer αὐτὸ μέλων.
Pelle soporiferi senium, nubemq; ueterni,
Atq; alacri mediam carpe uigore uiam.
Sed Cisium, aut pigrum cautus conscende Veredum,
Non tibi sit rhedæ, non amor acris equi.
Canterij moneo male nota petorita uites.
Nec celeres mulas ipse metiscus agas.
Sic tibi sint musæ fiales, meditatio prompta,
Et memor, & liquidi mel fluat eloquij.
Sic qui uenalis, tam longa ætate Crebennus
Non habet emptorem sit tibi pro pretio.

At tamen ut citius uenias, leuiusq; uehare,
Historiam, mimos, carmina linque domi.
Grande onus in musis tot sæcula condita chartis,
Quæ sua uix tolerant tempora, nostra grauant.
Nobiscum inuenies ἐπέων πολυμορφέα πληθύν
Γραμματικῶν τε πλοκὰς καὶ λογοδαιδαλίην
Δάκτυλον ἡρώων καὶ λυσιπόδων χορίαμβον
Σὺν θαλίης τὲ χόρῳ σύρματα τερψιχόρης.
Σωταδικόν τε κίναιδον ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν
Ῥυθμῶν πινδαρικῶν ἔννομον ἀτεπίην
Εἰλιπόδην σκάζοντα καὶ οὐ σκάζοντα σίμεζον
Ὀκτὼ θουκυδίδου ἐννέα ἡροδότου
Ῥητορικὸν θαυμαστὰ σοφῶν ἐρικύδεα φῦλα
Πάντα μάλα δὲ θέλοις καὶ πλέον ἐκεθέλοις.
Hoc tibi de nostris ἀπάσινον *offero libris.*
Vale, ualere si uolés me, iam ueni.

AVSONII PERIOCHA IN HOMERVM ET PRIMO ILIADOS.

I Homerum scriptorem Troiæ Belli eatenus, qua Iliadem suá incipit, quáq; finit, percenseamus, orsum ab iracundia Achillis ad sepulturã Hectoris, quatuor & uiginti libros contexuisse monstrabimus. Hæc eius species apparet summam cutem primi operis intuenti. Verum hoc scripturæ ipsius tempus Troiano bello non to-

tum, sed pene ultimum fuit. Nam si ratio putanda est oppugnationis decennis nonus ferè annus, idemq; propè finem sui ea negotia continebit, quæ ab iniuria Agamemnonis, ac Briseidis usurpatione, usq; ad funus Hectoris digna memoratu erunt. Illa temporum series, quæ ab eiusdem belli causis atq; origine pertinet ad urbis excidium. Atq; ex eo eueniet, ut ignaris iudicandi & Oeconomiæ expertibus, multa nobilia ab exordio belli usq; ad Achillis iurgium omissa uideantur. Nec minus multa ab Hectoris funere ad usq; deletum Ilium. Quorum quidem maxima expectatio erat propter tam longi certaminis consumationem. Sed ut diuinum poetam nihil, quod illustre fuerit, omisisse appareat, atq; omnia, quæ fieri oportuit, contigisse breuiter & in Epitomæ speciem belli Troici, causam originis, apparatusq;, quæ annis superioribus acciderunt, retexuimus. Horum omnium prima origo est, Paridis iudicium inter deas. Deinde classis contextio, qua idem Paris in Europá nauigauit. Tum raptio Helenæ, quæ opinione ueterum bipartita est, quod pleriq; Helenam iuxta Homericum plasma ad Troiam deportatam fuisse existimauerunt. Nonnulli autem opinati sunt, cum Alexander cursu deerrasset, delatusq; ad Aegyptum fuisset, cognita hospitalis fœderis iniuria per Aegyptium regem seruantissimum iusti uirum Helenam cum ijs, quæ una cum eadem fuerant, arreptam, Paridiq; sublatam, expugnato demum Ilio, Menelao restitutam.

Periocha libri primi Iliados.

Iram diua refer nati Peleos Achillei
Pestiferam, quæ mille dedit discrimina Achiuis:

Chryses Apollinis sacerdos ob redimendã filiã cũ Agamemnoni supplicasset, & contumeliose repulsus deũ precatur ultorem. Insecuta subinde graui pestilentia, cum Græcorũ exercitus interiret, cogit Achilles concilium, et ab eodem inuitus Calchas morbi causam compellitur indicare, qua cognita, Agamemnon conatatur in Achillem. Qui peratus iracundia etiã cædem regis audebat, nisi eum in ultimum furorem progredi Minerua uetuisset, à quo Briseis cõcubina in locum Chryseidis, quæ patri reddebatur, abducta est. Inde Thetis mater ad cœlũ lachrymas, & contumeliam filij miserata proficiscitur. Quæ fiducia defensi quondam cum Aegeo, ne Iouis ultum iri affectanti iniuriam, obtestatur summũ deorũ, ut Troianos in rebus belli sũperiores esse patiatur. Quibus Iuno cõpertis iracunde aduersum coniugem cõmouetur. Sed gliscens iurgium per deridiculum ministrante Vulcano simul consilij specie intercedente lenitur.

Periocha secundi Iliados.

Cœlestes, hominumq; genus superabile curis
Tranquilla obscuri carpebant munera somni.
At non peruigilem nox irrequieta Tonantem
Leniȷt immodicos uoluentem corde paratus
Cædibus ut Graium læsum ulciscatur Achillem.

Iupiter Agamemnonem somno monet prælij faciẽdi tẽpus adesse, ne cunctetur dimicare. Tum ille in concilium proceribus aduocatis mandatum Iouis, & speciem nocturnæ quietis explanat. Mox in concione multitudine congregata pertentat militum uoluntatem, utq; deposito bello ad sua quiq; redeant cohortatur. Iáq; omnibus nauigationẽ adhortantibus, fœda discessio ab Vlysse co-

hibetur, à quo etiam Therſites deformis & loquax, & in Heroum contumelias uerborum licentia promptus, cum acerba obiurgatione pulſatur. Ipſe Mineruæ moni tu cunctos à profectione deterret. Sumpto deinde cibo ar matur exercitus. Neq; ſecius à Troianis inſtructa acies Iride ita monente producitur. Sequitur enumeratio copia rum uiritim, ut per catalogi ſeriem milites, naues, duces, patriæ referantur.

Periocha tertij Iliados.

Arguos ſua quoſq; acies in bella ſequuntur
Diſpoſiti in turmas equitum, cuneoſq; pedeſtres
Turbida clangentes confundunt agmina Troes.

Inſtructum prælio exercitum (prius q̃ feriret acies) Priamus ſpectat è muris, & monſtratu Helenæ de uiris inſi gnibus edocetur. Dehinc Menelaus ad ſingulare certa men ab Alexãdro prouocatur. Qui fruſtra Agamemnone dehortante congreditur facta inter utroſque populos, ſponſione & fœdere per ſacra firmato ſub ea cõditione, ut uictorem Helena cum dote ſequeretur. ſed ſuperatus Paris, regreſſuſq; ad urbem iurgio uxoris excipitur, ab Agamemnone fœderis pacta repetuntur.

Periocha quarti Iliados.

Iuppiter interea cum dijs genitalibus unà
Concilium cogit ſuperum de rebus achiuis.

Ioui placet delere Troiam, ad quod pertinacia Iunonis urgetur. Cũq; id fieri Minerua properaret, diſſidium fœderis communiſcitur, & Pandarum ſagittandi peritum aſtu ſuadentis aggreditur, ut clàm uulnerato Menelao, belli cauſa crudeſcat. Quo facto à Græcis præliũ inſtau ratur, congreſſiſq; exercitibus mutua clade decernitur.

Periocha quinti Iliados.

Hic & Tydidem monitum Tritonia Pallas
Audaci uirtute replet. uomit aurea flammas
Cassis, & undantem clypeus defulgurat ignem.
Ipse autumnali clarum micat æmulus astro.

Diomedes auxilio Mineruæ strenue præliatur, Venus quoq; filio subuenire conata, uulnere affecta digreditur. Mars etiam fit saucius, exceditq; bello. Sequitur Tlepolemi, Sarpedonisq; congressio. Et Tlepolemus Herculis filius certamine uictus occiditur.

Periocha sexti Iliados.

Solæ decertant acies sine numine diuûm,
Cessante auxilio, uacuiq; exorsa laborem,
Fortunamq; ferunt proprij discrimine fati.

Troianis fortuna inclinatiore pugnantibus, uates Helenus suadet, ut Minerua placetur. Igitur Hecuba ab Hectore monita, ut peplum in arcem inferat, peragit uota cum matribus. Alexander obiurgatus à fratre pergit in prælium, Glaucus Lycius, Aetholusq; Diomedes congressi, ut dimicarent. cum iam certamen oriretur, paterna inter se hospitia recordati, facta armorum permutatione discedunt.

Periocha septimi Iliados.

Hæc ubi dicta dedit portis sese extulit Hector.

Mineruæ Apollinisq; cõsensu fortissimus Græcorum ab Hectore prouocatur. Nouem ducibus ad dimicandum paratis pugnaturum deligi placet sortis euentu. Ab Aiace Telamonio prælium singulare conseritur, in quo Hector lapide ictus in suorum se recipit multitudinem. Perseuerante certamine caduceator Idæus interuenit. Tum

inuicem missis muneribus pugna sedatur. Hector Aiacem *gladio*, Aiax Hectorem Baltheo *muneratur*. Intercessu *noctis exercitus quiq; in sua discedunt.* Die altero *interfectorum humatio procuratur*. Graecorum etiã naualia *fossa, ac uallo circundata muniuntur.*

Periocha octaui Iliados.

Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.

Acto deorum concilio Iuppiter *pro parte pronuntiat, sua quisq; exercitus sorte decernat, nullus deorum odio in alterius fauore procedat.* In Idam *montem ipse digressus, unde* Graeci *immisso terrore cõterriti turpi fuga ad munimenta cõpulsi fossa & aggeribus sese tuentur.* Iunonem *ac* Mineruam Graecis *auxiliari uolentes monitis* Iouis Iris *exterret*. *Diremptoq; ob noctem certamine uictores* Troiani *in ipso praelij loco excubias obsidionis instituunt*. *Multisq; ignibus factis, per totam noctem de belli ratione consultant.*

Periocha *noni* Iliados.

Interea uigilum excubijs cohibentur Achiui.

Graecis *& praeterita dimicatione perculsis, & instante conterritis proceres ab* Agamemnone *conuocantur*. Quibus *rex fugae consilia & apparatum ordinandae per noctem nauigationis indicit*, Diomede *&* Nestore *dehortantibus*. *Suadente autem* Nestore Aiax *&* Vlysses *leguntur ad* Achillem *dona ingentia pollicentes, si desistat irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accommodet. sed* Achille *in iracundia pertinaciter pmanente, legati* Achiuorum *re non impetrata, irriti reuertuntur.*

Periocha decimi Iliados.

Caetera per naues somno sopita manebat.

Turba ducum, solum cura anxia uexat Atridem.

Vlysses & Diomedes speculatum nocte progressi Dolonem conspicantur, qui & ipse promissis Hectoris incitatus, Græcorum consilia exploratum prodierat. Et fateri uniuersa compulsum eodem loco interficiunt. A quo de aduentu Rhesi Thracum regis edocti, ipsum etiam cum eo obtruncant, equósq; eius præmium simul & testimonium grassationis abducunt insignes candore & celeritate, ut & niuibus, & uentis antecederent.

Periocha XI Iliados.

Tithoni croceum linquens Aurora cubile,
Spargebat terras referens opera atq; labores.

Ab omnibus Græcis egregie quidem, sed improspere dimicatur. Quorũ proceribus uulneratis incognitæ multitudini pugna cõmittitur. Qua afflictione fortunæ Achilles paulisper inflexus Patroclum mittit præsentia cognitur ũ. Qui cum aduersi status nuntius reuerteretur, Eurypylum contemplatur ægrum ex uulnere, fomentisq; medicæ artis admotis redintegrat sanitati.

Periocha XII Iliados.

Actorides fouet Eurypylum, dum uulnere fessum.

Paris dubiæ apud Græcos uel potius afflictæ ultimæ fortunæ statui aguntur, præstantibus procerum uulneratis cætero exercitu fugato aut formidine perculso Troiani naualium munimenta rescindunt, uallumq; transgressi augurijs innitantur ex euentu ambiguis. Itaq; & ꝑs muri ab Sarpedone conuellitur, & ab Hectore ictu lapidis porta discinditur, et in ipsis naualibus pugna conseritur.

Periocha XIII Iliados.

Iuppiter admonuit Troas atq; Hectora classi

Neptunus miseratione commotus Arguorum tuendis nauibus auxiliator accedit, et usurpata uatis effigie Aiaces duos in prælium cohortatur, nec minus cæteram multitudinem præsentia maiestatis instigat. Idomenæus egregio certamine eminet. Troiani iam referentes gradum firmati rursum per Hectorem contrahuntur, & ingenti clamore utrinq; certatur.

Periocha. XIIII. Iliados.

Concussit quãuis potantem Nestora clamor
Attonitasq; aures pepulit grauitate tumultus.

Iuno uinculum Veneris (cui Geston nomen est) mutuata ad Iouem pergit in secessum montis Idæ, exhortatoq; somno, ut eũ cõmitteret in soporẽ, ac dehinc uigilias eius uxoris labefactat illecebris. Cuius ignoratione Neptunus abutitur, fortunamq; Græcorum promptius auxiliando restituit Aiace locro cæteros ultra præliante.

Periocha. XV. Iliados.

Iam uallum fossamq; super Troiana iuuentus
Insiterat, captæ minitans incendia classis.

Iupiter somno expergitus, uidet statum certaminis innouatum, pelliq; Troianos Græcis opem ferente Neptuno. Itaq; aspere Iunone increpata, & minaciter per Iridem conterrita, fratrem iubet auxiliatorem desistere. Ipse Apollinem recreando adlegat Hectori, monetq; pro Phrygibus belli instaurare fortunã. Tum & Aiax Telamonius strenue præliatur, & ab eodem plurimus hostium interfectis conflagratio classis arcetur.

Periocha. XVI. Iliados.

Dum face, dum ferro celsam oppugnare carinam
Troes, & Argolici pergunt defendere reges,

Achilles Græcorũ statũ iam sub extrema sorte miseratur, armis suis Patroclũ permittit armari. Qui cũ Myrmidonũ produxisset exercitum, consternatosq; Troianos Achillis specie fefellisset, ruentes supra uallum & inuicem effugiẽtes cæco pauore usq; ad cãpi aperta cõpellit. Deinde congressus Sarpedonem perimit, multisq; hostiũ cæsis, ipse ab Hectore interficitur, prius ab Euphorbo uulneratus.

Periocha. XVII. Iliados.

Actoridem cæsum nec te Menelae fefellit.
Circa interemptum Patroclum pugna contrahitur.

Cũ diuersi exercitus contenderent, Græci, ut corpus defenderent, Troiani ut ad ludibrium cadauer eriperent, à Menelao Euphorbus occiditur, & ad ostentationem gloriosi facinoris Achillis exuuijs Hector armatur. Antilochus ad Achillem nuntius cladis acceptæ Menelao instante festinat. Qui & ipse postea cum Merione intra naualium munimenta se recepit, cũ tota moles belli Aiacibus ingruisset.

Periocha. XVIII. Iliados.

Dum furit in medio belli uis ignea Martis.

Achilles in miserabilem modum Patrocli deflet interitum, quẽ ui doloris affectum consolãtibus uerbis mater alloquitur, nec inultum amicũ fore pollicens, perlaturã sese Vulcani arma promittit. Interea & Iris ab Iunone demittitur, cuius instantia Achilles extra uallum quanq̃ inermis, egreditur, cõterritisq; Troianis super alios alijs præcipitãtibus late fuga, & latius formido porrigitur. Eodemq; tẽpore & Vulcanus exhortatus à Thetide tota nocte (q̃ longa est) cœlestia in gratiã Nymphæ

arma molitur.

Periocha.XIX.Iliados.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Achilles armis cœlestibus ope Vulcani & munere matris instruitur. Dein Græcorum primoribus in coalium uocatis, iracundiam sub abolitione deponit, & promissis ab rege muneribus coràm concione ditatur. Tum militibus cibũ capere iussis, ipse abstinet. infesto deinde atq; intento exercitu pergit in prælium.

Periocha.XX.Iliados.

Iamq; adeo celsis armati è nauibus ibant.
Millia quot magnis unq̃ uenere Mycenis.

At integris amborum copijs inter utrosq; exercitus pugna conseritur. Dein permissu Iouis in partes deorũ studia diuiduntur. Cum pro Græcis Iuno & Minerua decertarent, neq; secius eos Neptunus, & Mercurius, & Vulcanus assererent, Troianos Apollo cum Venere, & Diana cum matre Mars etiam, & cum eis Scamander adiuuarent, tum Aeneam dijs & uiribus iniquis cum Achille congressum quanq̃ studens Græcas nube circundatum Neptunus eripuit.

Periocha.XXI.Iliados.

Intulerat fluuio trepidas fuga fœda cateruas.

Troiani usque ad Scamandri fluminis aluẽum fuga & terrore compulsi, cũ iam longius abeũdi spatiũ non pateret, in ipso amne, cũ flumen exundat. Ibi ab Achille. xij. millia Troianorum iuuenes uinciuntur, q Patrocli inferijs ĩmolarẽtur. Ipse Vulcanus ardoribus suis uim torrentis exurit. Tum in campum Achille progresso pas sim studia deorum pro sua singulari parte depugnant

Troianorum exercitus instante uictore in mœnia urbis impingitur.

Periocha. XXII. Iliados.

Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.
Hector, singulari certamine cum Achille congreditur. Priamo atq; Hecuba (ne pugnaret) orantibus, Minerua econtrario specie Deiphobi, ut dimicet, adhortante, Hector interfectus & religatus ad currum, ter circum mœnia Troiana raptatur. Deinde lacerum corpus defertur ad naues, ultioni Patrocli et uictoris iracundia, ad ulteriora supplicia reseruandum.

Periocha. XXIII. Iliados.

Troia uacat lachrymis, ludis Argiua iuuentus.
Funebres ludi in honorē Patrocli frequentantur, quibus Diomedes equis superat, lucta & cursu Vlysses, aliosq; alij genere certationis antestant.

Periocha. XXIIII. Iliados.

Quisq; suas repetent misso certamine naues.
Iupiter Thetidem mittit ad filium cum mandatis eiusmodi, ut in defunctum sæuire desistat, fataq; hominum in exanimo hoste uereatur, ad sepulturam corpore restituto. Eiusdem iussu & Iris cohortatur Priamum, ut auro filium rependat exanimum. Qui Mercurio duce inter nocturnas hostium profectus excubias, Achilli supplex aduoluitur, redemptumq; filium iustitio publico, & deflet & sepelit.

Periocha Libri Primi Odyssea.

h Ic mihi musa uirū captæ post mœnia Troiæ,
Qui mores hominū multorū uidit et urbes.
Minerua in Ithacā Ioue ita uolēte descēdit.
Mentoris'q; Taphiorum regis ducis sumit effigiem sua- sura Telemacho, ut ad Nestorem Menelaū'q; festinet, qui recēs domū regressi, certi aliqd de Vlysse nouissent. Tūc Phemius citharista adhibitus conuiuio procorū inchoat flebilem cantilenam nauigationis improsperæ, quæ pro fectos ab Ilio Græcos diuersis sparsit exilijs, quē Penelo pe digressa chalcidico argumento tam miserabilis offen sa materiæ, ut alia concinnat adhortatur.

Periocha. II. Odysseæ.

Oceano extulerat roseas Aurora iugales.
Telemachus Ithacesios proceres cogit ad curiā, atq; ibi- dem de contumelia domus, & bonorum profligatione conquestus, consilia profectiōis exponit Antinoo resisten te, q cū prius q̄ mater nuberet, abire prohibebat. Qua altercatione diu protracta concilium dissolutum est. Te lemachus ad litus procis ignorātibus pgit astantem sibi adorans Mineruam, peregrinationi accommoda parat, hortante maxime dea, quæ populum ipsum'q; Telema- chum Mentoris simulatione fallebat. Instructo ergo re- migio & naue deducta Telemachus, & Minerua de portu uespere instante soluerunt.

Periocha III. Odyßeæ.

Iam Sol oceano radiatos promp serat ortus.
Telemachus Nestorem de patre percunctatus nihil noui accipit ab ignorante. Verum idē senex sequenti die cō

Pisistrato filio, ut ad Menelaũ pergat, hortatur. Nec mora facto consilio, nocte quippe ea, quae consecuta est, apud Pheras oppidum hospitio Dioclis uersati, altera Lacedæmonem peruehuntur.

Periocha. IIII. Odysseæ.

Iamq; adeo uentum ualidæ ad Lacedæmonis arces.

Telemachum, & qui cum eo uenerant, Menelaus comiter hospitio accipit, saneq; sub uespera quædã de Vlysse cognoscunt. Die uero altera totum nauigationis ordinem Menelaus explanat. Quodq; in Ogygia isula promissis & illecebris nymphæ Calipsonis Vlysses remoratur, exponit. Quæ quidem Proteus eidẽ narrauerat de Græcorum ducibus requirenti. Proci autem, postq̃ de habitu Telemachi compercrũt, instructa, deductaq; naui, uiginti, qui sese legerant, nauigauere redeunti insidias molientes. Circa Asteriam ergo insulam, quæ Ithacam Samumq; interiacet, delitescentes occasionem fraudis expectant.

Periocha. V. Odysseæ.

Liquerat in tepido Tithonum Aurora cubile.

Mercurius in Ogygiam insulam deuolat, ut Iouis monitis Calipso cõterrita Vlyssem patiatur discedere. Qui contextu ratis temere properate nauigationem solus aggreditur. Duodeuigesima die tempestate cõmota ex iracundia infestante Neptuno trabium compago dissoluitur. Quo casu proditur ultimæ spei, & irritis conatibus nando ab Inone dea misericorde seruatur, quæ Calanticam capiti suo demptam natanti accõmodat. Cuius ille sustentatu ad usq; Phæacum litus euadit.

Periocha. VI. Odysseæ.

Carpebat ſomnos dudum ærumnoſus Vlyſſes.

Vlyſſes poſtq̃ ad Phæacum litus enauerat, fatigationem diluit ſomno. Sed cum uirgo Nauſicaa regis Alcinoi in ludum acta cũ æqualibus exerceretur, ſomno excitatus (ut erat nudus) erupit, foliorum oppoſitu pudenda uelatus. Et cũ ſupplex ad genua regiæ uirginis aduolueretur, Mineruæ inſtructu mouit miſericordiã ſalutarẽ, impoſitusq; carpẽto, & ueſte donatus uſq; ad templum Mineruæ, quod ante urbem eſt, ita ſuadente uirginis pudore, prouehitur, ibiq; familiare ſibi numẽ ſolita ueneratione precatur.

Periocha. VII. Odyſſeæ.

Orabat ſuperos dudum Laertia proles.

Minerua in puellæ ſpeciem mutata Vlyſſem primũ in oppidum, mox in domum regiam ducit. Cumq; Arete uxor Alcinoi, & unde ueſtem haberet, et cuia eſſet, & qua ſorte delatus ſermone ipſius comperiſſet, bonum animum habere iuſſus, ſuadente ueſpera concedit quieti.

Periocha. VIII. Odyſſeæ.

Iam cœlum rutilat roſeis Aurora quadrigis.

Alcinous nauigationis ærumnam ſummatim ab Vlyſſe cognoſcit. Exinde iuſſis primoribus in curiam conuenire aduentum hoſpitis & infortunia, diutinæ iactationis explanat, acitoq; ad conuiuium Vlyſſe, citharam iubet pulſare Demodocum. q cum de Dureo equo et de Troico cantaret excidio, lachrymas Vlyſſi memoria fortũæ ſuperioris elicuit. Quas cum occultare ſedulo conaretur, aut uultu diſſimulans, aut ueſte detergens, oculos in ſe omnium & maxime regis aduertit. Tum Alcinous cauſa fletuum cognita, ut cuncta ex ordine tolerata diſſere-

ret benigne omnia pollicitus adhortatur.

Periocha. IX. Odysseæ.

Tum uice sermonis fatur Laërtius Heros.

Quatuor istic libri de Vlyssis errore cōtexti sunt, nāq; ab Alcinoo rogatus seriem multiplicis erroris expōit, ut ab Ilio profectus, primum ad Ciconas delatus sit; atq; il lic expugnata Ismaro ciuitate multis amissis fugatus ab scesserit. Vtq; inde Maleam Laconicæ promontoriū cir cum egerit, ac deinde Lotophagos uenerit. Mox ad Cyclopum insulam, quæ Lotophagis adiacebat, cum una naue processerit, eaq; sedulo occultata ipse cum .xij. socijs in antrū Polyphemi penetrauerit, q cruētis dapibus ex pletus, quas cæde sociorū eius instruxerat, uino ēt quod Vlysses ingesserat temulētus, cū in somnū procubuisset, ab Vlysse cæcatus pœnas immanitatis exoluit.

Periocha. X. Odysseæ.

Aeoliam uentorum agimur patriamq; domumq;

Hinc refert Aeoliam se fuisse peruectum, donisq; donatum ab Aeolo rege uentorum. Qui ab omnibus comiter præbitis, quo securior nauigaret, uentos etiā dederit ut re conclusos. Vtq; cum iam Ithacæ propinquaret resusus sit in soporē, socijq; eius opes aliquas in Lora inesse existimantes dormiēte ipso uincula dissoluerint, aduersisq; flatibus ab ipsa patria iā sint relati. Inde ut Antiphatē Lestrigonasq; delatus sit. Ibi amissis una minus cæteris nauibus Circæum litus accesserit. Ibiq; ueneficio potentis deæ Eurylochus, & præmissi cum eo socij in ferarum ora conuersi sint. Ipse etiam similia passurus Mercurio procurante uitauerit, cæterosq; socios ad speciem pristinā redigi uirtutis admiratione compulerit.

Periocha XI. Odyssee.

At postq̃ uentum ad naues & littora ponti.

Digressus à Circe Auernũ peruenit, qui locus descensus ad manes existimatur. Ibi sacris rite perfectis scrobem complet sanguine uictimarum, & circum uolitantibus animabus nullam sinit haustum cruoris attingere, nisi ut Circes monuerat prius Tiresias uates inde libasset. ibi & Heroidas plurimas uidet. Quarum enumeratione multa ueterum fabularum uenustate contexit.

Periocha XII. Odysseæ.

Iamq; adeo oceani liquidos pede liquerat amnes.

Copertis à Tiresia uate, quæ oportuit scire, regreditur ad Circẽ, ab eaq; ut euitet mala cætera edocetur, ut Syrenas prætereat, letalẽ nauigantiũ cantilenam, ut Syllã prætereuatur et Charybdim freti siculi famosa portẽta, quibus malis nõ sine graui perpessione superatis, Trinacriã peruehitur. Vbi incustodita Solis armẽta frustra prohibẽte ipso, cæteri socij penuria cogente dilaniant, dirisq; prodigijs admissa boũ cæde terrẽtur. At mox inde nauigantes fulmine ad unum omnes intereunt, excepto Vlysse, qui fragmento carinæ cohærens, & adminiculo eius adiutus ad Ogygiam insulam solus enauit.

Periocha XIII. Odysseæ.

Conticuere omnes intentiq; ora tenebant.

Enarratis oĩbus, q̃ ĩ multiplici errore ptulerat, à principibus Phæaciæ uiris donis plurimis honoratur, q̃bus remigio et necessarijs oĩbus nauis instruitur, dormiẽsq; in Ithacã qetissima nauigatiõe deuehitur atq; illic ĩ portu patrio cũ muneribus uniuersis qescens, & omniũ ignarus exponitur, Phæacibus eo dormiente remeantibus.

Periocha.XIIII.Odyssææ.

Egreditur portu tenuis quò semita ducat.

Somno experrectus Vlysses portum & litus patriæ nō sine animi consternatione cognoscit. Admiraturq; ut aduectus, ut expositus, ut relictus sit, ut cūcta nesciret. Requirit uniuersa donorum, quæ postq̄ incolumia uidet, q̄ potest tutissime occultat, Consilijsq; à Minerua confirmatus ad seruum suum Eumæum subulcum simulatus accedit naufragi & mēdicantis imitatu. Interrogatus deinde quis esset, ait se esse Cresium in Aegyptum nauigantem. Troiam fuisse delatum, Eumæum etiam cum affectione mœstissima pergens, & cogente deniq; uespere & imbre continuo sagulo amicitur, atq; ibidem multa secum uoluens tandem concedit quieti.

Periocha.XV.Odyssææ.

At Lacedæmonias artes Tritonia Pallas.

Telemachus à Minerua per somnium commonetur, domum ut rediret, maturoq; digressus cubili à Menelao ueniam reuersiōis exorat. Qua comiter impetrata, regreditur ad nauem in portu Pylio manentē, Pisistratoq; ad urbem atq; ad patriam emisso. ipse propere soluit è litore comite nauigationis assumpto Theoclymeno uate Arguo, uno ex ijs, quos Melampus Amythaonis erudiuit. Vitatisq; insidiatoribus procis aduehitur in patriam, et socijs quidem portum petere iussis, ipse aduerso itinere ad agrum Eumæumq; proficiscitur.

Periocha.XVI.Odyssææ.

Commune Eumæus mapale & diuus Vlysses.

Telemachus Eumæum nuntium reditus mittit ad matrem ipse, Minerua ita uolente patrem cognoscit, et cum

eo deinceps agenda disponit. Penelope autem cognito reditu filij in conuentum procorum, qua uerecundia sinebat, egreditur, increpatisq; insidiatoribus filij non minus irata, quàm mœsta discedit.

Periocha. XVII. Odysseæ.

Iam cœlum roseis rutilat Tritonia bigis.

Telemachus anxiæ matri ordinem peregrinatiõis enarrat. Vlysses ad oppidum Eumæo opitulante perducitur. Domum, in qua proci epulabantur, ingressus emendicat cibos miserabiliter ambiendo. Inde ab Antinoo iniurio se afficitur. Cui Penelope diras ob inhumanum facinus imprecatur, à qua missus Eumæus est, ut hospes, sic enim se ferebat, ad eam prouocaretur. Quod tum quidem inuitatus gratiam facit, sed uenturum sese ad uesperam pollicetur.

Periocha. XVIII. Odysseæ.

Irus adest populi per mendicabula notus.

Mendicante intra proprios lares Vlysse. Alius quoq; pari egestate Irus accessit popularis Ithacesius stipes in triuijs solitus rogare. Iurgium ergo inopiæ cõmunis æmulatione conseritur, quod ex uerbis processit ad manus. Hortantibus procis, quo magis rixa crudesceret, propositoq; præmio caprini uentris omento. Victor igitur Vlysses semunecem Irum extra ianuam proijcit, ridicula adhortatione compellans. Penelope etiam munera sibi à procis pro opibus cuiusq; conferri singulorum studia experiens deposcit, quæ mature utpote à cupientibus offeruntur.

Periocha XIX. Odysseæ.

At parte interiore domus secretus Vlysses.

Vlysses cũ Telemacho arma omnia de medio amoliuntur procis perniciem comparantes, nequid aut munimenti, aut teli relinqueretur, qui uel cauere uim, uel inferre possent, ad Penelopen inde acitu ipsius pergit. Ibiq; ut Eumæo dixerat, Cretensem se esse mentitur, Vlyssemq; apud se hospitio diuersatum comminiscitur. Mox cum Euryclia eius nutrix hospitalis officij causa pedes eius elueret, tactu manus animaduertit cicatricem, quam habebat ex uulnere in Parnasso quondã suis dente percussus. Quo argumẽto aluminũ suũ esse agnoscit, sed ab eodem (nequid ultra uel quærat, uel garriat) coercetur.

Periocha. XX. Odysseæ.

Iamq; procos genua amplectens orabat Vlysses.
Epulantibus procis Eresippus in Vlyssem crus bubulum iacit, sed destinatione non potitur. Theoclymenus autem apud Ithacenses diuinationis expertus imminens procis uaticinatur exitum, quorum multa cauillatione derisus mensa & domo tanquam furiosus excluditur.

Periocha. XXI. Odysseæ.

Hic mentem dedit Icariæ Tritonia Pallas.
Vlysses Eumæo & Philætio fidei eorũ, industriæq; confisus, qui sit reuelat. Et postq̃ facta cognitio est, cædem procorum pro tempore instrui placet. Quos Vlysses astu aggreditur, ut ipsum quoq; intendendo arcum uires seniles explorare patiantur, quem uni quõdam Vlyssi facilem (siquis intenderet) habiturus esset præmium, ius Penelopes nuptiarum. Sed prohibentibus procis ne id ridiculus & mendicus auderet, quod frustra iuuentus tam lecta tentasset, dat Telemachus Vlyssi cæteris abnuentibus expiendi potestatem. Et hinc nascitur admiratio pri

ma uirtutis, dedecore suo cæteris erubescẽtibus, quorum ignauiam senex mendicus arguerit.

Periocha. XXII. Odysseæ.

Squalentes humeris habitus reiecat Vlysses.

Vlysses loco ulteriore capto intendit arcum, omnibusq; foribus occlusis (ne qua pateret effugium) plerosq; uino saucios, aut nouitate rei stupidos, aut quidlibet aliud meditantes conficit. Cum primum omnium confixisset Antinoum, qui audacia & petulantia cæteros superauerat, Eumæus & Telemachus, & Philætius sumptis & ipsi armis egregia in consternatos cæde grassantur. Iamq; omnibus interẽptis duobus tantũ modo parcitur Phemio citharœdo, qui ministerij causa adhibitus, nihilominus in Vlyssis domo, quod contumeliosum esset, ediderat, & Medonte uni, cuius modestiæ etiam Telemachus suffragabatur, & qui cum Telemacho erant. Melanthium famulorum Vlyssis unũ, qui procorum proteruiã semper armauerat, cruciabiliter occidunt. Puellas inde. xij. quæ cum procis flagitiose consueuerant, suspendio perimunt. Vlysses cæde ad plenum perpetrata ignem adolet, incensoq; sulfure domum piaculo purgat.

Periocha. XXIII. Odysseæ.

Chalcidicum gressu nutrix superabat anili.

Euryclia nutrix gestæ rei nũcia Penelopen de somno excitat. Quæ aduenientem ad se maritũ nõ temere ipsum esse persuadet quadã cubiculi lege, & genialis lectuli positu sibi tm̃, & Vlyssi cognito, an ipse sit maritus, explorat. In coitum deinde conueniunt, totamq; noctẽ mutuo sermone cõsumunt. Et hic qdẽ (legentis) replicatio laborũ, quos Vlysses pertulit mira cõcinnatione colligitur.

Periocha. XXIIII. Odyssea.

Tartaream uocat in sedem Cyllenius umbras.

Procorum animas recenti, & communi cæde congestas cateruatim Mercurius ad inferna compellit. Tunc circa Agamemnonem manes heroica congregantur. Miratiq; lectorum iuuenum gregem densitatem uno agmine cõmeante causas interitionis accipiunt, tum apud inferos quoq; uirtus Vlyssis, & Penelopes pudicitia prædicantur ab Agamemnone præ cæteris, cui dispar fuerat in utraque fortuna Vlysses ad Laertem patrem in agrum profectus inopinato & reditu, & rerum gestarum relatu afficit senem, afficitur ab eo cognitu, quas exanclasset erumnas. Subinde & patres procorum neces iuuenum properant ultum ire, consilioq; & ui communicationis ante expectatum agro superueniunt, sed eos iam comitatior Vlysses fundit, fugatq;. Verum gliscentibus odijs & maiore seditione, aut tumultu spectato ex sententia Iouis in Ithacam Minerua descendit, & concilia ta utrinq; pace studia, & motus partium rerum gestarum abolitione componit.

SENTENTIAE SEPTEM SAPIENTVM SEPTENIS VERSIBVS EXPLICATAE.

Bias Prieneus.

Vae nam summa boni? Mens, quae sibi conscia recti.
Pernicies hominum quae maxima? Solus homo alter.
Quis diues? Qui nil cupiet. Quis pauper? Auarus.
Quae dos matronis pulcherrima? Vita pudica.
Quae casta est? De qua mentiri fama ueretur.
Quod prudentis opus? Cum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse & uelle nocere.

Pittacus Mitylenaeus.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.
Bono probari malo, quàm multis malis.
Demens superbis inuidet felicibus,
Demens dolorem ridet infelicium.
Pareto legi quisq; legem sanxeris.
Plures amicos re secunda compares.
Paucos amicos rebus aduersis proba.

Cleobulus Lyndius.

Quanto plus liceat, tam libeat minus.
Fortunae inuidiae est immeritus miser.
Felix criminibus nullus erit diu.
Ignoscas alijs multa, nihil tibi.
Parat quiq; malis, prodere uult bonos,
Maiorum meritis gloria non datur.

Turpis sæpe datur fama minoribus.

Periander Corinthius.

Nunquam discrepat utile à decoro.
Plus est sollicitus magis beatus.
Mortem optare malum, timere peius.
Faxis ut libeat, quod est necesse.
Multis terribilis, caueto multos.
Si fortuna iuuat, caueto tolli.
Si fortuna tonat, caueto mergi.

Solon Atheniensis.

Dico tunc beatam uitam, cum peracta fata sint.
Par pari iugato coniux, quod impar est dissidet.
Non erunt honores unquam fortuiti muneris.
Clàm coarguas propinquum, palàm laudaueris.
Pulchrius multo parari, quàm creari nobilem.
Certa si decreta sors est, quid cauere proderit?
Siue sint incerta cuncta, quid timere conuenit?

Chilo Lacedæmonius.

Nolo minor me timeat, despiciatq; maior
Viue memor mortis, immemor ut sis salutis.
Tristia cuncta exuperans aut animo, aut amico
Tu bene siquid facias non meminisse fas est.
Grata senectus homini, quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuentus grauior, quæ similis senectæ.

Thales Milesius.

Turpe quid ausurus te sine teste time
Vita perit, mortis gloria non moritur.
Quid facturus eris, dicere sustuleris.
Crux est, si metuas uincere quod nequeas.
Cum uere obiurges, sic inimice iuuas.

Nil nimium satis est, ne sit & hoc nimium.

De septem sapientibus, Ex græco.

Septenis patriam sapientum nomina, uoces,
Versibus expediam, sua quenq; monosticha dicent.
Chilo cui patria est Lacedæmon, Noscere se ipsum.
Periander trepidam moderare Corinthius iram.
Et Mitylenæis nimium nil Pittacus oris.
Mensuram optimum ait Cleobulus Lyndius in re.
Expectare Solon finem docet ortus Athenis.
Plures esse Bias prauos, quem clara Priene.
Mileti fugisse Thales uadimonia alumnus.

Ausonij de. XII. laboribus Herculis.

Prima Cleonæi tolerata erumna Leonis.
Proxima Lernæam ferro, & face contudit hydram.
Mox Erymantheum uis tertia perculit Aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua Cerui.
Stymphalidas pepulit uolucres discrimine quinto.
Threiciam sexto spoliauit Amazona baltheo.
Septima in Augei stabulis impensa laboris.
Octaua expulso numeratur adorea Tauro.
In Diomedeis uictoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam.
Vndecimo mala Hesperidum districta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

In libro, quem de Fastis cõposuerat, ad Gregoriũ.

Ignota æternæ ne sint tibi tempora Romæ
Regibus, & patrum ducta sub imperijs.
Digessi Fastos, & nomina præpetis æui,
Sparsa iacent latiam siqua per historiam.
Sit tuus hic fructus, uigilatus accipe noctes,

Obsequitur studio nostra lucerna tuo.
Tu quoq; uenturos per longum consere Ianos
Vt mea congessit pagina præteritos.
Exemplo confide meo. Sic protinus & te.
Applicet Ausonijs purpura consulibus.
In fine eiusdem libri additi.
Hactenus ascripsi Fastos, si fors uolet, ultra
Adijciam, si non, qui legis adijcies.
Scire cupis qui sim? Titulum, qui quartus ab imo est,
Quære, leges nomen consulis Ausonij.
De Eodem Fastorum libro ad Proculum.
Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino
Annorum seriem cum Procule accipies.
Mille annos centumq; & bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonij nomen ad usq; leges.
Fors erit, ut lustrum cum se cumulauerit istis,
Confectam Proculus signet olympiadem.

Ausonius Hesperio Filio Salutem.
De. XII. Cæs. Per Suetonium Tran-scriptis.

Cæsareos proceres, in quorum regna secundis
Consulibus dudum romana potentia cessit,
Accipe bissenos, sua quenq; monosticha signant.
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas, uitamq;, obitumq; peregit.
Monosticha de ordine. xij. Imperatorum.
Primus regalem patefecit Iulius aulam
Cæsar, & Augusto nomen transcripsit & arcem.
Priuignus post hunc regnat Nero Claudius, à quo

Cæsar, cognomen Caligæ cui castra dederunt.
Claudius hinc potitur regno, post quem Nero sæuus
Vltimus Aeneadum. post hunc tres, nec tribus annis,
Galba senex frustra socio confisus inerti.
Mollis Otho infami per luxum degener æuo.
Nec regno dignus, nec morte Vitellius ut uir.
His decimus, fatoq; acitus Vespasianus.
Et Titus imperij felix breuitate. secutus
Frater, quem Caluum dixit sua Roma Neronem.

Tempus Imperij. xij. Cæs.

Iulius, ut perhibent, diuus trieteride regnat.
Augustus post lustra decem sex prorogat annos.
Et ter septenis geminos Nero Claudius addit.
Tertia finit hyems crassantia tempora Cai.
Claudius hebdomadē duplicem trahit, et Nero dirus,
Tantundem summæ, sed consul defuit unus.
Galba senex, Otho lasciue, famose Vitelli
Tertia uos Latio regnantes nescijt æstas.
Interitus dignos uita properante probrosa.
Implet fatalem decadem sibi Vespasianus,
Ter dominante Tito cingit noua laurea Ianum.
Quindecies sæuis potitur dum frater habenis.

De mortibus eorum.

Iulius interijt Cæsar crassante Senatu.
Addidit Augustum diuis matura senectus.
Sera senex Capreis exul Nero fata peregit.
Exegit pœnas de Cæsare Cherea mollis.
Claudius ambiguo conclusit fata ueneno.
Matricida Nero proprij uim pertulit ensis.
Galba senex perijt sæuo prostratus Othone.

Mox Otho famosus clara, sed morte potitus,
Prodiga succedunt perimendi sceptra Vitelli.
Laudatum imperium mors lenis Vespasiano.
At Titus orbis amor rapitur florentibus annis.
Sera grauem perimunt, sed iusta piacula fratrem.

Tetrasticha à Iulio Cæsare usq; ad tẽpora sua.

Nunc & prædictos, & regni sorte sequentes
Expediam, series quos tenet imperij.
Incipiam ab diuo, percurramq; ordine cunctos
Noui romanæ quos memor historiæ.

Iulius Cæsar.

Imperium binis fuerat solenne ꝙ olim
Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.
Sed breue ius regni sola trieteride gestum,
Perculit armatæ factio sæua togæ.

Octauius Augustus.

Vltor successorq; dehinc Octauius idem
Cæsar, & Augustus nomine nobilior
Longæua & nunquam dubijs uiolata pôtestas
In terris positum credidit esse deum.

Tiberius Nero.

Prænomen Tiberi nactus Nero prima iuuentæ
Tempora laudato gessit in imperio.
Frustra dehinc solo caprearum clausus in antro
Quæ prodit uitijs credit operta locis.

C. Caligula.

Post hunc castrensis Caligæ cognomine Cæsar
Succesit sæuo sæuior ingenio.
Cædibus, incestisq; dehinc maculosus & omni
Crimine, pollutum qui superauit auum

Claudius

Claudius Cæsar.

Claudius irrisæ priuato in tempore uitæ
In regno specimen prodidit ingenij.
Libertina tamen nuptarum
Non faciendo nocens, sed patiendo fuit.

Nero Claudius.

Aeneadum generis, qui sextus & ultimus heres
Polluit & clausi Iulia sacra Nero.
Nomina quot pietas, tot habet quoq; crimina uitæ.
Disce ex Tranquillo, quæ meminisse piget.

Sergius Galba.

Spem frustrate senex priuatus sceptra mereri
Visus es imperio proditus inferior.
Fama tibi melior iuueni, sed iustior ordo est,
Complacuisse dehinc displicuisse prius.

M. Otho.

Aemula polluto gesturus sceptra Neroni
Obruitur celeri raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus erit, qui morte decora
Hoc solum fecit nobile, quod perijt.

A. Vitellius.

Vitæ sors, mors fœda tibi, nec digne Vitelli,
Qui fueris Cæsar, sic sibi fata placent.
Vmbra tamen breuis imperij, qui præmia regni
Sæpe indignus adit, non nisi dignus habet.

D. Vespasianus.

Quærendi attentus moderato commodus usu,
Auget, nec reprimit Vespasianus opes.
Olim qui dubiam priuato in tempore famam
Par alijs princeps transtulit in melius.

Titus Vespasianus.

Felix imperio, felix breuitate regendi,
Expers ciuilis sanguinis, orbis amor.
Vnum dixisti moriens te crimen habere,
Sed nulli de te, non tibi credidimus.

Domitianus.

Hactenus edideras geminos gens flauia iustos,
Cur, duo quæ dederant, tertius eripuit?
Vix tanti est habuisse illos, quia dona bonorum
Sunt breuia, æternum, quæ nocuere, dolent.

Nerua Imper.

Proximus extincto moderatur sceptra tyranno
Nerua senex, princeps nomine, mente parens.
Nulla uiro soboles, imitatur adoptio prolem,
Quam legisse iuuat, quam genuisse uelit.

Traianus.

Aggreditur regimen uiridi Traianus in æuo
Belli laude prior, cætera patris habens.
Hic quoq; prole carens sociat sibi sorte legendi
Quem fateare bonum, diffiteare parem.

Aelius Adrianus.

Aelius hinc subijt medijs præsignis in actis
Principia & finem fama notat grauior.
Orbus & hic, sociatq; uirum documenta daturum,
Adsciti quantum præmineant genitis.

Antoninus Pius.

Antoninus abhinc regimen capit ille uocatu
Consultúq; Pius nomen habens meriti.
Filius huic fato nullus, sed lege suorum
A patria sumpsit, qui regeret patriam.

M. Antonius.

Post Marco tutela datur, qui scita Platonis
Fecit ad imperium, patre pio melior.
Successore suo moriens, sed principe prauo
Hoc solo patriæ, quod genuit, nocuit.

Commodus Imp.

Commodus insequitur pugnis maculosus arenæ,
Threicido princeps bello mouens gladio.
Eliso tandem persoluens gutture pœnas,
Criminibus fassus matris adulterium.

Aelius Pertinax.

Aeli iudicio & consulto lecte senatus,
Princeps decretis prodite non studijs.
Quod doluit malefida cohors errore probato,
Curia quod astris asserat imperio.

Didius Iulianus.

Dij bene quod celeris Didius non gaudet opimis,
Et cito periuro præmia adempta seni,
Tuq; Seuere pater titulum ne horresce nouantis,
Non rapit imperium uis tua, sed recipit.

Seuerus.

Impiger egelido mouet arma Seuerus ab Histro,
Vt parricidæ regna adimat Didio,
Punica origo illi, sed qui uirtute probaret,
Non obstare locum, cum ualet ingenium.

Bassianus Antoninus Caracalla.

Dissimilis uirtute patri, & multo magis illi,
Cuius adoptiuo nomine tu perhibes.
Fratris morte nocens, punitus fine cruento
In risu populi tu Caracalla magis.

Opilius Macrinus.

Princeps hic custos sumptum pro Cæsare ferrum
Vertit in authorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit·grauibus pulsare querelis
Cesset, perfidiam quæ patitur, meruit.

Antoninus Heliogabalus.

Tunc etiam Augustæ sedis penetralia fœdas
Antoniniorum nomina falsa gerens?

Deficit reliquum.

De mensibus & quatuor anni temporibus.

Aeternos menses, & tempora quattuor anni
Quattuor ista tibi subiecta monosticha dicent.
Martius, Aprilis, Maius sunt tempora Veris.
Iulius, Augustus, necnon & Iunius, æstas.
Septembri, Octobri Autumnus, totoq; Nouembri.
Brumales, Ianus, Februarius, atq; December.

De nominibus stellarum.

Ad Boreæ partes, Arcti iunguntur & anguis,
Post has Arctophylax, pariterq; Corona, Genuq;
Prolapsus, Lyra, auis, Cepheus, & Cassiopea,
Auriga & Perseus, Deltoton, & Andromadæ astrum
Pegasus & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenensq;,
Signifer inde subest; quem bis sex sydera complent.
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo
Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnam
Qui tenet, & Pisces. post hos in partibus Austri
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoq; piscis & ingens.
Hunc sequitur Pistrix, simul Eridaniq; fluenta.

In Notarium in scribendo uelocissimum.
Carmen Dimetrum Iambicum.

Puer notarum præpetum
Solers minister aduola,
Bipatens pugilar expedi,
Cui multa fandi copia
Punctis peracta singulis
Vt una uox absoluitur.
Euoluo libros uberes,
Instarq; densæ grandinis
Torrente lingua perstrepo
Tibi nec aures ambigunt.
Nec occupatur pagina
Et mota parce dextera
Volat per æquor cereum.
Cum maxime nunc proloquor
Circum'que loquentis ambitu,
Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta iam ceris tenes.
Sentire tam uelox mihi
Vellem dedisset mens mea,
Quàm præpetis dextræ fuga
Tu me loquentem præuenis.
Quis quæso, quis me prodidit?
Quis ista iam dixit tibi,
Quæ cogitabam dicere?
Quæ furta corde in intimo
Exercet ales dextera?
Quis ordo rerum tam nouus?

Veniat in aures ut tuas
Quod lingua nondum absoluerit?
Doctrina non hoc praestitit,
Nec ulla tam uelox manus
Celeripedis compendij
Natura munus hoc tibi
Deusq; donum tradidit
Quae loquerer, ut scires prius,
Idem'q; uelles, quod uolo.

AVSONII BVRDIGALENSIS, VASSATIS MELICI POETAE AC PRAECAEPTORIS GRATIARVM ACTIO AD GRATIANVM IMPERATOREM PRO CONSVLATV.

Go tibi gratias imperator Auguste. Si possem, etiã referrem. Sed nec tua fortuna desyderat remunerandi uicem, nec nostra suggerit restituendi facultatem. Priuatorũ ista copia est, inter se esse munificos. Tua beneficia, ut maiestate praecellũt, ita mutuũ nõ reposcunt. Quod solũ igitur nostrae opis ẽ, Gratias ago. Verũ ita, ut apud deũ fieri amat, sentiẽdo copiosius, q̃ loquẽdo. Atq; nõ in sacrario modo imp̃ialis oraculi, q̃ locus horrore tranqllo, & pauore uenerabili raro eundẽ animũ praestat, & uultum. Sed usquequaq; gratias ago, tum tacens, tum loquẽs, tum in coetu hominũ, ipse mecum,

& cum uoce patui, et cum meditatione secessi, omni loco, actu, habitu, et tpe. Nec mirũ, si ego terminũ nõ statuo tam grata profitendi, cũ tu finem facere nescias honorãdi. Quis.n. locus est, aut dies, q nõ me huius aut similis gratulationis admoneat? Admoneat aũt? O' inertiam significationis ignauæ. Quis inquã locus est, q nõ beneficijs tuis agitet, inflãmet? Nullus inquã, imperator Auguste, qn admirandã spẽm tuæ uenerationis incutiat. Non Palatiũ, qđ tu, cum terribile acceperis, amabile præstitisti. Nõ forũ, et Basilicæ olim negotijs plena, nũc uotis, uotisq; pro tua salute susceptis, nã de sua, cui nõ te imperãte securitas? Non curia honorificis mõ læta decretis, olim solicitis mœsta querimonijs? Nõ publicum, in quo occursus gaudentiũ plurimorũ neminẽ patitur solum gratulari? Non domus cõe secretum. Lectus ipse ad qetem datus, beneficiorũ tuorũ reputatiõe tranqllior? Somnus abolitor omniũ imagines tuas affert. Ista autem sedes honoris sella curulis gloriosa pópis imperialis officij in cuius me fastigio ex qua mediocritate posuisti, quoties à me cogitatur, uincor magnitudine, & redigor ad silentium, non ingratus beneficijs, sed oppressus. Ades enim locis omnibus. Nec iam miramur licẽtiam poetarum, q omnia deo plena dixerunt. Spem superas, cupienda præuenis, uota præcurris, quæq; animi nostri celeritas diuũm instar affectat, beneficijs præcũtibus anteceditur. Præstare tibi est, q̃ nobis optare uelocius. Ago igitur gratias optime imperator. Ac siqs hunc sermonẽ meum ijsdem uerbis tam sæpe repetitum inopiæ loquentis assignat, experiatur hoc idem prosequi, & nihil poterit proferre fæcundius. Aguntur enim gratiæ nõ propter maiestatis am

bitum, nec sine argumentis imperatori fortissimo, testis est uno pacatus anno, & Danubij limes & Rheni. Liberalissimo, ostentat hoc diues exercitus. Indulgentissimo, docet securitas erroris humani. Cósultissimo, probat hoc tali principe oriens ordinatus. Piissimo. Huius uero laudis locupletissimũ testimonium est pater diuinis honoribus cõsecratus, instar filij ad imperiũ frater adscitus, à côtumelia belli patruus uindicatus, ad præfecturæ collegiũ filius cum patre coniunctus, ad consulatum præceptor electus. Possum ire per omnes appellationes tuas, quas olim uirtus dedit, quas proxime fortuna concessit, quas adhuc indulgentia diuina meditatur. Vocat Germanicum deditione gentilium, Alemanicum traductione captorum. Vincendo et ignoscendo Sarmaticum. Cónectere omnia merita uirtutis, & cognomina felicitatis, sed alia est ista materia, & suo parata secreto, cum placuerit signãter, et breuiter omnia, quæ nouimus, indicare, nec perseq, ut qui terrarum orbẽ unius tabulæ ambitu circunscribunt aliquãto detrimento magnitudinis, nullo dispẽdio ueritatis. Núc aũt, quod diei huius propriũ, de Cósulatu gratias agam, sed procurrunt & aliæ dignitates, atq; in uocẽ gratulationis erumpunt. Ac se prius debere profitentur. Tot gradus nomine comitis propter tua incrementa côgesti ex tuo merito te ac patre principibus. Quæstura cõis, et tui tñ Præfectura beneficij, quæ et ipsa nõ uult uice simplici gratulari, liberalius diuisa q̃ iuncta cum teneamus duo integrũ, neuter desyderat separatum. Sed illa (ut pauloante promisi) habebũt sui muneris peculiare secretum, Consulatus hic meus orat, atq; obsecrat, ut obnoxiã tibi uni sinas fieri eius dignitatem, quẽ omnibus præ

tulisti. Quod quidem & ipse sibi inuenit gradus cũ clarissimo uiro collega in eo honore coniũctus, nuncupatione prælatus, Consul ego imperator Auguste munere tuo non passus septa, neq; campum, non suffragia, nõ puncta, non loculos, qui non prensaueram manus, nec cum salutantiũ confusus occursu, aut sua amicis nomina non reddiderim, aut aliena imposuerim, qui tribus non circumiui, centurias non adulaui, uocatis classibus non intremui, nihil cum sequestre deposui. Cum distributore nil pepigi. Romanus Populus Martius Campus, Equester ordo, Rostra, Ouilia, Senatus, Curia, unus mihi oĩa Gratianus iure meo Auguste Maxime affirmare possum incolumi omnium gratia, qui ad hunc honorẽ diuersa unquam uirtute uenerunt, uenturiq; sunt. (Suus enim cuiq; animus, suũ meritum, sibiq; mens conscia est) iure inquam meo affirmare possum, me mihi uideri a cæteris esse secretum. Sunt quos uotorum cruciat inanitas. Nõ optaui. Quos exercet ambitus. Non petiui. Qui assiduitate exprimunt. Non coegi. Qui offerũtur occasione. Nõ affui. Quos iuuat opulentia. Obstat temporum disciplina. Non emi, nec possum continentiam iactare. Non habui, unum præstare tentaui, & hoc ipsum quasi meum uendicare nõ possum. In tua enim positum est opinione, si merui. Fecisti autem & facies alios quoq; consules pijssime Gratiane, sed non et causa pari uiros gloriæ militaris, habent. n. tecum ut semper laboris, ita dignitatis plerunq; consortium uirtutis, q̃ honoris antiquiore collegio uiros nobilitatis antiquæ, dantur enim multa nominibus, & est Roma pro merito, uiros fide inclytos & officijs probatos, quorum me etsi non secerno numero,

tamen quod ad honoris uiam pertinet ratione dispertio. Quartum hūc gradum noui beneficij. Tu Auguste cōstituis, deferre tibi ipsi, quo alter ornetur, bona animi tui ad alienā referre præstantiam, eruditionemq; naturæ, quam deo & patri, & tibi debes ad alterius gratiā rectius retorquere, q̄ uerius. Tua hæc uerba sunt à te mihi scripta. Soluere te quod debebas & adhuc debere quod solueris, O' mentis aureæ dictum bracteatum, O' de pectore candidissimo lactei sermonis alimoniā. Quisq̄'ne tam parcus est in ostantatione beneficij? Quisq̄ pondus gratiæ suæ uim meriti profitetur alieni? Quisq̄ deniq; quod indulget quasi ab obnoxio deferatur, pretium ma uult uocare quàm donum? Certent huic sententiæ ueteres illi, & Homerici oratores subtilis deducta oratione Menelaus, & instar profundæ grandinis ductor Ithacesius, & melleo delibutus eloquio iam tertiæ Nestor ætatis. Sed neq; ille concinnius eloquetur, qui se Laconica breuitate collegit. Neq; ille contortius; qui cum sensibus uerba glomerauit. Nec iste dulcius, cuius lenis oratio mulcēdo potius, q̄ extorquendo persuasit. Soluere te dicis quod debebas, & debiturum esse cum solueris. Auguste iuuenis, cœli tibi & humani generis rector hoc tribuebat, ut prælatus antiquis, quos etiam elegantia sententiæ istius antecessisti, uincas propria singulorum, in Menelao regiam dignationem, in Vlysse prudentiam, in Nestore senectutem. Subijciet aliquis ista quidem adeptus es, sed effare, quo merito? Quid me oneras sciscitator? Rationem felicitatis nemo reddit, Deus, et qui deo proximus tacito munera dispartit arbitrio, & beneficiorum suorum indignatus per homines stare iudicium, mauult de

subditis dedisse miraculum. Quo inquis merito? Ego nullum scio, nisi quod tu Piissime imperator debere te dicis, & hoc debere latissime ptinet. Siue hoc eruditionis tuae foenus existimas. Siue sine foenore gloriã liberalitatis affectas. Siue te põdere cõceptae spõsionis exoneras. Seu fidei commissum patris exoluis. Seu magnanimitate coelesti ostentatione suppressa dei munus imitaris. Debere te dicis. Cui? Quãdo? Quo nomine? Lege syngrapham. Nomina, creditorẽ. Accepti et expensi tabulae conferantur. Videbis alio summae istius transire rationem, tibi coepit deus debere pro nobis. Quid autem mihi debes Gratissime imperator? (Patitur enim humanitas tua, ut praeter regias uirtutes priuata appellatione lauderis). Quid tu mihi debes, & contra qd nõ ego tibi debeo? An'ne quod docui? hoc ego possum uerius retorquere dignum me habitum, qui docerem tot facundia, doctrinaq; praestantes inclinata in me dignatione praeteritos, ut esset quem tu matura iam aetate subcinctum per omnes honorum gradus festinata bonitate proueheres. Timere ut uidereris, ne in me uita deficeret, dum tibi adhuc aliquid, quod deberes, praestare superesset. Negat Cicero consularis ultra se habere quod cupiat. Ego autem iam consul & senex, adhuc auiditatem meam iam fatebor, te uidere saepius in hoc magistratu Gratiane desydero, ut et sex Val. Coruini, & septem Caij Marij, & cognominis tui Augusti tredecim consulatus, unus aequiperes. Tibi plures põt aetas & fortuna tua praestare, uerum ego in numero partior, quia tu in munere liberalior. Ipsum enim te saepius hoc honore defraudas, ut & alijs largiaris. Scis enim imperator Doctissime (rursum enim utar laude priuata)

Scis inquam septem ac decem Domitiani cõsulatus, quos ille inuidia alteros prouehẽdi continuãdo conseruit, ita in eius auiditate derisos, ut hoc eum pagina Fastorũ suorum, immo fastidiorũ fecerit insolentẽ, nec potuerit præstare felicem. Quodsi principi honoris istius tempata, et quæ uocatur aurea, debet esse mediocritas. Quid priuati status hominibus? Quid æquanimis? Quid iam senibus ergo se oportet esse moderaminis? Ego qdem, quod ad honores meos pertinet, & uota saturaui. Tu ĩn impera tor Optime. Tu pijssime. Tu, quem non fatigat liberalitas, nisi quãdo cessauit. Tu inquã Indulgentissime Gratiane, ut ad benefaciendũ subito es, nec opinus ingenio, adhuc aliqd, quod hoc nomine mihi præstetur, inuenies. Sic intellexere oẽs. Sic nobis ordinem ipse fecisti. Sic amicus deo es, ut à te iam impetratũ sit, quod nõ optatur ab aliquo, & quod nondum optamus, adipiscitur. Et rursum aliquis adijciet, aut sermone libere, aut cogitatione liberius. Non'ne olim et apud ueteres multi eiusmodi doctores fuerunt? An tu solus præceptor Augusti? Immo ego cum multis coniunctus officio, sed cum paucissimis secretus exemplo. Nolo Constantini temporum taxare collegas, Cæsares docebantur. Superiora extinguam, diues Seneca, nec tamen consul arguetur rectius, quàm prædicabitur, non erudijsse indolem Neronis, sed armasse sæuitiam. Quintilianus consularia per Clementem ornamẽta sortitus, honestamenta nominis potius uidetur, q̃ insignia potestatis habuisse. Quomodo Titianus magister, sed gloriosus ille municipalem scholam apud Visuntionem, Lugdunumq; uariando ætate quidem, sed uilitate consenuit. Vnica mihi & amplectenda est Frõtonis imi

tatio, quem tamen Augusti magistrum sic consulatus ornauit, ut praefectura non cingeret. Sed consulatus ille cuiusmodi? Ordinario suffectus, bimestri spatio interpositus, in sexta anni pte consumptus, quaerẽdum ut reliquerit tantus orator, qbus Consulibus gesserit consulatum. Ecce aliud, quod aliquis opponat. In tanti ergo te oratoris fastigium gloriosus attollis? Cui talia requirenti respõdebo breuiter, nõ ego me contendo Frontoni, sed Antonino praefero Gratianum. Celebrant quidem solẽnes istos dies omnes ubiq; urbes, quae sub legibus agunt, & Roma de more, & Constantinopolis de imitatione, Antiochia pro luxu, & Carthago discincta, & domus fluminis Alexãdria, sed Treuiri Prĩcipis beneficio, et mox cum ipso authore beneficij loca inter se distant, uota consentiunt. Vnus in ore omniũ Gratianus, potestate imperator, uirtute Victor, Augustus sanctitate, Põtifex religione. Indulgentia Pater, aetate Filius, pietate utrunq;. Nõ possum fidei causa ostendere imagines maiorum meorum (ut ait apud Sallustium Marius) nec deductum ab heroibus genus ad deorum stemma replicare, nec ignotas opes, et patrimonia sparsa sub regnis. Sed ea, quae nota sunt, dicere potius q̃ praedicare. Patriam nõ obscurã. Familiã, non poenitendã. Domum innocentem. Innocentiam non coactam. Angustas opes, ueruntamen libris et liberis dilatatas. Frugalitatem sine sordibus. Ingenium liberale. Animum non illiberalem. Victum. Vestitum, Supellectilem, munda non splendida, ueteribus ut illis Consulibus excepta, quae tum erãt bellicatrum collatiõe uirtutum, siquis me conferre dignetur, seponat opulẽtiã, non derogaturus industriam. Verũ quoniã gratijs agen

dis iandudum succumbo materiæ. Tu orationi meæ Gratiane succede. Tu Gratiane, qui hoc nomen sic per fortunam adeptus es, ut nemo uerius ambitioę quæsierit. Neq; enim iustius Metellus cognomento Pius patre reuocato, q esset impius exulante. Aut uerius Sylla felix, qui felicior ante, q̄ uocaretur, quàm tu Gratiane, cui & hoc nomen est, & illa Metelli Syllæq; cognomina. Tu, inquam, Gratiane, qui hoc non singulis factis, sed perpetua grate agendi benignitate meruisti, cui, nisi ab auo deductū esset, ab omnibus adderetur. Tu ipse tibi inquam pro me gratiam refer. Tu tuæq; uirtutes. Bonitas, qua in omnes prolixus es, perpetuus in me. Pietas, qua orbem tuū temperas, quamq; in ulciscendo patruo probas, tuendo in fratre cumulas, ornādo in præceptore multiplicas. Agāt gratias Clementia, quam humano generi impertis. Liberalitas, qua ditas oēs. Fortitudo, qua uincis. & Mens ista aurea, quam de cōmuni deo plus quā unus hausisti. Agant & pro me gratias uoces omnium Galliarū, quarum Præfecto hanc honorificentiam detulisti. Vltra progredior, et hoc qa debere te dicis. Agāt quæ optime agere potest, Vox ista, quam docui. Iandudum autem quàm grati animi, tam sermonis exigui (ut supradictū est) succūbo materiæ, neq; adhuc illa perstrinxi, quæ ne infantissimus quidem, nisi idē impijssimus eminentia per famam, & omnium gaudijs testata supprimeret. Quæ supra uires dicendi meas posita cunctor attingere, aut ingrati crimine arguendus, aut temerarij professione culpandus, Tamen alterum cum subeundum sit, audaciam quàm maleuolentiā malo reprehēdi. Tu Auguste Venerabilis districtus maxīo bello assultantibus tot millibus

barbarorũ, quibus Danubij ora protexitur, Comitia Cõ sulatus mei armatus exerces, Tribunitia ista q̃ in urbe Syrmio geruntur, an ut q̃ in procinctu Centuriata dicentur? an ut quondã Pontificalia uocabuntur? sine arbitrio multitudinis, sacerdotum tractata collegio? Sic potius, sic uocetur. Quae tu pontifex maximus deo participatus habuisti. Non est ĩgenij mei pijssime Imper. talia comminisci. Verba sunt literarum tuarum, quibus apud me authoritatem summi numinis, & tuae uolũtatis amplificas. Sic enim loqueris. Cum de consulibus in annum creandis solus mecum uolutarem (ut me nosti) atq; ut facere debui, ut uelle te sciui, consilium meũ ad deum retuli, eius authoritati obsecutus, te cõsulem desi gnaui & declaraui, & priorem nuncupaui. Cuius orationis ordo lucidior? Quae doctrina tã diligens proprijs comitiorum uerbis loqui, nec uocabulis moris antiq no mina pegrigna miscere? Valete modo classes, populi, et urbanarum tribuũ praerogatiuae, & centuriae iure reuocatae. & Quae comitia plenioa unquã fuerunt, quàm quibus praestitit deus cõsilium. Imperator obsequiũ? Et nunc ego Pijssime Imperator ne fastigiũ auditorij sacri dictorum tuorum timidus interpres offendam, diuinitatis tuae propè cũ piaculo uerba transcurro. Cum de cõ sulibus (inquis) in annum creandis, erudita uox, & cura solennis, solus mecum uolutarem. ó profundi altitudo secreti, habes ergo consiliatorem, & non metuis proditorem. Vt me nosti. Quid familiarius? Vt facere debui. Quid cõstantius? Vt uelle te sciui. Quid dici blãdius potest? Consilium meum ad deum retuli. Et quemadmodum solus, cui praesto est tam grande consilium? An ple

nius cum Senatu, cũ Equestri ordine, cũ plebe Romana, cum exercitu tuo, & prouincijs omnibus deliberasses? Consilium meum ad deum retuli. Nó, ut credo, nouum sumeres, sed ut sanctius fieret, quod uolebas eius autho ritati obsecutus. Scilicet ut in consecrando patre, in ul ciscendo patruo, in cooptando fratre fecisti. Te consulem designaui & declaraui, & priorem nuncupaui. Quis hæc uerba te docuit? Ego tam propria & tam latina ne= sciui, Designaui, & Declaraui, & Nuncupaui. non fit hoc temere, habet moras suas dispartitis gradibus tam matura cunctatio. Has ego literas tuas in omnibus pi= lis atq; porticibus (unde de plano legi possint) instar edi cti pēdere mãdauero. Nó'ne tot statuis honorabor, quot fuerint paginæ libellorum? Sed ad planiora festino. Ab hac enim literarum ad me datarum parte digres= sus, eo quoque descendisti, ut quæreres, qualis ad me Trabea mitteretur. Omne largitionum tuarum mini= sterium solicitudine fatigasti. Non ergo supra Consu= latum mihi est adhibita per te cura tam diligens. Pro me cura tam felix.? in Illyrico arma quatiuntur. Tu mea causa per Gallias ciuilium decorum indumen= ta dispēsas. Loricatus de toga mea tractas. In procinctu et cum maxime dimicaturus, Palmatæ uestis meæ orna menta dispo nis feliciter & bono omine. Nanque iste ha= bitus, ut in pace consulis est, sic in uictoria triumphã= tis. Parum est, si qualis ad me Trabea mittatur, interro= ges. Te corám promi iubes. Nec satis habes, ut largitio= num ministri ex more fungantur. Eligis ipse de multis, & cum elegeris, munera tuo uerborum honore perseque ris. Palmatum inquis tibi misi, in qua diuus Constanti= us parens

us parens noster itextus est. Me beatum, cuius isignibus talis cura præstetur. Hæc plane. Hæc est picta, ut di citur, uestis non magis auro suo, q̄ tuis uerbis. Sed multo plura sunt in eius ornatu, quæ per te istructus itelligo. Geminū qppe in uno habitu radiat nomen Augusti. Cō stantius in argumento uestis intexitur, Gratianus in muneris honore sentitur. Accessit tam impenso beneficio tuo pondus quorundam sciscitatione cumulatū. Interro gatus quem priorē decerneres cōsulem. Nec dubitandū esse dixisti tu, & qui tecum boni sunt, dubitare non poterant. Sed tamen ad hoc dictum erexerant animos, q libenter clarissimū uirū collegā meū, quē pñtem habe bat occasio, prælatū credidissent. Fatigantes tñ qđ intel lexerant, reqrebant. Hic tu, sicut mihi renuntiatum est, noto illo pudore tuo paulisper hæsisti, non rationis ambi guus, sed eorū dubitationem uultu, et rubore cōdēnans, qui studium suum interpretationis errore palpabant. Deinde ilico subdidisti. Quid de duobus Consulibus designatis q̄ritis, quis ordo sit nūcupationis? An'ne alius quàm quē præfectura constituit? O' felicem uerecundiā tuam, cui ista popularis ratio tam prudenter occurrit. Scisti aliud Gratiane quod diceres, sed propter quorū dam uerecundiam dicere noluisti. Scrupulosus hic mihi locus est, & propter eā, quam nunq̄ appetiui, gloriam recusandus. Cum prior renuntiatus sim, satis est tuum tenere iudiciū. Interpretes ualete meritorum. Neq; aūt ego Sacratissime Imperator i tenui bñficio gradū nūcu patiōis amplector. Nū est hæc gloria ignota Ciceroni? Prætorem me inquit Pop. Ro. primum fecit, Consulem priorē. Ex ipsa eius sententia intelligitur cōmēdabilius

ei uideri uni quàm pluribus esse præpositum. nulla. n. est quidem cōtumelia secundi, sed ex duobus gloria magna prælati. Alexādri Macedonis hoc fertur, cum legisset illos Homericos uersus, quibus Hectore prouocāte de nouē ducibus, qui omnes pugnare cupiebant, unum deligi placeret sortis euentu, trepida ubi conceptione uotorum Iouem optimum Maximum totus precatur exercitus, ut Aiacem uel Tydei filium, aut ipsum regem Ditiū Mycenarum sortiri patiatur Agamemnonē. Occiderem inquit, illum, qui me tertiū nominasset, O magnanimitatē fortissimi uiri. Nominari iter nouem tertius recusabat, ubi certe pluribus antecelleret, quàm subesset. Quanta hic uerecundia grauaretur posterior de duobus. Est. n. in hoc numero arduæ plena dignationis electio, cū uniuersis mortalibus duo, q̃ fiāt Cōsules, præferūtur. Qui alteri præponitur nō uni, sed omnibus antefertur. Expectare nunc aures præsentium scio, & eminere in oīum uultu intelligo, quod desyderio concipiatur animorum. Existimant enim, cum ea, quæ ad grates agēdas pertinebāt, sūmatim tenuiore filo (ut dicitur) deducta libauerim, aliqua me etiàm de maiestatis tuæ laudibus debere perstringere. Quanq̃ me istam dixerim seposuisse materiā, & in tempus aliud reseruare, nihilo minus tamen ut nunc aliqua contingam, nutu & propè murmure cohortantur. Itaq; faciam, quando cogunt uolentem, sed maioribus separatis tenuiora memorabo. Nulla spe ad plenum exequendi, sed uniuersi ut intelligant, eorum, quæ intus prædicanda sunt, à me poscendam esse notitiā, ab alijs dignitatem. Nec excellētia, sed quotidiana tractabo. Nullum tu unq̃ diem ab adolescentia tua, nisi adora

sto dei numine & reus uoti, & ilico absolutus egisti. Lau tis manibus, mente pura, immaculabili conscientia, & , quod in paucis est, cogitatione syncera. Cuius autem unq̃ egressus auspicatior fuit? Aut incessus modestior? Aut habitudo cohibitior? Aut familiaris habitus cōdecentior? Aut militaris accinctior? In exercēdo corpore qs cursum tam pniciter incitauit? Quis palæstram tam lubricus expediuit? Quis saltum in tam sublime collegit? Nemo abductius iacula contorsit. Nemo spicula crebrius iecit, aut certius destinata percussit. Mirabamur poetam, qui infrenes dixerat Numidas. Et alterū, qui ita collegerat, ut diceret in equitando uerbera, & præcepta esse fugæ & præcepta sistendi. Obscurum hoc nobis legentibus erat. Intelleximus te uidentes, cum idē arcū intenderes, & habenas remitteres. Aut equum segnius euntem uer bere concitares, uel eodem uerbere intemperantiam coerceres. Qui te uisi sunt hoc docuisse, non faciunt. Immo qui uisi sunt docuisse, nunc discunt. In cibis autē cuius sacerdotis abstinentior cærimonia? In uino cuius senis mensa frugalior? Operto conclauis tui non sanctior ara uestalis. Non pontificis cubile castius, nec puluinar flaminis tam pudicum. In officijs amicorum non dico paria reddi, anteuenis. Et quoties in obsequendo prę uenimus, erubescis pudore tam obnoxio, q̃ in nobis esse deberet ab Imperatore præuētis. In illa uero sede (ut ex more loqmur) cōsistorij, ut ego sentio, sacrarij tui, nullus unq̃ superiorum, aut dicenda pensius cogitauit, aut con sultius cogitata disposuit, aut disposita maturius expedi- uit. Et aliqua de oratorijs uirtutibus tuis dicerem, nisi ue rerer mihi gratificari. Non enim Sulpitius acrior in con

cionibus, nec maioris Gracchi cōmēdabilior modestia fuit, nec patris tui grauior authoritas. Qui tenor uocis, cū incitata pronuntias? Quæ inflexio, cum remissa? quæ temperatio, cum utraq; dispēsas? qs oratorum læta iucundius. facunda cultius, pugnantia densius, densata glomeratius aut dixit, aut, quod est liberum, cogitauit. Vellē, si rerū natura pateretur, Xenophō Atticæ in æuū nostrū uenires, tu, qui ad Cyri uirtutes exequēdas uotū potius q̄ historiam cōmodasti, cum diceres. Non qualis esset, sed qualis esse deberet. Si nunc in tempora ista procederes, in nostro Gratiano cerneres, quod in Cyro tuo nō uideras, sed optabas. atq; ista oīa quasi punctis qbusdam acuminata signaui. Si facundia pro uolūtate suppeteret, quāquam nō copiosius exequerer ubertatem stylo rerū magnitudine suggerente, sed nec huius diei, nec huius istu materiæ. Qui dicturi estis laudes principis nostri, habetis uelut seminarium, unde orationum uestrarum iugera cōpleatis. Ego ista perstrinxi, atq; (ut sciunt oēs) possum uideri familiaris notitiæ secretus interpres, domestica istæc, non tam prædicare q̄ prodere. Atq; ut ista dixi de cognitis mihi, atq; intra aulā familiaribus. Possem & foris celebrata memorare, nisi omnia omnes, & se patim sibi quisq; nouisset. Possem pari breuitate dicere superiora, Emendatissimi uiri est pigēda nō facere. At tu nunq̄ pœnitenda fecisti, & semp ueniā pœnitentibus obtulisti. Pulchrū ē indulgere timētibus. Sed tu perpetuæ bonitatis edictis occurristi oībus, ne timerent. Magnificum largiri honores. Tu honoratos & liberalitate ditasti. Laudabile ē impatorē faciles īterpellātibus præbere aditus, nec de occupatiōe causari. Tu confirmas adi-

re cũctantes, ẽt querimonijs explicatis, neqd adhuc sileatur, ĩterrogas. Celebre fuit Titi Cæsaris dictũ, perdidisse se diem, quo nihil boni fecerat. Sed celebre fuit, qa Vespasiãus successor dixerat, cuius nimia parsimõia, et austeritas uix ferenda murã fecerat filij lẽitatẽ. Tu Valẽtiniano genitus, cuius alta bõitas, pñs comitas, temperata seueritas fuit, parto & cõdito optime Reip. statu intelligis posse te esse lenissimũ, sine dispendio disciplinæ. Neq; uero unũ aliqđ bonũ uno die præstas, sed indulgẽtias seculares per singula horarũ momenta multiplicas. Vel illud unum cuiusmodi est, De cõdonatis residuis tributorum, Quod tu quã cumulata bonitate fecisti? Quis unq̃ Imp atorum hoc prouincijs suis, aut uberiore ĩdulgẽtia dedit, aut certiore securitate prospexit, aut prudentia cõsultiore muniuit? Fecerat et Traiãus olim, sed partibus retentis, non habebat tantam oblectationẽ cõcessi debiti portio, q̃ta suberat amaritudo seruati. Et Antoninus indulserat, sed ĩ pij nõ beneficij successor inuidit, q ex documentis, tabulisq; populi cõdonata repetiuit. Tu argumenta oĩa flagitandi publicitus ardere iussisti. Videre in suis quæq; foris oẽs ciuitates cõflagrationẽ salubris incẽdij. Ardebãt stirpes fraudũ ueterũ. Ardebãt seminaria futurarũ. Iã se cũ puluere fauilla miscuerat. Iã nubibus fumus inuoluerat, & adhuc obnoxij in paginis concrematis ductus apicũ & sestertiorũ notas cũ ĩmãtia de rõne cernebant, quod meminerãt lectũ legi posse & uerẽtes. Quid te imp ator Auguste indulgẽtius? Quid põt eẽ cõsultius? Quæ bõa præstas, efficis ne caduca sint. Quæ mala adimis, prospicis ne possint eẽ recidiua. Hæc prouincialibus ĩdulgẽtiæ bõa. Quid illa nostro ordini?

Quid illa militibus Antoninorum comitas fuit? Et iam inde Germanicorũ cohorte amicorũ, & legionibus familiaris humanitas. Sed ego nolo beneuolentiã tuam aliorum collatione præcellere. Abundant in te ea bonitatis, & uirtutis exempla, quæ sequi cupiat uentura posteritas, et, si rerum natura pateretur, adscribi sibi uoluisset antiquitas. Necesse est tamen aliquid comparari, ut possit intelligi bõa nostra quo præstent. Aegrotãtes amicos Traianus uisere solebat, hactenus in eo comitas prædicanda est. Tu & uisere solitus, et mederi. Præbes ministros. Instruis cibos. Fomenta dispensas. Sumptum adijcis medelarum. Consolaris affectos. Reualescentibus gratularis. In quot uias de una eius humanitate progrederis? Legionibus uniuersis, ut in cõmuni marte euenit, si quid aduersi acciderat, uidi te circumire tentoria. Satin' salue quærere. Tractare uulnera sauciorũ. Et ut salutiferæ apponerẽtur medelæ, atq; ut nõ cessaretur, instare. Vidi quosdam fastidientes cibum te cõmendãte sumpsisse. Audiui confirmantia ad salutem uerba proferri. Occurrere desyderijs singulorũ. Huius sarcinas mulis aulicis uehere. His specialia iumenta præbere. Illis ministeria perditorũ instaurare lixarum. Aliorũ egestatem tolerare sumptu. Horũ nuditatem uelare uestitu. Omnia agere indefesse et benigne, pietate maxima, ostẽtatiõe nulla. Oĩa præbere ægris, nihil exprobrare sanatis. Inde cunctis salute nostra carior factus meruisti, ut hẽres, amicos, obnoxios, prõptos, deuotos, fideles, in æuũ omne mansuros, quales charitas potius q̃ fortuna conciliat. Concludã deinceps orationem meam Piissime Auguste, sermonis magis fine q̃ gratiæ. Nãq; illa perpetua est, & spatio nõ trãsmea-

bili, terminum calcas ignorat, flexu tamen paruo, nec à te procul conuertar ad deum. Aeterne omnium genitor. Ipse non genite opifex, & causa mundi. Principio antiquior. Fine diuturnior. Qui templa tibi & aras penetralibus initiatorum mentibus condidisti. Tu Gratiano humanarum rerũ Domino, eiusmodi semina nostri amoris inolesti, ut nihil in digressu segnior factus, meminisset et relicti. illustraret absentẽ. Praesentibus anteferret. Dein qa interesse primordijs dignitatis per locorum interualla non poterat, ad solennitatem condendi honoris occurreret, beneficijs ne deesset officium. Quae enim memoria, memoria inquam transcursum tantae celeritatis, uel in audacibus Graecorum fabulis cõmenta est? Pegasus uolucer actus à Lycia non ultra Ciliciam permeauit. Cyllarus atq; Arion inter Argos, Nemeamq; senuerunt. Ipsi Castorum equi, quod longissimum iter est, non nisi mutuato uectore trãscurrunt. Tu Gratiane, tot Romani imperij limites, tot flumina & lacus, tot ueterum intersepta regnorum, ab usq; Thracia per totum (quà longus est) locum Illyrici, Venetiam, Lyguriamq;, & Galliam ueterem. Insuperabilia Rhetiae, Rheni accolas, Sequanorum inuia, porrecta Germaniae, celeriore trãscursu quàm est properatio nostri sermonis euoluis, nulla requie otij, ne somni quidem, aut cibi munere liberali. Vt Gallias tuas inopinatus illustres. Vt consulem tuum quàuis desyderatus anticipes. Vt illã ipsam, quae auras praecedere solet, famam facias tardiorẽ. Hoc senectuti meae, hoc honori à te datum, supremus ille imperij, & cõsiliorum tuorum Deus cõscius, & arbiter, & author indulsit, ut Sellam curulem, cuius sedem frequẽter ornabis, ut

Praetextam tuam purpura me iam functum, ut Trabeam non magis auro suo, quam numero tuo splendidam, quae ex Illyrico formatur a gratiis bene fauens, apud Galliae illustrare et praeferre. Quaesiuerim ut item Praefecturam, ac nuper etiam Consulatum meum, et, quod adhuc maius est non nouissimus accepimus, Praeceptorem meum, quem me iam dedicaueras, istis retinere praecederas, hinc de longinqua distantia, Augustae dignationis officijs conspicere.

DE MONOSILLABIS OPVS. PAVLINO SVO.

Misi ad te Technopaegnion inertis otij mei inutile opusculum. Versiculi sunt Monosyllabis coepti, et Monosyllabis terminati. Nec hic modo stetit scrupea difficultas, sed accessit ad miseriam cogendi, ut idem monosyllabum, quod esset finis extremi uersus, principiū fieret insequentis. Dic ergo, o mora et o poena, rem ua nam quippe tam ardua, exigua est. Et finibus inconnexa et implicatur. Cum sit aliquid nihili uel deprehenditur. Laboraui tamē, ut haberet aut historiam quampiam, aut dialecticam. Nā poeticam uel sophisticam leuitatem necessitas obseruationis exclusit. Ad summam non est, quid mireris, sed poenis literis addictus est, cuius misereaaris, neque aemulari uelis, etsi huc quoque descenderis, maiorem molestiam capias ingenij, et facundiae detrimentū, quàm oblectationem imitationis effectu.

Versus Monosyllabi cœpti & finiti ita ut à fine uersus ad principiũ recurratur.

Res hominũ fragiles alit, et regit, & perimit Sors.
Sors dubia, æternumq́; labans, quã blãda fouet Spes.
Spes nullo fine fine æuo, cui terminus est mors.
Mors auida inferni regis, quam longa premit nox.
Nox sortita uices, remeauerit aurea cum lux.
Lux dono concessa deum, cui præuius est Sol.
Sol cum nec furto in Veneris latet armipotens Mars.
Mars nullo de patre satus, quem Thressa colit gens.
Gens infrenã uirum, quibus in scelus omne ruit fas.
Fas hominem mactare sacris, ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi, quem nulla tenet lex.
Lex naturali, quam condidit imperio ius.
Ius genitum pietate hominum, ius certa dei mens.
Mens, quæ cœlesti sensu rigat emeritum cor.
Cor uegetũ mundi instar hẽns animæ uigor ac uis.
Vis tñ hic nulla est uerum est iocus & nihili res.

Præfatio quantũ ad hæc Monosyllabarũ genera.

ET in uetere uerbo est, Seqtur uer hyemẽ, ubi iam similium nugarum subtexo ne quitiã. & hi uersiculi monosyllabis ter minantur, exordio tñ libero, q̃q̃ fine legitimo. Sed laboraui, ut q̃tũ posset uideri, apud aures indulgẽtissimas absurda cõcinerẽt, insulsa resiperent, hiulca cõgruerent. deniq; hẽrent et amarã dulcedinẽ, & inamœnam uenerẽ & asperã leuitatem.

Quæ quidem omnia quoniam insuauis materia deuenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoq; mihi tua crede securior, quippe meliora. Sed, ut quod per adagionē cœpimus, prouerbio finiamus, Mutuum muli scabunt.

Versus Monosyllabis terminati exordio libero.

Aemula dijs, naturæ imitatrix omniparens ars.
Pacato ut studeat; labor hic meus esto operi dux.
Arcta inamœna licet, nec cōgrua carminibus lex,
Iudice sub tanto fandi tamen accipiet ius,
Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet fors.

De membris hominum.

Indicat in pueris septennia prima nouus dens
Pubentes annos robustior anticipat uox.
Inuicta & uentis, & solibus est hominum frons.
Edurum nerui cum uiscere consociant os.
Palpitat irrequies, uegetum, teres, acre, calens cor.
Vnde uigent sensus, dominatrix quos uegetat mens.
Atq; in uerba refert modulata lege loquax os.
Quàm ualidū est hoīs quota portio cœruleū fel?
Quàm tenue, & molē quantā fert corporeā crus?
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter pes?

De inconnexis.

Sæpe in coniugibus fit noxia, si nimia est dos.
Sexus uterq; potens, sed prævalet imperio mas.
Qui recte faciet, non qui dominatur erit rex.
Vexat amicitias, & fœdera dissociat lis.
Incipe qcqd agas, pro toto est prima operis pars.
Insinuat cœlo, dijsq; inserit emeritos laus.

Et disciplinis conferta est, & uitijs | urbs.
Omnibus in tutis munitior urbibus est | arx.
Auro magnus honos, auri pretium tamen est | æs,
Longa dies operosa uiro, sed temperies | nox.
Qua citret Aethiopũ plaga peruigil irrequies | gens.
Semper ubi æterna uertigine clara nitet | lux.

De Monosyllabis Deorum.

Sunt & cœlicolum monosyllaba prima deum | Fas.
Quæ Themis ẽ Graijs, post hãc Rhea, q̃ latijs | Ops.
Tum Iouis & Consi Germanus Tartareus | Dis.
Et qui quadriiugo curru pater inuehitur | Sol.
Quiq; truces belli motus ciet armipotens | Mars.
Quem nunq̃ pietas, nunq̃ bona sollicitat | Pax
Nec cultor nemorum reticebere Mænalide | Pan.
Nec genus hoc hominũ Larunda progenitus | Lar.
Fluminibusq; Italis præpollens sulfureus | Nar.
Quæq; piat diuum periuria noctícolor | Styx.
Veliuoliq; maris constrator Leuconotos | Libs.
Et nunq̃ in dubijs hominũ bona destituens | Spes.

De cibis nostris.

Nec nostros reticebo cibos, quos priscus habet | mos.
Irritamentum quibus additur æquoreum | sal.
Olim communis pecori cibus atq; homini | glans.
Ante equidem campis q̃ spicea suppeteret | frux.
Mox, ador atq; adoris de polline pultificum | far,
Instruxit mensas quo quondam Romulidum | plebs.
Hinc cibus, hinc potus, cum dilueretur aqua | puls.
Est inter fruges morsu piper æquiperans | git.
Et Pelusiaco de semine plana teres | lens.
Et duplici defensa putamine quinque genus | nux.

Quodq; cibo, & potu, placitum labor acer apū. mel.
Naturæ liquor iste nouæ, cui summa natat fex.

De Historijs.

Solamen tibi Phœbe nouum dedit Oebalius flos.
Flore alio reus est Narcisi morte sacer fons.
Cædis Adoneæ mala gloria fulmineus sus.
Periurum Lapitham Iunonia ludificat nubs.
Ludit & Aeacidem Parnasia Delphicolæ sors.
Et furiata œstro tranat mare Cimerium bos
Non sine Hamadryadis fato cadit arborea trabs.
Quo generata Venus, Saturnia desecuit falx.
Sæua inter rupes Scythicas stetit alitibus crux.
Vnde Prometheo de corpore sanguineus ros.
Aspergit cautes, & dira aconita creat cos.
Ibicus ut perijt uindex fuit altiuolans grus,
Aeacide ad tumulū mactata est Andromachæ glos.
Carcere in Arguo Philopœmena lenta adijt. mors,
Sera uenenato potu abstulit Annibalem nex.
Vltrix flagrauit de rupibus Euboicis fax.

De quibusdam fabulis.

Stat Iouis ad cyathū, generat quē Dardanius Tros.
Præpetibus pennis super aera uectus homo. Cres.
Intulit incestam tibi uim Philomena ferus Thrax
Barbarus est Lydus, seruus Geta, fœmineus Phryx
Res Asiæ quantas leto dedit immeritas fraus.
Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx
Nota & paruorum cunis muliebre scelus Stryx,

De cōmoditate, quæ tpe ueris habetur.

Annus ab exortu cum floriferum reserat uer.
Cuncta uigent, nemus oē uiret, nitet auricomū rus.

Et passura umbras radiatus, erigitur | stips
Non denso ad terram lapsu glomerata fluit | nix.
Florum spirat odor, Libani ceu montis honor | thus.
Iam pelago uolitat mercator uestifluus | ser.

Per interrogationem & responsionem.

Quis subit in pœnam capitali iudicio? | uas.
Quis, cum lis fuerit nummaria, quis dabitur? | praes.
Quis Mirmilloni contenditur? æquimanus. | Thrax
Inter uirtutes quod nomen Mercurio? | fur.
Thuribula, & pateræ quæ tertia uasa deum? | lanx.
Cincta mari quæ nā tellus creat Hippocratem? | Co.
Grex magis, an regnum Minoida sollicitat? | grex.
Quid præter nubem Phæacibus impositum? | mons.
Dic cessante cibo somno quis opimior est? | glis.
Tergora dic clypeis accommoda quæ faciat? | glut.
Sponte ablatiui casus quis rectus erit? | spons.
Quid fluitat pelago, quod nō natat in fluuio? | pix.
Bissenas partes quis continet æquipares? | as.
Tertia defuerit si portio, quid reliquum? | bes.
Et logodædalia stridet modo quid nimium? | trux.
Friuola condemnans neq; quoq; cum pretio est | merx.
Scire uelim catalecta legens quid significet? | tau.
Imperium, litem, uenerem, cur una notet | res.
Sit ne peregrini uox nominis an latij | sil.
Lintribus in geminis constratus ponte sit, an | pons.
Bucolico sepes, dixit Maro, cur Cicero | seps.
Vox solita, & cunctis notissima, si memores, | lac,
Cur condemnetur ratio magis, ut faciat | lact.
An Libyæ ferale malum sit Romula uox | Seps.
Si bonus est insons, contrarius & reus est | sons.

Diues opum cur nomen habet, cur de Stygio Dis?
Vnde Rudinus ait diuum domus altisonum cel.
Et cuius de more quod adstruit unde suam do.
Aut de fronde loquens cur dicat populea frōs.
Et quod nonnunq̄ præsumit lætificum gau.
Sed quò progredior? quæ finis? quis modus & calx.
Indulgēt Pauline bonus, doctus facilis uir.
Totū opus hoc sparsum crinis uelut Antiphilæ pax.

Grippus de Ternario Numero.

Ausonius Symmacho. S.

Atebat inter nugas meas libellus ignobilis, utinamq; latuisset, neq; indicio suo tanq̄ sorex periret. Hūc ego, cum uelut Gallinaceus Euclionis situ chartei pulueris eruissem, excussum relegi, atq; ut auidus fœnerator, improbum nummum malui occupare quàm condere. Dein cogitans mecum non illud Catullianum. Cui dono lepidum nouū libellum. Sed amaracoteron & uerius. Cui dono illepidū rudem libellū. Non diu quæsiui. Tu.n. occurristi, quē ego si mihi potestas sit, ex omnibus deligendi, unum semper elegerim. Misi itaq; ad te friuola gerris siculis uaniora, ut cum agis nihil, hæc legas, & ne nihil agas, defendas. Igitur iste nugator libellus iandiu secreta quidem, sed uulgi lectiōe laceratus, perueniet tandem in manus tuas. Quē tu aut ut Aesculapius redintegrabis ad uitam, aut ut Plato, iuuante Vulcano, liberabis infamia, si peruenire non debet ad famam. Fuit autem ineptiolæ huius ista

materia. In expeditione, quod tempus (ut ſcis) licentiæ militaris eſt, ſuper menſam meam facta eſt inuitatio, non illa de ludibrij conuiuio, ut græco more biberetur, ſed illa de Flacci eclogi, in qua propter mediam noctem, & nouam Lunam, & Murenæ auguratum, Ternos ter cyathos attonitus petit uates. Hunc locum de ternario numero ilico noſtra illa poetica ſcabies cœpit exculpere, cuius morbi quoniam ſcale contagium eſt, utinam ad te quoq; prurigo commigret, & fuco tuæ emendationis adiecto, impingas ſpōgiam, quæ imperfectū opus equi maleſpumantis abſoluat. Ac ne me glorioſū neges, cœptos inter prandendum uerſiculos ante cœnæ tempus abſolui. Hoc eſt dum bibo, & pauloante quàm biberem. Sit ergo examen pro materia & tempore. Sed tu quoq; hoc ipſum paulo hilarior et dulcior lege, nāq; iniurium eſt de poeta male ſobrio lectorem abſtemium iudicare. Neq; me fallit fore aliquem, qui hunc iocum noſtrum acutis naribus & caperata fronte condemnet, negetq; me omnia, quæ ad ternarium, & Nouenarium numeros pertinent, attigiſſe. Quem ego uerum dicere fatebor, iuſte negabo. Quippe ſi bonus eſt, quæ omiſſi, non oblita mihi, ſed præterita exiſtimet. Dehinc qualiſcunq; eſt, cogitet ſecum, q̄ multa de his nō reperiſſet, ſi ipſe quæſiſſet. Sciat etiam me nec omnibus erutis uſum & quibuſdā oblatis abuſum. Quàm multa.n. de Ternario ſciens neglexit, tempora, & perſonas, genera, et gradus, nouē naturalia metra cum trimetris, totā grāmaticā & muſicam, libroſq; medicinos, ter maximum Hermē, & amatorem primum philoſophiæ. Varroniſq; numeros, & quicquid profanum uulgus igno-

ei uideri uni quàm pluribus esse præpositum. nulla .n. est quidem cõtumelia secundi, sed ex duobus gloria magna prælati. Alexãdri Macedonis hoc fertur, cum legisset illos Homericos uersus, quibus Hectore prouocãte de nouẽ ducibus, qui omnes pugnare cupiebant, unum deligi placeret sortis euentu, trepida ubi conceptione uotorum, Iouem optimum Maximum totus precatur exercitus, ut Aiacem uel Tydei filium, aut ipsum regem Ditiũ Mycenarum sortiri patiatur Agamemnonẽ. Occiderem inquit, illum, qui me tertiũ nominasset, O magnanimitatẽ fortissimi uiri. Nominari inter nouem tertius recusabat, ubi certe pluribus antecelleret, quàm subesset. Quanta hic uerecundia grauaretur posterior de duobus. Est .n. in hoc numero arduæ plena dignationis electio, cũ uniuersis mortalibus duo, q̃ fiãt Cõsules, præferũtur. Qui alteri præponitur nõ uni, sed omnibus antefertur. Expectare nunc aures præsentium scio, & eminere in oĩum uultu intelligo, quod desyderio concipiatur animorum. Existimant enim, cum ea, quæ ad grates agẽdas pertinebãt, sũmatim tenuiore filo (ut dicitur) deducta libauerim, aliqua me etiam de maiestatis tuæ laudibus debere perstringere. Quanq̃ me istam dixerim seposuisse materiã, & in tempus aliud reseruare, nihilo minus tamen ut nunc aliqua contingam, nutu & prope murmure cohortantur. Itaq; faciam, quando cogunt uolentem, sed maioribus separatis tenuiora memorabo. Nulla spe ad plenum exequendi, sed uniuersi ut intelligant, eorum, quæ intus prædicanda sunt, à me poscendam esse notitiã, ab alijs dignitatem. Nec excellẽtia, sed quotidiana tractabo. Nullum tu unq̃ diem ab adolescentia tua, nisi adora

fo dei numine & reus uoti, & ilico absolutus egisti lau tis manibus, mente pura, immaculabili conscientia, & quod in paucis est, cogitatione syncera. Cuius autem unq̄ egressus auspicatior fuit? Aut incessus modestior? Aut habitudo cohibitior? Aut familiaris habitus cōdecentior? Aut militaris accinctior? In exercēdo corpore qs cursum tam pniciter incitauit? Quis palæstram tam lubricus expediuit? Quis saltum in tam sublime collegit? Nemo abductius iacula contorsit. Nemo spicula crebrius iecit, aut certius destinata percussit. Mirabamur poetam, qui infrenes dixerat Numidas. Et alterū, qui ita collegerat, ut diceret in equitando uerbera, & præcepta esse fugæ & præcepta sistendi. Obscurum hoc nobis legentibus erat. Intelleximus te uidentes, cum idē arcū intenderes, & habenas remitteres. Aut equum segnius euntem uer bere concitares, uel eodem uerbere intemperantiam coerceres. Qui te uisi sunt hoc docuisse, non faciunt. Immo qui uisi sunt docuisse, nunc discunt. In cibis autē cuius sacerdotis abstinentior cærimonia? In uino cuius senis mensa frugalior? Operto conclauis tui non sanctior ara uestalis. Non pontificis cubile castius, nec puluinar flaminis tam pudicum. In officijs amicorum non dico paria reddi, anteuenis. Et quoties in obsequendo præ uenimus, erubescis pudore tam obnoxio, q̄ in nobis esse deberet ab Imperatore præuētis. In illa uero sede (ut ex more loquar) cōsistorij, ut ego sentio, sacrarij tui, nullus unq̄ superiorum, aut dicenda pensius cogitauit, aut con sultius cogitata disposuit, aut disposita maturius expediuit. Et aliqua de oratorijs uirtutibus tuis dicerem, nisi ue rerer mihi gratificari. Non enim Sulpitius acrior in con

cionibus, nec maioris Gracchi cōmēdabilior modestia fuit, nec patris tui grauior authoritas. Qui tenor uocis, cū incitata pronuntias? Quæ inflexio, cum remissa? quæ temperatio, cum utraq; dispēsas? qs oratorum læta iucundius. facunda cultius, pugnantia densius, densata glomeratius aut dixit, aut, quod est liberum, cogitauit. Vellē, si rerū natura pateretur, Xenophō Atticæ in æuū nostrū uenires, tu, qui ad Cyri uirtutes exequēdas uotū potius q̄ historiam cōmodasti, cum diceres. Non qualis esset, sed qualis esse deberet. Si nunc in tempora ista procederes, in nostro Gratiano cerneres, quod in Cyro tuo nō uideras, sed optabas. atq; ista oīa quasi punctis qbusdam acuminata signaui. Si facundia pro uolūtate suppeteret, quā quam nō copiosius exequerer ubertatem stylo rerū magnitudine suggerente, sed nec huius diei, nec huius ista materiæ. Qui dicturi estis laudes principis nostri, habetis uelut seminarium, unde orationum uestrarum iugera cōpleatis. Ego ista perstrinxi, atq; (ut sciunt oēs) possum uideri familiaris notitiæ secretus interpres, domestica istæc, non tam prædicare q̄ prodere. Atq; ut ista dixi de cognitis mihi, atq; intra aulā familiaribus. Possem & foris celebrata memorare, nisi omnia omnes, & se patim sibi quisq; nouisset. Possem pari breuitate dicere superiora, Emendatissimi uiri est pigēda nō facere. At tu nunq̄ pœnitenda fecisti, & sem p ueniā pœnitentibus obtulisti. Pulchrū ē indulgere timētibus. Sed tu perpetuæ bonitatis edictis occurristi oībus, ne timerent. Magnificum largiri honores. Tu honoratos & liberalitate ditasti. Laudabile ē impatorē fiscales īterpellātibus præbere aditus, nec de occupatiōe causari. Tu confirmas adi-

re cũctantes, et querimonijs explicatis, neq̃d adhuc silea tur, ĩterrogas. Celebre fuit Titi Cæsaris dictũ, perdidisse se diem, quo nihil boni fecerat. Sed celebre fuit, q̃a Vespasiãus successor dixerat, cuius nimia parsimõia, et austeritas uix ferenda mirã fecerat filij lẽitatẽ. Tu Valẽtiniano genitus, cuius alta bõitas, p̃ns comitas, temperata seueritas fuit, parto & cõdito optime Reip. statu intelligis posse te esse lenissimũ, sine dispendio disciplinæ. Neq; uero unũ aliq̃d bonũ uno die præstas, sed indulgẽtias seculares per singula horarũ momenta multiplicas. Vel illud unum cuiusmodi est, De cõdonatis residuis tributorum, Quod tu quã cumulata bonitate fecisti? Quis unq̃ Imperatorum hoc prouincijs suis, aut uberiore ĩdulgẽtia dedit, aut certiore securitate prospexit, aut prudentia cõsultiore muniuit? Fecerat et Traiãus olim, sed partibus retentis, non habebat tantam oblectationẽ cõcessi debiti portio, q̃ta suberat amaritudo seruati. Et Antoninus indulserat, sed ĩpij nõ beneficij successor inuidit, q ex documentis, tabulisq; populi cõdonata repetiuit. Tu argumenta oĩa flagitandi publicitus ardere iussisti. Videre in suis quæq; foris oẽs ciuitates cõflagrationẽ salubris incẽdij. Ardebãt stirpes fraudũ ueterũ. Ardebãt seminaria futurarũ. Iã se cũ puluere fauilla miscuerat. Iã nubibus fumus inuoluerat, & adhuc obnoxij in paginis concrematis ductus apicũ & sestertiorũ notas cũ iuuãtia de rõne cernebant, quod meminerãt lectũ legi posse & uerẽtes. Quid te imperator Auguste indulgẽtius? Quid põt eẽ cõsultius? Quæ bõa præstas, efficis ne caduca sint. Quæ mala adimis, prospicis ne possint eẽ recidiua. Hæc prouincialibus ĩdulgẽtiæ bõa. Quid illa nostro ordini?

Quid illa militibus Antoninorum comitas fuit? Et iam inde Germanicorũ cohorte amicorũ, & legionibus familiaris humanitas. Sed ego nolo beneuolentiã tuam aliorum collatione præcellere. Abundant in te ea bonitatis, & uirtutis exempla, quæ sequi cupiat uẽtura posteritas, et, si rerum natura pateretur, adscribi sibi uoluisset antiquitas. Necesse est tamen aliquid comparari, ut possit intelligi bõa nostra quo præstent. Aegrotãtes amicos Traianus uisere solebat, hactenus in eo comitas prædicanda est. Tu & uisere solitus, et mederi. Præbes ministros. Instruis cibos. Fomenta dispensas. Sumptum adijcis medelarum. Consolaris affectos. Reualescentibus gratularis. In quot uias de una eius humanitate progrederis? Legionibus uniuersis, ut in cõmuni marte euenit, siquid aduersi acciderat, uidi te circumire tentoria. Satin' salue quærere. Tractare uulnera sauciorũ. Et ut salutiferæ apponerẽtur medelæ, atq; ut nõ cessaretur, instare. Vidi quosdam fastidientes cibum te cõmendãte sumpsisse. Audiui confirmantia ad salutem uerba profari. Occurrere desyderijs singulorũ. Huius sarcinas mulis aulicis uehere. His specialia iumenta præbere. Illis ministeria perditorũ instaurare lixarum. Aliorũ egestatem tolerare sumptu. Horũ nuditatem uelare uestitu. Omnia agere indefesse et benigne, pietate maxima, ostẽtatiõe nulla. Oĩa præbere ægris, nihil exprobrare sanatis. Inde cunctis salute nostra carior factus meruisti, ut hẽres, amicos, obnoxios, prõptos, deuotos, fideles, in æuũ omne mansuros, quales charitas potius q̃ fortuna conciliat. Concludã deinceps orationem meam Pijssime Auguste, sermonis magis fine q̃ gratiæ. Nãq; illa perpetua est, & spatio nõ trãsmea-

bili, terminum cuius ignorat, flexu tamen paruo, nec a te procul conuertat ad deum. Aeterne omnium genitor. Ipse non genite opifex, & causa mundi. Principio antiquior. Fine diuturnior. Qui templa tibi & aras penetralibus initiatorum mentibus condidisti. Tu Gratiano humanarum rerū Domino, eiusmodi semina nostri amoris inolesti, ut nihil in digressu segnior factus, meminisset et relicti. illustraret absentē. Praesentibus anteferret. Dein qa interesse primordijs dignitatis per locorum interualla non poterat, ad solennitatem condendi honoris occurreret, beneficijs ne deesset officium. Quae enim memoria, memoria inquam transcursum tantae celeritatis, uel in audacibus Graecorum fabulis cōmenta est? Pegasus uolucer actus a Lycia non ultra Ciliciam permeauit. Cyllarus atq; Arion inter Argos, Nemeamq; seruerunt. Ipsi Castorum equi, quod longissimum iter est, non nisi mutato uectore trāscurrunt. Tu Gratiane, tot Romani imperij limites, tot flumina & lacus, tot ueterum interseptia regnorum, ab usq; Thracia per totum (quā longus est) tractum Illyrici, Venetiam, Lyguriamq;, & Galliam ueterem. Insuperabilia Rhetiae, Rheni accolas, Sequanorum inuia, porrecta Germaniae, celeriore trāscursu quàm est properatio nostri sermonis euoluis, nulla requie otij, ne somni quidem, aut cibi munere liberali. Vt Gallias tuas inopinatus illustres. Vt consulem tuum quā uis desyderatus anticipes. Vt illā ipsam, quae auras praecedere solet, famam facias tardiorē. Hoc senectuti meae, hoc honori a te datum, supremus ille imperij, & cōsiliorum tuorum Deus cōscius, & arbiter, & author indulsit, ut Sellam curulem, cuius sedem frequēter ornabis, ut

Prætextam meam purpuræ tuæ luce fucatam, ut Trabeam non magis auro suo, quàm munere tuo splendidam, quæ ab Illyrico sermonis dignitas honestauit, apud Gallias illustriora præstares. Quæstorem ut tuum Præfectum, ut tuo prætorio Consulem tuum, & quod adhuc cunctis meis nominibus anteponis, Præceptorem tuum, quem pia uoce declaraueras, iusta ratione prætuleras, liberali largitate ditaueras, Augustæ dignationis officijs consecrares.

DE MONOSYLLABIS OPVS. PAVLINO SVO.

Misi ad te Technopægnion inertis otij mei inutile opusculum. Versiculi sunt Monosyllabis cœpti, & Monosyllabis terminati. Nec hic modo stetit scrupea difficultas, sed accessit ad miseriam cogitandi, ut idem monosyllabon, quod esset finis extremi uersus, principiũ fieret insequentis. Dic ergo, o' mora & o' pœna, rem uanam quippe curaui, exigua est. Et fastiditur inconnexa & implicatur. Cum sit aliquid nihili uel deprehenditur. Laboraui tantũ, ut haberet aut historicon q̃ppiam, aut dialecticon. Nã poeticam uel sophisticam leuitatem necessitas obseruationis exclusit. Ad summam non est, quid mireris, sed paucis literis additis, est, cuius misereaeris, neq; æmulari uelis, etsi huc quoq; descenderis, maiorem molestiam capias ingenij, & facundiæ detrimentũ, quàm oblectationem imitationis affectu.

Versus Monosyllabi cœpti & finiti ita ut a fine uersus ad principiũ recurratur.

Res hominũ fragiles alit, et regit, & perimit Sors.
Sors dubia, æternumq; labans, quã blãda fouet Spes.
Spes nullo fine fine æuo, cui terminus est mors.
Mors auida inferni regis, quam longa premit nox.
Nox sortita uices, remeauerit aurea cum lux.
Lux dono concessa deum, cui præuius est Sol.
Sol cum nec furto in Veneris latet armipotens Mars.
Mars nullo de patre satus, quem Thressa colit gens.
Gens infrena uirum, quibus in scelus omne ruit fas.
Fas hominem mactare sacris, ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi. quem nulla tenet lex.
Lex naturali, quam condidit imperio ius.
Ius genitum pietate hominum, ius certa dei mens.
Mens, quæ cœlesti sensu rigat emeritum cor.
Cor. uegetũ mundi instar hẽns animæ uigor ac uis.
Vis tñ hic nulla est uerum est iocus & nihili res.

Præfatio quantũ ad hæc Monosyllabarũ genera.

T in uetere uerbo est, Seqtur uer hyemẽ, ubi iam similium nugarum subtexo ne quitiã. & hi uersiculi monosyllabis ter minantur, exordio tñ libero, q̃q̃ fine legitimo. Sed laboraui, ut q̃tũ posset uideri, apud aures indulgẽtissimas absurda cócinerẽt, insulsa resiperent, hiulca cógruerent. deniq; hẽrent et amarã dulcedinẽ, & inamœnam uenerẽ & asperã leuitatem.

Quæ quidem omnia quoniam insuauis materia deuenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoq; mihi tua crede securior, quippe meliora. Sed, ut quod per uadagonē cœpimus, prouerbio finiamus, Mutuum muli scabunt.

Versus Monosyllabis terminati exordio libero.

Aemula dijs, naturæ imitatrix omniparens ars.
Pacato ut studeat, labor hic meus esto operi dux.
Arcta inamœna licet, nec cōgrua carminibus lex,
Iudice sub tanto fandi tamen accipiet ius,
Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet fors.

De membris hominum.

Indicat in pueris septennia prima nouus dens
Pubentes annos robustior anticipat uox.
Inuicta & uentis, & solibus est hominum frons.
Edurum nerui cum uiscere consociant os.
Palpitat irrequies, uegetum, teres, acre, calens cor.
Vnde uigent sensus, dominatrix quos uegetat mens.
Atq; in uerba refert modulata lege loquax os.
Quàm ualidū est hoīs quota portio cœruleū fel?
Quàm tenue, & molē quantā fert corporeā crus?
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter pes?

De inconnexis.

Sæpe in coniugibus fit noxia, si nimia est dos.
Sexus uterq; potens, sed præualet imperio mas.
Qui recte faciet, non qui dominatur erit rex.
Vexat amicitias, & fœdera dissociat lis.
Incipe qcqd agas, pro toto est prima operis pars.
Insinuat cœlo, dijsq; inserit emeritos laus.

Et disciplinis conferta est, & uitijs urbs.
Omnibus in tutis munitior urbibus est arx.
Auro magnus honos, auri pretium tamen est æs,
Longa dies operosa uiro, sed temperies nox.
Qua citret Aethiopū plaga peruigil irrequies gens.
Semper ubi æterna uertigine clara nitet lux.

De Monosyllabis Deorum.

Sunt & cœlicolum monosyllaba prima deum Fas.
Quæ Themis ē Graijs, post hāc Rhea, q̄ latijs Ops.
Tum Iouis & Consi Germanus Tartareus Dis.
Et qui quadriiugo curru pater inuehitur Sol.
Quiq; truces belli motus ciet armipotens Mars.
Quem nunq̄ pietas, nunq̄ bona sollicitat Pax
Nec cultor nemorum reticebere Mænalide Pan.
Nec genus hoc hominū Larunda progenitus Lar.
Fluminibusq; Italis præpollens sulfureus Nar.
Quæq; piat diuum periuria nocticolor Styx.
Veliuoliq; maris constrator Leuconotos Libs.
Et nunq̄ in dubijs hominū bona destituens Spes.

De cibis nostris.

Nec nostros reticebo cibos, quos priscus habet mos.
Irritamentum quibus additur æquoreum sal.
Olim communis pecori cibus atq; homini glans.
Ante equidem campis q̄ spicea suppeteret frux.
Mox, ador atq; adoris de polline pultificum far,
Instruxit mensas quo quondam Romulidum plebs.
Hinc cibus, hinc potus, cum diluerctur aqua puls.
Est inter fruges morsu piper æquiperans git.
Et Pelusiaco de semine plana teres lens.
Et duplici defensa putamine quinque genus nux.

Quodq; cibo, & potu, placitum labor acer apū mel.
Naturæ liquor iste nouæ, cui summa natat fex.

De Historijs.

Solamen tibi Phœbe nouum dedit Oebalius flos.
Flore alio reus est Narcisi morte sacer fons.
Cædis Adoneæ mala gloria fulmineus sus.
Periurum Lapitham Iunonia ludificat nubs.
Ludit & Aeacidem Parnasia Delphicolæ sors.
Et furiata œstro tranat mare Cimerium bos
Non sine Hamadryadis fato cadit arborea trabs.
Quo generata Venus, Saturnia desecuit falx.
Sæua inter rupes Scythicas stetit alitibus crux.
Vnde Promethco de corpore sanguineus ros.
Aspergit cautes, & dira aconita creat cos.
Ibicus ut perijt uindex fuit altiuolans grus,
Aeacide ad tumulū mactata est Andromachæ glos.
Carcere in Arguo Philopœmena lenta adijt mors,
Sera uenenato potu abstulit Annibalem nex.
Vltrix flagrauit de rupibus Euboicis fax.

De quibusdam fabulis.

Stat Iouis ad cyathū, generat quē Dardanius Tros.
Præpetibus pennis super aera uectus homo Cres.
Intulit incestam tibi uim Philomena ferus Thrax
Barbarus est Lydus, seruus Geta, fœmineus Phryx.
Res Asiæ quantas leto dedit immeritas fraus.
Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx
Nota & paruorum cunis muliebre scelus Stryx.

De cōmoditate, quæ tpe ueris habetur.

Annus ab exortu cum floriferum referat uer.
Cuncta uigent, nemus oē uiret, nitet auricomū rus.

Et passura umbras radiatus, erigitur | stips
Non denso ad terram lapsu glomerata fluit | nix.
Florum spirat odor, Libani ceu montis honor | thus.
Iam pelago uolitat mercator uestifluus | fer.

Per interrogationem & responsionem.

Quis subit in poenam capitali iudicio? | uas.
Quis, cum lis fuerit nummaria, quis dabitur? | praes.
Quis Mirmilloni contenditur? aequimanus | Thrax
Inter uirtutes quod nomen Mercurio? | fur.
Thuribula, & paterae quae tertia uasa deum? | lanx.
Cincta mari quae nā tellus creat Hippocratem? | Co.
Grex magis, an regnum Minoida sollicitat? | grex.
Quid praeter nubem Phaeacibus impositum? | mons.
Dic cessante cibo somno quis opimior est? | glis.
Tergora dic clypeis accommoda quae faciat? | glut.
Sponte ablatiui casus quis rectus erit? | spons.
Quid fluitat pelago, quod nō natat in fluuio? | pix.
Bissenas partes quis continet aequipares? | as.
Tertia defuerit si portio, quid reliquum? | bes.
Et logodaedalia stridet modo quid nimium? | trux.
Friuola condemnans neq̄ quoq; cum pretio est | merx.
Scire uelim catalecta legens quid significet? | tau.
Imperium, litem, uenerem, cur una notet | res.
Sit ne peregrini uox nominis an latij | sil.
Lintribus in geminis constratus ponte sit, an | pons.
Bucolico sepes, dixit Maro, cur Cicero | seps.
Vox solita, & cunctis notissima, si memores, | lac,
Cur condemnetur ratio magis, ut faciat | lact.
An Libyae ferale malum sit Romula uox | Seps.
Si bonus est insons, contrarius & reus est | sons.

Diues opum cur nomen habet, cur de Stygio Dis.
Vnde Rudinus ait diuum domus altisonum cel.
Et cuius de more quod adstruit unde suam do.
Aut de fronde loquens cur dicat populea frós.
Et quod nonnunq̃ præsumit lætificum gau.
Sed quò progredior? quæ finis? quis modus & calx.
Indulgẽt Pauline bonus, doctus facilis uir.
Totũ opus hoc sparsum crinis uelut Antiphilæ pax.

Grippus de Ternario Numero.

Ausonius Symmacho. S.

Atebat inter nugas meas libellus igno-bilis, utinamq; latuisset, neq; indicio suo tanq̃ sorex periret. Hũc ego, cum uelut Gallinaceus Euclionis situ chartei pul-ueris eruissem, excussum relegi, atq; ut auidus fœnerator, improbum nummum malui occupa-re quàm condere. Dein cogitans mecum non illud Ca-tullianum. Cui dono lepidum nouũ libellum. Sed ama-racoteron & uerius. Cui dono illepidũ rudem libellũ. Non diu quæsiui. Tu.n. occurristi, quẽ ego si mihi pote-stas sit, ex omnibus deligendi, unum semper elegerim. Misi itaq; ad te friuola gerris siculis uaniora, ut cum agis nihil, hæc legas, & ne nihil agas, defendas. Igitur iste nugator libellus iandiu secreta quidem, sed uulgi lectiõe laceratus, perueniet tandem in manus tuas. Quẽ tu aũt ut Aesculapius redintegrabis ad uitam, aut ut Plato, iuuante Vulcano, liberabis infamia, si peruenire non debet ad famam. Fuit autem ineptiolæ huius ista

materia. In expeditione, quod tempus (ut scis) licentiæ militaris est, super mensam meam facta est inuitatio, non illa de ludibrij conuiuio, ut græco more biberetur; sed illa de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem & nouam Lunam, & Murenæ auguratum, Ternos ter cyathos attonitus petit uates. Hunc locum de ternario numero ilico nostra illa poetica scabies cœpit exculpere, cuius morbi quoniam fiale contagium est, utinam ad te quoq; prurigo commigret, & fuco tuæ emendationis adiecto, impingas spõgiam, quæ imperfectũ opus equi male spumantis absoluat. Ac ne me gloriosũ neges, cœptos inter prandendum uersiculos ante cœnæ tempus absolui. Hoc est dum bibo, & pauloante quàm biberem. Sit ergo examen pro materia & tempore. Sed tu quoq; hoc ipsum paulo hilarior et dulcior lege, nãq; iniurium est de poeta male sobrio lectorem abstemium iudicare. Neq; me fallit fore aliquem, qui hunc iocum nostrum acutis naribus & caperata fronte condemnet, negetq; me omnia, quæ ad ternarium, & Nouenarium numeros pertinent, attigisse. Quem ego uerum dicere fatebor, iuste negabo. Quippe si bonus est, quæ omisit, non oblita mihi, sed præterita existimet. Dehinc qualisquinq; est, cogitet secum, quã multa de his nõ reperisset, si ipse quæsisset. Sciat etiam me nec omnibus erutis usum & quibusdã oblatis abusum. Quàm multa n. de Ternario sciens neglexit, tempora, & personas, genera, et gradus, nouẽ naturalia metra cum trimetris, totã grãmaticã & musicam, librosq; medicinos, ter maximum Hermẽ, & amatorem primum philosophiæ. Varronisq; numeros, & quicquid profanum uulgus igno-

uat. Postremo quod facile est, cũ ipse multa inuenerit, comparet se, atque me occupatum cum otioso, pransum cum abstemio, iocum & ludum meum, diligentiam & calumniam suam. Alius enim alio plura inuenire potest, nemo omnia. Quod si alicui & obscurus uidebor, apud eum me sic tuebere. Primum eiusmodi epyllia nisi uel obscura sint, nihil futura, deinde numerorum naturam non esse scyrpum, ut sine nodo sint. Postremo si etiã tibi obscurus fuero, cui nihil neq; neglectum est, neq; non intellectum. Tum uero ego beatus, quod affectaui assequar. Me ut requiras. Me desyderes. De me cogites. Vale.

Grippus Ternarij Numeri.

Ter bibe, uel toties ternos, sic mystica lex est
Vel tria potanti, uel ter tria multiplicanti,
Inparibus nouies ternis contexere cubum.
Iuris idem tribus est, quod ter tribus omnia in istis
Forma hominis cœpti, pleniq; exactio partus.
Quiq; nouem nouies fati tenet ultima finis.
Tris Ope progeniti fratres, tris ordine parcæ.
Vesta, Ceres & Iuno decus muliebre sorores.
Inde trisulca Iouis sunt fulmina, Cerberus inde,
Inde tridens, triplexq; Helenes cum fratribus ouum,
Ter noua Nestoreos impleuit purpura fusos.
Et toties trino cornix uiuacior æuo,
Quam nouies terni glomerantem sæcula tractus
Vincunt aeripedes ter terno Nestore cerui.
Tris, quorum ætates superat phœbeius oscen,
Quem nouies senior gangeticus anteit ales
Ales cinnameo radiatus tempora nido.

Tergemina

Tergemina est Hecate, tria uirginis ora Dianæ.
Tris Charites, tria Fata, triplex uox, trina elementa.
Tris in Trinacria Sirenes, omnia trina.
Tris uolucres, tris semideæ, tris sempuellæ.
Ter tribus ad palmam iussæ certare camœnæ
Ore, manu, flatu, buxo, fide, uoce canentes.
Tris sophiæ partes, tria punica bella, trimestres
Annorum, cœliq; uices, noctisq; per umbram
Ter gemini uigiles, ter clara instantis Eoi
Signa canit serus deprenso Marte satelles,
Et qui conceptus triplicatæ uespere noctis.
Iussa quater ternis suspendit opima trophæis.
Et lyrici uates numero sunt Mnemosynarum.
Tris solas, quondam tenuit quas dextera Phœbi.
Sacrauit toties ternas ex ære Citæron
Relligione patrum. qui sex peryisse timebant.
Trina Terentino celebrata trinoctia ludo.
Qualia bis genito Thebis trieterica Baccho,
Tris primas Thracum pugnas, tribus ordine sellis
Iuliadæ patri inferias musere sepulto.
Illa etiam thalamos per trina ænigmata quærens,
Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes, omnia solus,
Terruit Aoniam uolucris leo, uirgo triformis.
Sphynx uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.
Trina in Tarpeio fulgent consortia templo.
Humana efficiunt habitacula ter genus artes,
Parietibus qui saxa locant, qui culmine tigna,
Et qui supremo fucat tectoria cultu.
Hinc Bromij quadrantal, & hinc sicana Medimna
Hoc tribus, hoc geminis tribus explicat usus agendi.

In physicis tria prima, Deus, mundus, data forma.
Tris genus omnigenum, genitor, genitrix, generatum.
Per trinas species, trigonorum linea currit
Aequilatus uel crure pari, uel in omnibus impar.
Tris coit in partes numerus perfectus, ut idem
Cum grege ter terno per ter tria dissoluatur.
Tris primus par impar habet mediumq; sed ipse
Qui medius, quinq; & septem quoq; diuidit unus,
Et numero in toto positus sub acumine centri
Distinguit solidos cœbo pereunte trientes.
Aequipares dirimens partes ex impare terno;
Et paribus triplex medium cum quattuor, & sex
Bisq; quaternorum secernitur omphalos idem.
Ius triplex, tabulæ quod ter sanxere quaternæ,
Sacrum, priuatum, & populi commune quod usq; est.
Interdictorum trinum genus, unde repulsus
Vi furto aut utrobi fuerit, quorum'ue bonorum.
Triplex libertas, capitisq; minutio triplex.
Trinum dicendi genus est, sublime, modestum,
Et tenui filo, triplex quoq; forma medendi,
Quæ logos aut methodos, cuiq; experientia nomen.
Et medicina triplex, seruare, cauere, mederi.
Tris oratorum cultus, regnata colosso.
Quem Rhodos, Actææ quem dilexistis Athenæ,
Et quem de scenis tetricas ad subsellia traxit.
Prosa Asiæ in causis numeros imitata chororum.
Orpheus hinc tripodes, qa sunt tria, terra, aqua, flámæ,
Triplex syderibus positus, distantia, forma,
Et modus & genitrix modulorum Musica triplex
Mista libris, secreta astris, uulgata theatris,

Martia Roma triplex, equitatu, plebe, senatu,
Hoc numero tribus, & sacro de monte Tribuni
Tris equitum turmæ, tria nomina nobiliorum.
Nomina sunt chordis tria, sunt tria nomina mensi.
Geryones triplices, triplex compago Chimæræ.
Scylla triplex, commista tribus, cane, uirgine, pisce.
Gorgones harpyiæq; & Erinnyes agmine terno.
Et trifatidicæ nomen commune Sibyllæ,
Quarum tergemini fatalia carmina libri,
Quos ter quinorum seruat cultura uirorum.
Ter bibe. tris numerus. super omnia ter deus unus.
Hic quoq; ne ludus numero transcurrat inerti,
Ter decies ternos habeat, deciesq; nouenos.

CENTO NVPTIALIS.
AVSONIVS PAV LINO. S.

PErlege hoc etiã, si operæ est, friuolum, & nullus pretij opusculum, quod nec labor excudit, nec cura limauit, sine ingenij acumine, & moræ maturitate. Cẽtonem uocant qui primi hac concinnatione luserunt. Solæ memoriæ negotiũ, sparsa colligere, & integrare lacerata. Quod ridere magis q̃ laudare possis. Pro quo si per sigillaria in auctione ueniret, neq; Afranius nauci daret, nec Stichum suum Plautus offerret. Piget .n. Virgiliani carminis dignitatem tam iocula ri dehonestasse materia. Sed quid facerem? Iussum erat, quodq; est potentissimum imperandi genus, rogabat

qui iubere poterat, scilicet Imperator Valẽtinianus, uir meo iudicio, eruditus, qui nuptias quondam eiusmodi ludo descripserat, aptis equidem uersibus & compositiõe festiua. Experiri deinde uolens quantum nostra contentione praecelleret, simile nos de eodem concinnare praecepit. Quã scrupulosum hoc mihi fuerit, intellige. Neq; anteferri uolebam, neq; posthaberi; cum aliorum quoq; iudicio detegenda esset adulatio inepta, si cederem, insolentia, si ut aemulus eminerem. Suscepi igitur similis recusanti, feliciterq; & obnoxius gratiam tenui, nec uictor offendi. Hoc die uno & addita lucubratione properatum modo inter lituarios meos cum reperissem, tanta mihi candoris tui & amoris fiducia est, ut seueritati tuae nec ridenda subtraherem. Accipe igitur opusculum de inconnexis continuum, de diuersis unum, de serijs ludicrum, de alieno nostrum, ne in sacris & fabulis, aut Thyonianum mireris, aut Virbium, illum de Dionysio, hunc de Hippolyto reformatum, &, si pateris, ut doceam, docendus, ipse Cento quid sit, absoluam. Varijs de locis sensibusq; diuersis quaedam carminis structura solidatur in unum uersum, ut coeant, aut caesi duo, aut unus & sequens cum medio, nam duos iunctim locare ineptum est, & tres una serie, merae nugae. Diffunditur autem per caesuras omnes, quas recipit uersus heroicus, conuenire ut possit, aut penthemimeris cum reliquo anapaestico, aut trochaicae cum posteriore segmento, aut septem semipedes cũ anapaestico chorico, aut post dactylum atq; semipedem quicquid restat hexametro. Simile ut dicas ludicro, quod graeci ὀστομάχιον uocitauere. Ossicula ea sunt, ad summam quatuordecim figuras geometricas ha-

bent. Sunt enim æquilatera uel triquetra extentis li-neis, aut rectis angulis uel obliquis issochele ipsi uel isopleura uocant, orthogonia quoq; & scalena harum uerticularum, uarijs coagmentis simulantur species mille formarum. Elephantus bellua. Aut Aper bestia, Anser uolans, & Mirmillo in armis, subsidens Venator, & latrans Canis, quin & Turris & Cantarus, & alia huiusmodi innumerabilium figurarũ, quæ alius alio scien tius uariegant. Sed peritorum concinnatio miraculũ est; imperitorum iunctura, ridiculũ. Quo prædicto scies, quod ego posteriorem imitatus sum. Hoc ergo Centonis opusculũ, ut ille ludus tractatur, pari modo sensus diuersi, ut cõgruãt adoptiua quæ sunt, ut cognata uideantur, aliena ne interluceant, arcessita ne uim redarguãt, dẽsa ne supra modũ protuberent, hiulca ne pateant. Quæ si omnia ita tibi uidebuntur, ut præceptum est, dices me cõposuisse Cẽtonem. et q̃a sub Imp̃atore meo tum merui, procedere mihi inter frequentes stipendium iubebis. Sin aliter ære dirutum facies, ut cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant uersus, unde uenerunt. Vale.

Præfatio.

Accipite hæc animis, lætasq; aduertite mentes
Ambo animis, ambo insignes præstantibus armis,
Ambo florentes, genus insuperabile bello.
Tuq; prior, nam te maioribus ire per altum
Auspicijs manifesta fides, quo iustior alter
Nec pietate fuit, nec bello maior, & armis.
Tuq; puerq; tuus magnæ spes altera Romæ,
Flos ueterum, uirtusq; uirũm mea maxima cura
Nomine auum referens, animo manibusq; parentem

Non iniussa cano, sua cuiq; exorsa laborem,
Fortunamq́; ferent, mihi iussa capescere fas est.

Cœna Nuptialis.

Expectata dies aderat, dignisq́; Hymenæis
Matres atq; uiri iuuenes ante ora parentum
Conueniunt, stratoq; super discumbitur ostro.
Dant famuli manibus lymphas, onerantq́; canistris
Dona laboratæ Cereris, pinguisq́; ferinæ.
Viscera tosta ferunt. series longissima rerum.
Alituum, pecudumq́; genus, capreæq; sequaces
Non absunt illic, nec aues, hœdiq́; petulci,
Et genus æquoreum, damæ ceruiq; fugaces.
Ante oculos, interq́; manus sunt mitia poma.
Postquam exempta fames, & amor compressus edendi
Crateras magnos statuunt, bacchumq́; ministrant.
Sacra canunt, plaudunt choreas, & carmina dicunt.
Nec non Threicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina uocum.
At parte ex alia biforem dat tibia cantum.
Omnibus una quies operum, cunctiq; relictis
Consurgunt mensis, per lumina læta frequentes
Discurrunt, uariantq́; uices populusq́;, patresq;,
Matronæ, pueri, uocemq́; per ampla uolutant
Atria, dependent lychni laquearibus aureis.

Descriptio egredientis sponsæ.

Tandem progreditur Veneris iustissima cura
Iam matura uiro, iam plenis nubilis annis,
Virginis os habitumq́; gerens, cui plurimus ignem
Subiecit rubor, & calefacta per ora cucurrit.
Intentos uoluens oculos, uritq; uidendo

Illam omnis tectis, agris'q; effusa iuuentus.
Turba'q; miratur matrum, uestigia primi
Alba pedis, dederat'q; comam diffundere uentis,
Et picturatas auri sub tegmine uestes
Ornatus argiuæ Helenæ.
Cœlicolis, & quanta solet Venus aurea contra,
Talis erat species, talem se læta ferebat
Ad soceros, solio'q; alte subnixa resedit.

Descriptio egredientis sponsi.

At parte ex alia foribus sese intulit altis
Ora puer prima signans intonsa iuuenta
Pictus acu chlamydem auratam, quã plurima circũm
Purpura, Mæandro duplici Melibœa cucurrit.
Et tunicam, molli mater quam neuerat auro.
Os humeros'q; deo similis, lumen'q; iuuentæ.
Qualis ubi oceani perfusus Lucifer unda
Extulit os sacrum cœlo, sic ora ferebat,
Sic oculos, cursu'q; amens ad limina tendit.
Illum turbat amor, figit'q; in uirgine uultus,
Oscula libauit, dextram'q; amplexus inhæsit.

Oblatio munerum.

Incedunt pueri, pariter'q; ante ora parentum
Dona ferunt, pallam signis, auro'q; rigentem
Munera portantes auri'q;, eboris'q; talenta,
Et sellam, & pictum croceo uelamen acantho.
Ingens argentum mensis, collo'q; monile
Baccatum, & duplicem gemmis, auro'q; coronam
Olli serua datur, gemini'q; sub ubere nati.
Quattuor hinc iuuenes, totidem innuptæ'q; puellæ
Omnibus in morem tonsa coma, pectore summo

Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Epithalamium Vtriq;.

Tum studio effusæ matres ad limina ducunt.
At chorus æqualis pueri,innuptæq; puellæ
Versibus incomptis ludunt,& carmina dicunt.
O' digno coniuncta uiro gratissima coniux
Sis felix,primos Lucanæ experta labores
Et mater,cape Mæonij carchesia bacchi.
Sparge marite nuces,cinge hæc altaria uitta
Flos ueterum,uirtusq; uirûm,tibi ducitur uxor,
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat,& pulchra faciat te prole parentem.
Fortunati ambo,siquid pia numina possunt
Viuite felices dixerunt,currite fusis
Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

Ingressus in cubiculum.

Postquam est in thalami pendentia pumice tecta
Peruentum,licito tandem sermone fruuntur,
Congressi iungunt dextras,stratisq; reponunt.
At Cytherea nouas artes,& pronuba Iuno
Sollicitat,suadetq; ignota lacessere bella.
Ille ubi complexu molli fouet,atq; repente
Accepit solitam flammam,lectumq; iugalem,
O' uirgo noua mi facies gratissima coniux
Venisti tandem mea sola,& sera uoluptas.
O' dulcis coniux non hæc sine numine diuûm
Proueniunt,placido'ne etiam pugnabis amori?
Talia dicentem iandudum auersa tuetur,
Cunctaturq; metu,telumq; instare tremiscit
Spemq;,metumq; inter,funditq; has,ore loquelas,

Per te per qui te talem genuere parentes
O' formose puer noctem non amplius unam
Hanc tu, oro, solare inopem, & miserere precantis.
Succidimus non lingua ualet, non corpore notæ
Sufficiunt uires; nec uox aut uerba sequuntur.
Ille autem causas nequicquam nectis inanes,
Præcipitatq; moras omneis, soluitq; pudorem.

Parecbasis.

Hactenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale ambitu loquendi, & circuitione uelaui. Verum quoniam Fescēninos amat celebritas nuptialis, uerborumq; petulantiam notus uetere instituto ludus admittit, cætera quoq; cubiculi & lectuli operta prodentur ab eodem authore collecta. Vt bis erubescamus, qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos, si placet, hic iam legendi modum ponite, cætera curiosis relinquite.

Imminutio.

Postquam congressi sola sub nocte per umbram,
Et mentem Venus ipsa dedit, noua prælia tentant.
Tollit se arrectum, conantem plurima frustrà
Occupat, os faciemq; pedem pede feruidus urget.
Perfidus alta petens, ramum, qui ueste latebat,
Sanguineis ebuli baccis, minioq; rubentem
Nudato capite, & pedibus per mutua nexis
Monstrū horrēdū, informe, ingens, cui lumen adēptum,
Eripit à femore, & trepidanti feruidus instat.
Est in secessu, tenuis quò semita ducit,
Ignea rima micans, exhalat opaca Mephitim.
Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
Hic specus horrendum, talis sese halitus atris

Fauabus effundens nares contingit odore.
Huc iuuenis nota fertur regione uiarum,
Et super incumbens nodis, & cortice crudo
Intorquet summis adnixus uiribus hastam.
Hæsit, uirgineumq; alte bibit acta cruorem.
Insonuere cauæ, gemitumq; dedere cauernæ.
Illa manu moriens telum trahit, ossa sed inter
Altius ad uiuum persedit uulnere mucro.
Ter sese attollens, cubitoq; innixa leuauit,
Ter reuoluta toro est. manet imperterritus ille,
Nec mora, nec requies, clauumq; affixus & hærens
Nusquam amittebat, oculosq; sub astra tenebat.
Itq;, reditq; uiam toties, uteroq; recusso
Transadigit costas, & pectine pulsat eburno.
Iamq; fere spatio extremo, fessiq; sub ipsam
Finem aduentabant, tum creber anhelitus artus,
Aridaq; ora quatit, sudor fluit undiq; riuis,
Labitur exanguis, destillat ab inguine uirus.
Contentus esto Paule mi
Lasciua o Paule pagina
Ridere nil ultra expeto,

Sed cum legeris, adesto mihi aduersum eos, qui (ut Iuuenalis ait) Curios simulant, & Bacchanalia uiuunt, ne fortasse mores meos spectent de carmine. Lasciua est nobis pagina, uita proba, ut Plinius dicit. Meminerint aût quippe eruditi probatissimo uiro Plinio in Poëmatis lasciuiam, in moribus constitisse censuram. Prurire opusculum Sulpitij, ac frontem caperare. Esse Apuleiû in uita Philosophum, in Epigrammatis amatorem. In præceptis omnibus extare seueritatem. In epistolis ad Cerelliâ

ſubeſſe petulantiam. Platonis Sympoſion compoſita in Ephebos Epyllia continere. Nã qd Anniani Feſcẽninos? Quid antiquiſſimos poetæ Liuij κροτοπαιγνίων libros loquar? Quid Euenum, quem Menander ſapientem uocauit? Quid ipſum Menãdrum? Quid comicos omnes? quibus ſeuera uita eſt, & læta materia? Quid etiã Parthenien dictum cauſa pudoris, qui octauo Aeneidos, cũ deſcriberet coitũ Veneris, atq; Vulcani αἰσχροσέμνιαν decenter immiſcuit? Quid in tertio Georgicorum de ſummiſſis in gregem maritis, nõ ne obſcœnam ſignificationẽ honeſta uerborum translatione uelauit? Et ſiquid in noſtro ioco aliquorum hominum ſeueritas ueſtitæ condemnat, de Virgilio accerſitũ ſciat. Igitur cui hic ludus noſter non placet, ne legerit, aut cum legerit, obliuiſcatur, aut non oblitus ignoſcat. Etenim fabula de nuptijs eſt, & uelit nolit, aliter hæc ſacra non conſtant.

Auſonius Theoni S.

Auſonius, cuius ferulam nunc ſceptra uerentur,
Paganum e Medulis iubeo ſaluere Theonem.
Quid geris extremis poſitus telluris in oris
Cultor arenarum uates? cui littus arandum
Oceani finem iuxta, Solemq; cadentem
Vilis arundineis cohibet, quem pergula tectis,
Et tingit piceo lachrymoſa colonica fumo,
Quid rerum, muſæq; gerunt, & cantor Apollo?
Muſæ non Helicone ſatæ, nec fonte Caballi,
Sed quæ fœcundo de pectore Clementini
Inſpirant uacuos aliena mente poetas
Iure quidem, nam cur malit ſua carmina dici
Qui te ſecuro poſſit proſcindere riſu?

Hoc quoq; ne nostrum possint urgere pudorem
Tu recita, & uere poterunt tua dicta uideri,
Quam tamen exerces Medulorum in littore uitam?
Mercatus'ne agitas leuiore numismate captans
Insanis? quod mox pretijs grauis auctio uendat
Albentis seui globulos, & pinguia ceræ
Pondera, naritiamq; picem, scissámq; papyrum,
Fumantesq; olidum paganica lumina tedas?
An maiora gerens tota regione uagantes
Persequeris fures? qui te postrema timentes
In partem, prædamq; uocent? tu mutis & osor
Sanguinis humani condonas præmia nummis,
Erroremq; uocas, pretiumq; imponis abactis
Bobus, & in partem scelerum de iudice transis.
An cum fratre uagos dumeta per auia ceruos
Circundas maculis, & multa indagine pinnæ
Aut spumantis apri cursum clamoribus urges,
Subsidisq; fero? moneo tamen usq; recuses.
Stringere fulmineo uenabula comminus hosti.
Exemplum de fratre time, qui uestæ reducta.
Ostentat fœdas prope turpia membra lacunas,
Perfossasq; nates uicino podice nudat.
Inde ostentator uolitat, mirentur ut ipsum
Gedippa, Vrsinusq; suus, prolesq; Iouini,
Taurinusq; ipsum priscis heroibus æquans.
Qualis in Olenio uictor Calydonius apro,
Aut Erymantheo pubes fuit Attica monstro.
Sed tu parce feris uenatibus, & fuge nota
Crimina syluarum, ne sis Cinareia proles
Acedasq; iterum Veneri plorandus Adonis.

Sic certe crinem flauus, niueusq; lacertos
Cæsariem rutilam per candida colla refundis
Pectore sic tenero plana sic iunceus aluo
Per teretes feminum gyros, suraiq; nitentes
Descendis talos à uertice pulcher ad imos.
Qualis floricoma quondam populator in Aetna
Virgineas inter choreas Deoida raptam
Sustulit emersus stygijs fornacibus Orcus.
An quia uenatus ob tanta pericla uitas
Piscandi traheris studio, nam tota supellex
Dum Notinitalæ solita est ostendere gazas
Nodosas uestes animantum Nerinorum
Et iacula & fundas, & nomina Bellicani,
Collaq; & insutos terrenis uerribus hamos.
His opibus confise tumes? domus omnis abundat
Littoreis diues spolijs, referuntur ab unda
Corrhoco, letalisq; trigon, mollesq; platessæ,
Vrentes thynni, & male tecti spina elegatri.
Nec duraturi post bina trihoria corui.
An te carminibus iuuat incestare camœnas
Mnemosynes natas aut tris, aut octo sorores?
Et quoniam huc uentum, si uis agnoscere quid sit,
Inter doctrinam, deridendasq; camœnas,
Accipe congestas mysteria friuola nugas,
Quas tamen explicitis nequeas deprehendere chartis,
Anticyramq; bibas Samij Lucumonis acumen.

Aenigma ad eundẽ Theonẽ. Dimetrũ Iãbicum.

Aut adsit interpres tuus,
Aenigmatum qui cognitor
Fuit meorum, cum tibi

Cadmi nigellas filias,
Mellonis albam paginam,
Notasq; furuæ sepiæ
Cnidiosq; nodos prodidit.
Nunc adsit & certe modo
Præsul creatus litteris,
Enucleabit promptius
Quod milïtantes scribimus.

Hendecasyllabi phalecij in eundem.

Notos fingo tibi poeta uersus,
Quos scis hendecasyllabos uocari,
Sed nescis modulis tribus moueri.
Istos composuit Phalecus olim,
Qui pentimemerin habent priorem.
Sunt quos hexametri creant reuulsi,
Vt pentimemeres prior locetur,
Tum quod bucolicæ tome relinquit.
Sunt & quos generat puella Sappho,
Quos primos regit hippius secundus.
Vt claudat choriambon antibacchus.
Sed iam non potes ô Stolo doceri,
Nec fas est mihi regio magistro,
Plebeam numeros docere pulpam.
Verum protinus ede, quod requiro.
Nil quæro nisi, quod libris tenetur,
Et quod non opicæ tegunt papyri.
Quas si solueris ô poeta nugas,
Totum trado tibi simul Vacunam.
Nec iam post metues ubiq; dictum
Hic est ille Theon poeta falsus

Bonorum mala carminum lauerna.

Ausonius Paulino.S.P.D.

Paulino Ausonius metrum sic suasit,ut esses
Tu prior,& nomen praegrederere meum.
Quanquam & Fastorum titulo prior & tua Romae
Praecessit nostrum sella curulis ebur.
Et quae iandudum tibi palma poetica pollet,
Lemnisco ornata est,quo mea palma caret.
Longaeuae tantum superamus honore senectae.
Quid refert? cornix non ideo ante cygnum.
Nec quia mille annos uiuit gangeticus ales,
Vincat centum oculos regia pauo tuos.
Cedimus ingenio,quantum praecedimus aeuo.
Assurgit musae nostra camoena tuae.
Viue, uale,& totidem uenturos consere Ianos
Quot tuus aut noster conseruere patres.

Praecatio Matutina Ad Omnipotentem Deum.

Omnipotens,quem mente colo,Pater unice rerum,
Ignorate malis,& nulli ignote piorum:
Principio extremoq; carens,antiquior aeuo,
Quod fuit aut ueniet,cuius formamq; modumq;
Nec mens complecti poterit,nec lingua profari,
Cernere quem solus,coramq; audire iubentem
Fas habet & patriam propter considere dextram.
Non genito genitore deus,qui fraude superbi
Offensus populi gentes in regna uocauit,
Stirpis adoptiuae meliore propage colendus.
Cernere quem licuit proauis,quo numine uiso

Et patrem uidisse datum, contagia nostræ
Qui tulit, & diri passus ludibria leti
Esse iter æternæ docuit remeabile uitæ.
Nec solam remeare animam, sed corpore toto
Cœlestes intrare plagas, & inane sepulchri
Arcanum uacuis adopertum linquere terris.
Nate patris summi, nostróq; salutifer æuo,
Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
Nil ex inuidia retinens, plenusq; datorum
Pande uiam precibus, patriasq; hæc perfer ad aures.
Da pater inuictam contra omnia crimina mentem,
Vipereumq; nefas nocituri auerte ueneni.
Sit satis antiquam serpens quod prodidit Euam,
Deceptumq; adiunxit Adam. nos sera nepotum
Semina ueridicis ætas prædicta prophetis
Vitemus laqueos, quos letifer implicat anguis.
Pande uiam, qua me post uincula corporis ægri
In sublime feram, puri qua lactea cœli
Semita uentosæ superat uaga nubila lunæ,
Qua proceres abiere pij, quáq; integer olim
Raptus, quadriiugo penetrat super æthera curru
Helias, & solido cum corpore præuius Enoch.
Da pater æterni speratam luminis auram,
Si lapides non iuro deos, unumq; uerendi
Suspiciens altare sacri libamina uitæ,
Intemeratæ fero, si te dominiq; deiq;
Vnigeni cognosco patrem, mistumq; duobus,
Qui super æquoreas uolitabat spiritus undas.
Da genitor ueniam, cruciataq; pectora purga.
Si te non pecudum fibris non sanguine fuso

Quæro

Quæro, nec carnis numen coniecto sub extis,
Si scelere abstineo errori obnoxius, & si
Opto, magis q̃ fido bonus purusq; probari,
Confessam dignare animam, si membra caduca
Execror, & tacitum si pœnitet, altaq; sensus
Formido excruciat, tormentaq; fera gehennæ
Anticipat, patiturq; suos mens saucia manes.
Da pater hæc nostro fieri rata uota precatu,
Nil metuam, cupiamq; nihil, satis hoc rear esse,
Quod satis est. nil turpe uelim, nec causa pudoris
Sim mihi, nec faciam cuiq̃, quæ tempore eodem
Nolim facta mihi, nec uero crimine lædar,
Nec macular dubio, paulum distare uidetur
Suspectus, ureq; reus, male posse, facultas
Nulla sit, & bene posse adsit tranquilla potestas.
Sim tenui uictu, atq; abitu sim carus amicis,
Et semper genitor sine uulnere nominis huius.
Non animo doleam, non corpore, cuncta quietis,
Fungantur membra officijs, nec saucius ullis
Partibus amissum quicq̃ desyderet usus.
Pace fruar, securus agam, miracula terræ
Nulla putem, suprema mihi cum uenerit hora,
Nec timeat mortem bene conscia uita, nec optet.
Purus ab occultis cum te indulgente uidebor,
Omnia despiciam, fuerit cum sola uoluptas
Iudicium sperare tuum, quod dum sua differt
Tempora, cunctaturq; dies, procul exige sæuum
Insidiatorem blandis erroribus anguem.
Hæc pia, sed mœsto trepidantia uota reatu
Christe apud æternum placabilis assere Patrem

Saluator deus ac dominus, mens, gloria, uerbum,
Filius ex uero uerum de lumine lumen.
Aeterno cum Patre manens, in saecula regnans,
Consona quem celebrat modulato carmine plebes,
Et responsuris ferit aëra uocibus Amen.

Epicedion in patrem de Vita sua.

Nomine ego Ausonius non ultimus arte medendi,
Et, mea si nosces tempora, primus eram.
Vicinas urbes colui patriaq; domoq;,
Vassates patria, sed lare Burdigalam.
Curia me duplex & uterq; senatus habebat.
Muneris exortem nomine participem.
Non locuples, nec egens, parcus sine sordibus egi
Victum, habitum, mores semper eosdem habui.
Sermone impromptus Latio, uerum Attica lingua
Suffecit culti uocibus eloquij.
Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptae.
Officiumq; meum cum pietate fuit.
Litibus abstinui, non auxi, non minui rem,
Iudice me nullus, sed neq; teste perit.
Famam, quae posset uitam lacerare bonorum,
Non finxi, & uera siqua fuit, tacui.
Irasci promptus properaui condere motum,
Atq; mihi poenas pro leuitate dedi.
Coniugium per lustra nouem sine crimine consors
Vnum habui, natos treis numero genui.
Maximus ad summum culmen peruenit honorum
Praefectus Gallis & Libyae & Latio.

In genitore suo mente animoq; pater.
Cuius ego, & natum & generum pro consule uidi,
Consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit.
Matronale decus possedit filia, cuius
Egregia & nuptæ laus erat & uiduæ,
Quæ nati generiq; & Progeneri simul omnium
Multiplici illustres uidit honore domos.
Ipse nec affectans, nec detrectator honorum
Præfectus magni nuncupor Illyrici.
Hæc me fortunæ larga indulgentia suasit
Numine adorato uitæ habitum petere,
Ne fortunatæ spatium inuiolabile uitæ
Fatali admorsu stringeret ulla dies,
Obtinui, auditæq; preces, spem, uota, timorem
Sopitus placido fine relinquo alijs.
Inter mœrentes, sed non ego mœstus amicos
Dispositis iacui funeris arbitrijs,
Nonaginta annos baculo sine, corpore toto
Exegi cunctis integer officijs.
Hæc quicunq; leges, non aspernabere fari,
Talis uita tibi, qualia uota mihi.

PROTREPTICVS.
Ausonius Hesperio filio suo.

Libellum, quem ad nepotulum meum sororis tuæ filium instar Protreptici luseram, uenturus ipsi præmisi legendum. Hoc enim malui quam ipse recitare, esset ut tibi censura liberior, quæ duabus causis impe-

diri solet. Quod aures nostras audita uelocius q̃ lecta prætereunt, et quod syncæritas iudicandi præsentia recitantis oneratur. Nunc tibi utrunq; integrũ (non obstat nostri uerecundia). Sed heus tu Fili dulcissime habeo qđ admoneam, siqua tibi multo sint fucatius concinnata q̃ uerius, & plus coloris quàm fuci habere uideantur, ipse sciens fluere permisi, uenustula ut esset magis q̃ forticula. Instar uirginum, quas matres student demissis humeris esse uincto pectore, ut graciles fient. Nosti cætera. Superest, ut dicas: Quid moraris iudicationem meá de eo, quod ipse pronútias esse mendosum? Dicam. s. me huiusmodi uersibus foris erubescere, hæc ãnis illius magis q̃ meis scripsi, aut fortasse & meis dicas τοῦ δὲ ὁι γέροντι. Ad summam ualeat austeritas tua, mihi cum infante ratio est. Vale Fili dulcissime.

Ad nepotem Ausonius de studio puerili.

Sunt etiam musis sua ludicra mista camœnis
Otia sunt mellite Nepos, nec semper acerbi
Exercet pueros uox imperiosa magistri,
Sed requies, studijq; uices rata tempora seruant.
Et satis est puero memori legisse libenter
Et cessare licet, grato schola nomine dicta est.
Iusta laboriferis tribuantur ut otia musis,
Quo magis alternum certus succedere ludum
Disce libens, longum delenitura laborem
Interualla damus, studium puerile fatiscit
Læta nisi austeris uarientur festa profestis.
Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas

Deteſtere Nepos, nunq̃ horrida forma magiſtri,
Ille licet triſtis ſenio, nec uoce ſerenus
Aſpera contractæ minitetur iurgia frontis.
Nunq̃ immanis erit, placet aſſuetudine uultus,
Qui ſemel imbuerit, rugas nutricis amabit.
Qui refugit matrem pappos auiasq́; trementes
Anteferunt patribus ſeri noua cura nepotes.
Sic neq; Pelidem terrebat Achillea Chiron
Theſſalico permiſtus equo, nec pinifer Atlas
Amphitryoniadem puerum, ſed blandus uterq;
Mitibus alloquijs teneros mulcebat alumnos.
Tu quoq; ne metuas, quãuis ſchola uerbere multo
Increpet, & truculenta ſenex gerat ora magiſter.
Degeneres animos timor arguit, at tibi conſta
Intrepidus, nec te clamor, plagæq́; ſonantes,
Nec matutinis agitet formido ſub horis.
Quod ſceptrum uibrat, ferulæ quod multa ſupellex,
Virgea quod mollis ſcuticam prætexit aluta,
Quod feruent trepido ſubſellia uiſtra tumultu.
Pompa loci & uani fugiatur ſcena timoris.
Hæc olim genitorq́; tuus, genitrixq́; ſecuti
Securam placido mihi permulſere ſenectam.
Tu ſenium quodcunq; ſuper labentibus annis
Fata dabunt, qui nomen aui geris indole prima
Prime nepos, uel re, uel ſpe mihi porge fruendum,
Nunc ego te puerum, mox in iuuenilibus annis
Iamq́; uirum cernam, ſi fors ita iuſſerit, aut ſi
Inuidia eſt, ſperabo tamen, nec uota fatiſcent.
Vt patris utq; mei non immemor, ardua ſemper
Præmia muſarum capias facundus, & olim

Hac gradiare uia, quâ nos præcessimus, & cui
Proconsul genitor, præfectus auunculus instant.
Perlege quodcunq; est memorabile, prima monebo
Perlege quodcunq; est memorabile, & ut tibi prosit.
Conditor Iliados, & amabilis orsa Menandri
Euoluenda tibi, tu flexu & acumine uocis
Innumeros numeros doctis accentibus effer.
Affectusq; impone legens, distinctio sensum
Auget, & ignauis dant interualla uigorem.
Ecquando ista meæ contingent dona senectæ?
Quando oblita mihi tot carmina, totq; per æuum
Connexa historiæ soccos, aulæáq; regum
Et melicos, lyricosq; modos præfando nouabis?
Obductosq; seni facies puerescere sensus,
Te præeunte nepos modulata poëmata Flacci,
Altisonumq; iterum fas est didicisse Maronem.
Tu quoq;, qui latium læto sermone Terenti
Comis, & astricto percurris pulpita socco,
Ad noua uix memorem diuerbia coge senectam.
Iam facinus Catilina tuum, Lepidiq; tumultum
Ab Lepido, & Catulo iam res, & tempora Romæ
Orsus bissenos seriem connecto per annos.
Iam lego ciuili mistum Mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul Ibero.
Nec rudis hoc auus admoneo, sed mille docendo
Ingenia expertus multos lactantibus annis
Ipse alui, gremioq; fouens, & murmura soluens
Eripui tenerum blandus nutricibus æuum.
Mox pueros molli monitu, & formidine leni
Pellexi, ut mites peterent per acerba profectus.

Capturi dulcem fructum radicis amaræ.
Idem uestricipes motu iam puberis æui,
Ad mores, artesq; bonas, fandiq; uigorem
Produxi, quãquam imperium ceruice negarent
Ferre, nec insertis præberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura experientia, rarus
Euentus, longo rerum spectatus abusu,
Vt regat indocilem mitis censura iuuentam,
Quæ tolerabilis mihi, donec iam erumna iuuaret,
Leniretq; usum bona consuetudo laborum.
Donec ad Augustæ pia munera disciplinæ
Accirer, uarioq; attingerer auctus honore,
Aurea cum parere mihi palatia iussum
Absistat Nemesis, ferat & fortuna iocantem,
Præsedi imperio dum prætextatus in ostro
Et sceptro & solio sibi præfert iura magistri,
Maioresq; putat nostros Augustus honores,
Quos mox sublimi maturus protulit auctu.
Quæstor ut Augustus patri, natoq; crearer:
Vt præfecturam duplicem, sellamq; curulem,
Vt trabeam, pictamq; togam mea præmia Consul
Induerer, Fastisq; meis prælatus haberer.
His ego quæsiui meritum, quàm grande Nepoti
Consul auus, luminq; tuæ præluceo uitæ,
Quamuis & patrio iandudum nomine clarus
Posses ornatus, posses honoratus haberi;
Accessit tamen ex nobis honor inclytus, hunc tu
Effice, ne sit onus per te, ut connixus in altum
Conscendas, speresq; tuos te Consule fasces.

Eiusdem Decij M. Ausonij Genethlia
cos ad Ausonium Nepotem.

Carmina prima tibi cum iam puerilibus annis
Traderet adsidui permulcens cura magistri,
Imbueretq; nouas aures, sensusq; sequaces
Vt respondendas docili quoq; murmure uoces
Emendata rudi perferret lingua palato.
Addidimus nil triste senes, ne cura monendi
Læderet, aut dulcis gustus uitiaret amaris.
At modo, cum motu uigeas iam puberis æui,
Fortiaq; à teneris possis secernere, & ipse
Admonitor, morumq; tibi, fandiq; uideri
Accipe non præcepta quidem, sed uota precantis
Qui gratantis aui festum ad solenne Nepotis
Adnuit, ut reducem fatorum ad fine senectam
Sospes agam, festumq; diem, dubitataq; cernam
Sydera, deposito prope conclamatus in æuo.
Hoc mellite Nepos duplicato fœnore partum
Natali accedente tuo, muniusq; salutis
Plenius hoc nostræ, quod iam tibi puberis æui,
Crescit honos, iuuenemq; senex iam cerno nepotem.
Sexta tibi hæc primo remeat trieteris ab anno
Septembres notis referens natalibus Idus,
Idus alma dies genius quoq; culta deorum
Sextiles Hecate Latonia uindicat idus.
Mercurius Maias superorum adiunctus honori
Octobres olim genitus Maro dedicat idus.
Idus sæpe colas bissenis mensibus omnes
Ausonij quicunq; mei celebraueris idus.

ECLOGARVM LIBER

Ausonius Gregorio filio. S.

N unq̃ uidisti nebulã pictam in pariete? Vidisti utiq; & meministi. Treuiri qppe in triclinio Aeoli fucata ẽ pictura hæc; Cupidinẽ cruci affigunt mulieres amatrices, non istæ de nostro seculo, quæ spõte peccant. Sed illæ Heroicæ, quæ sibi ignoscunt, & plectunt deũ, quarũ partem in lugentibus campis Maro noster enumerat. Hãc ego imaginem specie et argumento miratus sum. Deniq; mirandi stuporẽ trãstuli ad ineptiã poëtandi. Mihi præter lemma, nihil placet. Sed cõmendo tibi errorẽ meum, neuos nostros & cicatrices amamus, nec soli nostro uitio peccasse contenti, affectamus, ut amẽtur. Verum quid ego huic Eclogæ studiose patrocinor? Certus sum, quodcunq; meum scieris, amabis, quod magis spero, q̃ ut laudes. Vale ac dilige parentem.

Ausonij Ecloga, in qua Cupido cruciatur.

Aeris in campis, memorat quos musa Maronis,
Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,
Orgia ducebant Heroides, & sua quæq;,
Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant
Errantes sylua in magna & sub luce maligna,
Inter arundineasq; comas, grauidumq; papauer,
Et tacitos sine labe lacus, sine murmure riuos
Quorum per ripas nebuloso lumine marcent.
Fleti olim regum, & puerorum nomina flores

Mirator Narcissus, & Oebalides hyacinthus
Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
Et tragico scriptus gemitu Salaminius Aeas.
Omnia quae lachrymis, & amoribus anxia maestis
Exercent memores obita iam morte dolores,
Rursus in amissum reuocant heroidas aeuum.
Fulmineos Semele decepta puerpera partus
Deflet, & ambustas latera per inania cunnas
Ventilat ignauum simulati fulguris ignem,
Irrita dona querens, sexu gauisa uirili.
Moeret in antiquam Ceneis reuocata figuram.
Vulnera siccat adhuc Procris, Cephaliq; cruentum
Diligit, & percussa manum fert funida teste.
Lumina Sestiaca praeceps de turre puella.
Et de nimboso saltum Leucate minatur
Mascula lesbiacis Sappho peritura sagittis.
Hermione cultus Eriphyles moesta recusat
Infelix nato, nec fortunata marito.
Tota quoq; aëriae Minoia fabula Cretae
Picturarum instar tenui sub imagine uibrat
Pasiphae niuei sequitur uestigia tauri.
Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.
Respicit abiectas desperans Phaedra tabellas.
Haec laqueum gerit, haec uanae simulachra coronae.
Daedaliae pudet hanc latebras subiisse iuuencae.
Praereptas queritur per inania gaudia noctes
Laodomia duas uiui, functiq; mariti.
Parte truces alia strictis mucronibus omnes
Et Thysbe & Canace, & Sydonis haeret Elyssa,
Coniugis haec, haec patris, & haec gerit hospitis ensem

Errat, & ipsa olim qualis per Latmia saxa
Endymioneos solita affectare sopores
Cum face, & astrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliæ ueterum recolentes uulnera amorum
Dulcibus, & mœstis refouent tormenta querelis,
Quas inter medias furuæ caliginis umbram
Dispulit inconsultus amor stridentibus alis.
Agnouere omnes puerum, memoriq; recursu
Communem sensere reum, quãquam humida circũ
Nubila & auratas fulgentia cingula bullas
Et pharetram, & rutilæ fuscarent lampados ignem,
Agnoscunt tamen, & uanum uibrare uigorem
Occipiunt, hostemq; unum loca non sua nactum,
Cum pigros ageret densa sub nocte uolatus,
Facta nube premunt, trepidantem & cassa parantem
Suffugia in cœtum mediæ traxere cateruæ.
Eligitur mœsto myrtus notissima lucõ
Inuidiosa deum pœnis, cruciauerat illic
Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adoni,
Huius in excelso suspensum stipite amorem
Deuinctum post terga manus, substrictaq; plantis
Vincula mœrentem nullo moderamine pœnæ
Afficiunt, reus est sine crimine, iudice nullo
Accusatus amor, se quisq; absoluere gestit.
Transfert & proprias aliena in crimina culpas.
Cunctæ exprobrantes tolerati insignia leti
Expediunt, hæc arma putant, hæc ultio dulcis,
Vt quo quæq; perit studeat punire dolore.
Hæc laqueum tenet. Hæc speciem mucronis inanem,
Ingerit illa cauos amnes, rupemq; fragosam.
Insaniq; metum pelagi, & sine fluctibus æquor

Nonnullæ, flammas quatiunt, trepidoq; minantur
Stridentes nullo igne faces, rescindit adultum
Myrrha uterum lachrymis lugentibus, inq; pauentem,
Gemmea fletiferi iaculatur sucina trunci.
Quædam ignoscentum speciæ ludibria tantum
Sola uolunt, stylus ut tenuis sub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo rosa nata, cruorem,
Aut pubi admoueant petulantia lumina lychni.
Ipsa etiam simili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus tantos penetrat secura tumultus.
Nec circumuento properans suffragia nato
Terrorem ingeminat, stimulisq; accendit amaris
Anxipites furias, natiq; in crimina confert
Dedecus ipsa suum, quod uincula cæca mariti
Deprenso Mauorte tulit, quod pube pudenda
Hellespontiaci ridetur forma Priapi.
Quod crudelis Eryx, quod semiuir Hermaphroditus
Nec satis in uerbis, roseo Venus aurea serto
Mœrentem pulsat puerum, & grauiora pauentem.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expressit crebro rosa uerbere, quæ iam
Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
Inde truces cecidere minæ, uindictaq; maior
Crimine uisa suo Venerem factura nocentem.
Ipsæ intercedunt Heroides, & sua quæq;
Funera crudeli malunt adscribere fato.
Tum grates pia mater agit cessisse dolentes
Et condonatas puero dimittere culpas.
Talia nocturnis olim simulachra figuris
Exercent trepidam casso terrore quietem.

Quæ postquam multa perpessus nocte Cupido,
Effugit pulsa tandem caligine somni
Euolat ad superos, portaq; euadit eburna.

BISSVLA.

Ausonius Paulo suo. S. P. D.

Eruineis tamen, & operta musarũ mearũ, quæ initiorũ uelabat obscuritas, q̃q̃ nõ profanus irrumpis Paule carissime. Quãuis.n. te nõ eius uulgi existimem, quod Horatius arcet ingressu, tamen sua cuiq; sacra. Nec idẽ Cereri, qđ Libero etiã sub iisdẽ icultoribus. Poemata, quæ in alumnã meã luserã, rudia & inchoata ad domesticæ solatiũ cantilenæ cũ sine metu et arcana securitate fruerentur, proferre ad lucẽ caligantia coẽgisti, uerecundiæ meæ. s. spoliũ concupisti, aut quantum tibi in me iuris esset ab inuito indicari. Ne tu Alexãdri Macedonis puicatiã supergressus, q fatalis iugi lora cum soluere non posset, abscidit, & Pythiæ specum, qđ nefas erat patere, penetrauit. Vtere igitur ut tuis pari iure, sed fiducia dispari. Quippe tua possunt populum non timere, meis etiam intra me erubesco.

Præfatio de uersibus Bissulæ, quos ad Paulinum miserat

Vt uoluisti Paule, cunctos Bissulæ uersus habes
Lusimus quos in Sueuæ gratiam uirgunculæ

Otium magis fouentes q̃ studentes gloriæ
Tu molestus flagitator lege molesta carmina,
Tibi quod in tristi excedendum est. sic uetus uerbũ iubet,
Compedes (quas ipse fecit) ipsus ut gestet faber.

Vbi nata sit Bissula, & quomodo in manus domini uenerit.

Bissula trans gelidum stirpe & lare prosata Rhenum
Conscia nascentis Bissula Danubij;
Capta manu, sed missa manu dominatur in eius
Delitijs, cuius bellica præda fuit,
Matre carens, nutricis egens nesciuit herai.
Imperium,
Fortunæ ac patriæ quæ nulla opprobria sensit,
Ilico in experto libera seruitio.
Sic Latijs mutata bonis, germana maneret
Vt facies, oculos cœrula, flaua comas.
Ambiguam modo lingua facit modo forma puellam,
Hæc Rheno genitam prædicat, hæc Latio.

De Eadem Bissula.

Delitium, blanditiæ, ludus, amor, uoluptas,
Babara, sed quæ Latias uincis alumna puppas,
Bissula nomen teneræ rusticulum puellæ.
Horridulum non solitis, sed domino uenustum.

Ad pictorem de Bissulæ imagine.

Bissula nec ceris, nec fuco imitabilis ullo
Naturale decus fictæ non commodat arti.
Sandix & cerussa alias simulate puellas.
Temperiem hanc uultus nescit manus. ergo age Pictor

Puniceas confunde rosas & lilia misce,
Quiq; erit ex illis color aeris, ipse sit oris.

Ad Pictorem de Bissula pingenda.

Pingere si nostram Pictor meditaris alumnam,
Aemula cecropias ars imitetur apes.

AVSONII MOSELLA.

Transieram celerem nebuloso flumine nauem
Addita miratus ueteri noua mœnia uico
Aequauit Latias ubi quondam Gallia cannas,
Infletæq; iacent inopes super arua cateruæ
Vnde iter ingrediens nemorosa per auia solum
Et nulla humani spectans uestigia cultus,
Prætereo arentem sitientibus undiq; terris
Dum Nissum, riguásq; perenni fonte tabernas
Aruáq; Sauromatum nuper metata colonis.
Et tandem primis Belgarum conspicior oris
Nouomagum diui castra inclyta Constantini.
Purior hic campis aer, Phœbúsq; sereno
Lumine purpureum reserat iam sudus olympum.
Nec iam consertis per mutua uincula ramis
Quæritur exclusum uiridi caligine cœlum,
Sed liquidum iubar & rutilam uisentibus æthram
Libera perspicui non inuidat aura diei.
In speciem cum me patriæ, cultúmq; nitentis
Burdigalæ blando pepulerunt omnia uisu,

Culmina uillarum pendentibus edita ripis.
Et uirides Baccho colles, & amœna fluenta
Subterlabentis tacito rumore Mosellæ.
Salue amnis laudate agris, laudate colonis
Dignata imperio debent cui mœnia Belgæ.
Amnis odorifero iuga uitea consite Baccho,
Consite gramineas amnis uiridissime ripas.
Nauiget ut pelagus deuexas pronus in undas.
Vt fluuios uitreosq; lacus imitate profundo
Et riuos trepido potes æquiperare meatu,
Et liquido gelidos fontes præcellere potu,
Omnia solus habes, quæ fons, quæ riuus & amnis,
Et lacus, & biuio refluus manimine pontus.
Tu placidis prolapsus aquis, nec murmura uenti
Vlla, nec occulti pateris luctamina saxi
Non superante uado rapidos reparare meatus
Cogeris, extantes medio non æquore terras
Interceptus habes, iusti ne demat honorem
Nominis exclusum si diuidat insula flumen,
Tu duplices sortire uias, & cum amne secundo
Defluis, ut celeres feriant uada concita remi,
Et cum per ripas nusq̄ cessante remulco
Intendunt collo malorum uincula nautæ.
Ipse tuos quoties miraris in amne recursus
Legitimosq; putas prope segnius ire meatus.
Tu neq; limigeris ripam prætexeris uluis.
Nec piger immundo perfundis littora cœno,
Sicca in primores spargis uestigia lymphas.
I nunc & phrygijs sola leuia consere crustis
Trudens marmoreum laqueata per atria campum.

Ast ego despectis quæ census opesq; dederunt.
Naturæ mirabor opus, non cura nepotum
Lætaq; iacturis ubi luxuriatur egestas.
Hic solidæ sternunt humentia littora arenæ,
Nec retinent memores uestigia pressa figuras.
Spectaris uitreo per leuia terga profundo,
Secreti nihil amnis habes, utq; almus aperto
Panditur intuitu liquidis obtutibus aer.
Nec placidi prohibent oculos per inania uenti.
Sic demersa procul durante per intima uisu
Cernimus, arcaniq; patet penetrale fluenti,
Cum uada leue meant, liquidarum et lapsus aquarum
Prodit cœrulea dispersas luce figuras.
Quod sulcata leui crispatur arena meatu,
Inclinata tremunt uiridi quod gramina fundo,
Vsq; sub ingenuis agitatæ fontibus herbæ
Vibrantes patiuntur aquas, lucetq; latetq;
Calculus, & uiridem distinguit glarea muscum
Tota. Calydonijs talis pictura Britanis,
Cum uirides algis, & rubra corallia nudat
Aestus, & albentes concharum germina baccas,
Delitiasq; hominum locupletes, quæq; sub undis
Assimulant nostros imitata monilia cultus.
Haud aliter placidæ subter uada læta Mosellæ,
Detegit admistos non concolor herba lapillos,
Intentos tamen usq; oculos errore fatigant
Inter ludentes examina lubrica pisces.
Sed neq; tot species, obliquatosq; natatus,
Quæq; per aduersum succedunt agmina flumen
Nomina, quæ & cunctos numerosæ stirpis alumnos

Edere fas, aut ille sinit, cui cura secundæ
Sortis, & æquorei cessit tutela tridentis.
Tu mihi flumineis habitatrix Nais in oris
Squamigeri gregis ede choros, liquidóq; sub alueo
Dissere cæruleo fluitanteis amne cateruas.
Squameus herbosas Capito interlucet arenas
Viscere prætenero fartim congestus aristis,
Nec duraturus post bina trihoria mensis.
Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis.
Et nullo spinæ nociturus acumine Thedo,
Effugiensq; oculos celeri leuis umbra natatu.
Túq; per obliqui fauces uexate Saraui
Qua bis terna fremunt scopulosis hostia pilis.
Cum defluxisti famæ maioris in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus.
Tu melior peiore æuo, tibi contigit uni
Spirantum ex numero non inlaudata senectus.
Nec te puniceo rutilantem uiscere Salmo
Transierim, latæ cuius uaga uerbera caudæ
Gurgite de medio summas referuntur in undas,
Occultus placido cum proditur æquore pulsus.
Tu loricato squamosus pectore, fronte
Lubricus, & dubiæ facturus fercula cœnæ.
Tempora longarum fers incorrupte morarum.
Præsignis maculis capitis, cui prodiga nutat
Aluus, opimatóq; fluens abdomine uenter.
Quæq; per Illyricum, per stagna binominis Histri
Spumarum indicijs caperis Mustella natantum
In nostrum subuecta fretum, ne lata Mosellæ
Flumina tam celebri defraudarentur alumno,

Quis te naturæ pinxit color?atra superne
Puncta notant tergum,qua lutea arcuit Iris
Lubrica cœruleus perducat tergora fucus.
Corporis ad medium fartim pinguescit,at illinc
Vsq; sub extremam squalet cutis arida cauda.
Nec te delitias mensarum Perca silebo
Amnigenos inter pisces dignande marinis,
Solus puniceis facilis contendere mullis.
Nanq; & gustus iners solidóq; in corpore partes,
Segmentis coeunt,sed dissociantur aristis.
Hinc etiam Latio risus prænomine cultor
Stagnorum,querulis uis infestissima ranis.
Lucius obscuras ulua cœnóq; lacunas
Obsidet,hic nullos mensarum lectus ad usus.
Feruet fumosis olido nidore popinis.
Quis non & uirides uulgi solatia Tincas
Norit?& Alburnos prædam puerilibus hamis?
Stridentesq; focis obsonia plebis Alausas?
Teq; inter geminas species,neutrumq; & utrunq;
Qui nec dum Salmo,nec iam Salar ambiguusq;
Amborum medio Fario intercepte sub æuo.
Tu quoq; flumineas inter memorande cohortes
Gobio,non maior geminis sine pollice palmis
Præpinguis teres ouipara congestior aluo
Propexiq; iubas imitatus Gobio Barbi.
Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure,
Quem uelut Actæo perductum tergora oliuo,
Amnicolam Delphina reor,sic per freta magnum,
Laberis,& longi uix corporis agmina soluis
Aut breuibus defensa uadis aut fluminis uluis,

Aut cum tranquillos moliris in amne meatus
Te uirides ripæ, te cœrula turba natantum,
Te liquidæ mirantur aquæ. diffunditur alueo
Aestus, & extremo procurrunt margine fluctus.
Talis Atlantiaco quondam Ballena profundo,
Cum uento motu'ue suo telluris ad oras
Pellitur. exclusum fundit mare, magna'q; surgunt
Aequora, uicini'q; timent decrescere montes.
Hic tamen hic nostræ mitis Ballena Mosellæ
Exitio procul est, magnus'q; honor additus amni,
Iam liquidus spectasse uias, & lubrica pisces
Agmina, multiplices'q; satis numerasse cateruas.
Inducant aliam spectacula uitea pompam,
Sollicitent'q; uagos Bacchea munera uisus,
Qua sublimis apex longo super ardua tractu
Et rupes & aprica iugi flexus'q;, sinus'q;
Vitibus assurgunt, naturali'q; theatro.
Gauranum sic alma iugum uindemia uestit,
Et Rodopen, proprio'q; nitent Pangea lyæo
Sic uiret Ismarius super æquora Thracia collis.
Sic mea flauentem pingunt uineta Garumnam.
Summis quippe iugis tendentis in ultima cliui
Conseritur uiridi fluuialis margo lyæo.
Læta operum plebes, festinantes'q; coloni
Vertice nunc summo properant, nunc deiuge dorso
Certantes stolidis clamoribus. inde uiator
Riparum subiecta terens, hinc nauita labens
Probra canunt seris cultoribus. astrepit ollis
Et rupes & sylua tremens, & concauus amnis.
Nec solos homines delectat scena locorum

Hic ego & agrestes Satyros & glauca tuentes
Naiadas, extremus credam concurrere ripis,
Capripedes agitat cum lætæ proterua Panas.
Insultantq; uadis trepidasq; sub amne sorores.
Terrent indociali pulsantes uerbere fluctum.
Sæpe etiam medijs furata è collibus uuas
Inter Oreadas Panope fluuialis amicas
Fugit lasciuos paganica numina Faunos.
Dicitur & medio cum Sol stetit igneus orbe,
Vt commune fretum Satyros, uitreasq; sorores
Consortes celebrare choros. cum præbuit horas
Secretas hominum cœtu flagrantior æstus.
Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas,
Et Satyros mersare uadis, rudibusq; natandi
Per medias exire manus, dum lubrica falsi
Membra ferunt, liquidosq; fouent pro corpore fluctus.
Sed non hæc spectata ulli nec cognita uisu
Fas mihi sit pro parte loqui secreta tegantur
Et commissa suis lateat reuerentia riuis.
Illa fruenda palàm species cum glaucus opaco
Respondet colli fluuius frondere uidentur
Fluminei latices, & palmite consitus amnis.
Quis color ille uadis, seras cum protulit umbras
Hesperus, & uiridi profundi monte Mosellam
Tota natant crispis iuga motibus, & tremit absens,
Pampinus, & uitreis uindemia turget in undis
Annumerat uirides derisus nauita uites,
Nauita caudiceo fluitans super æquora lembo.
Per medium, qua sese amni confundit imago,
Collis & umbrarum confinia conserit amnis

Hæc quoq; q̄ dulces celebrant spectacula pompas
Remipedes medio certant, cum flumine lembi,
Et varios ineunt flexus, virides'q; per oras
Stringunt attonsis pubentia germina pratis.
Puppibus & proris alacris gestire magistros,
Impubem'q; manum super amnica terga vagantem,
Dum spectat transire diem sua feria ludo,
Posthabet, excludit veteres nova gratia curas.
Tales Cumano despectat in æquore ludos
Liber sulfurei cum per iuga consita Gauri
Per'q; vaporiferi graditur vineta Vesevi,
Cum Venus Actiacis Augusti læta triumphis
Ludere lasciuos fera prælia iussit amores.
Qualia Niliacæ classes, Latiæ'q; triremes
Subter Apollineæ gesserunt Leucados arces
Aut Pompeiani Missena pericula belli
Euboicæ referunt per auerna sonantia cymbæ
Innocuos ratium pulsus, pugnas'q; iocantes
Naumachiæ, Siculo quales spectata Peloro
Cæruleus viridi reparat sub imagine pontus.
Non aliam speciem petulantibus addit ephebis.
Pubertas'q; amnis, & picti rostra faseli.
Hos Hyperionio cum Sol perfunderit æstu,
Reddit nautales vitreo sub gurgite formas,
Et redigit pandas inversi corporis umbras,
At'q; agiles motus dextra, læva'q; frequentant,
Et commutatis alternant pondera remis.
Vnda refert alios simulachra humentia nautas.
Ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes
Fallaces fluvio mirata redire figuras.

Sic ubi compositos ostentatura capillos
Candentem late speculi explorantis honorem
Cum primum caræ nutrix admonuit alumnæ
Læta ignorato fruitur uirguncula ludo.
Germanæq; putat formam spectare puellæ
Oscula fulgenti dat non referenda metallo,
Aut fixas prætendit acus, aut frontis ad oram
Libratos cœptat digitis extendere crines.
Talis ad umbrarum ludibria nautica pubes
Ambiguis fruitur ueri, falsiq; figuris;
Iam uero accessus faciles qua ripa ministrat
Scrutatur toto populatrix turba profundo.
Heu male defensos penetrali flumine pisces.
Hic medio procul amne trahens humentia lina
Nodosis decepta plagis examina uerrit.
Ast hic, tranquillo qua labitur agmine flumen,
Ducit corticeis fluitantia retia signis.
Ille autem scopulis subiectas pronus in undas
Inclinat lentæ connexa cacumina uirgæ.
Implicitos escis iaciens letalibus hamos,
Quos ignara doli postquam uaga turba natantum
Rictibus inuasit, patulæq; per intima fauces
Sera occultati senserunt uulnera ferri,
Dum trepidant, subit indicium, crispoq; tremori
Vibrantis setæ nutans consentit arundo.
Nec mora & excussam stridenti uerbere prædam
Dextera in obliquum raptat, puer excipit ictum.
Spiritus ut fractis quondam per inane flagellis
Aura crepat, motoq; adsibilat aere uentus.
Exultant udæ super arida saxa rapinæ

Luciferiq; pauent letalia tela diei.
Cuiq; sub amne suo mansit uigor aere nostro
Segnis anhelatis uitam consumit in auris
Iam piger inualidos uibratur corpore plausus,
Torpida supremos patitur iam cauda tremores,
Nec coeunt rictus haustas, sed hiatibus auras.
Reddit mortiferos expirans brancia flatus.
Sic ubi fabriles exercet spiritus ignes,
Accipit alterno, cohibet'q; foramine uentos
Lanea fagineis alludens parma cauernis.
Vidi egomet quosdam leti sub fine trementes
Collegisse animas, mox in sublime citatos
Cernua subiectum praeceps dare corpora in amnem
Desperatarum potientes rursus aquarum.
Quos impos damni puer inconsultus ab alto
Impetit & stolido coeptat prensare natatu,
Sic Anthedonius Boeotia per freta Glaucus
Gramina gustatu postquam exitialia Dirces
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subijt nouus accola pontum.
Ille hamus, & rete potens scrutator operti
Nereos, aequoream solitus conuertere Thetim
Inter captiuas fluitauit praedo cateruas.
Talia despectant longo per coerula tractu
Pendentes saxis instanti culmine uillae.
Quos medius dirimit sinuosis flexibus errans
Amnis, & alternas comunt praetoria ripas.
Quis modo Sestiacum pelagus Nepheleidos Helles
Aequor? Abydeni freta quis miratur ephebi?
Quis Chalcedonio constratum ab littore pontum

Regis opus magnum? medijs Euripus ubi undis
Europæq;, Asiæq; uetat concurrere terras?
Non hic dira freti rabies non sæua furentum
Prælia Caurorum, licet hic commercia linguæ
Iungere, & alterno sermonem texere plausu.
Blanda salutiferas promiscent littora uoces,
Et uoces & pene manus, resonantia utrinq;
Verba refert, medijs concurrit fluctibus Echo.
Quis potis innumeros cultusq;, habitusq; retexens
Pandere? tectonicas per singula prædia formas.
Non hoc spernat opus Gortinius aliger ædis
Conditor Euboicæ, casus quem fingere in auro
Conantem Icarios, patrij pepulere dolores.
Non Philo Cecropius, non qui laudatus ab hoste
Clara Syracusij traxit certamina belli.
Forsan & insignes hominumq;, operumq; labores
Hic habuit decimo celebrata uolumina margei
Hebdomade. hic clari uiguere Menecratos artes.
Atq; Ephesi spectata manus, uel in arce Mineruæ.
Hic tinus, magico cui noctua per lita fuco
Alicit omne genus uolucres, perimitq; tuendo.
Conditor hic forsan fuerit Ptolemaidos aulæ
Dinochares, quadro cui in fastigia cono
Surgit, & ipsa suas consumit Pyramis umbras,
Iussus ob incesti qui quondam fœdus amoris
Arsinoen Pharij suspendit in aere templi,
Spirat enim tecti testudine totus Achates,
Afflatamq; trahit ferrato crine puellam.
Hos ergo authorum similes est credere dignum
Belgarum in terris scenas posuisse domorum

Molitos celsas fluuij decoramine uillas.
Hæc est natura sublimis in aggere saxi.
Hæc procurrentis fundata crepidine ripæ,
Hæc refugit, captum'q; sinu sibi uendicat amnem
Villa tenus collem, qui plurimus immnet amni,
Vsurpat faciles per culta, per aspera uisus,
At'q; suis fruitur diues speculatio terris.
Quin etiam riguis humili pede condita pratis
Compensat celsi bona naturalia montis,
Sublimi'q; minans irrumpit in æthere tecto
Ostentans altam Pharos, ut Memphitica turrim.
Huic proprium est clausos consepto gurgite pisces
Apricas scopulorum inter captare nouales.
Hæc summis innixa iugis labentia subter
Flumina despectu iam caligante tuetur
Atria quid memorem uiridantibus adsita pratis?
Innumeris'q; super nutantia tecta columnis.
Quid quæ fluminea substructa crepidine fumant
Balnea, feruenti, cum Mulciber haustus operto
Voluit anhelatas tectoria per caua flammas
Inclusum glomerans æstu expirante uaporem.
Vidi ego defessos multo sudore lauacri
Fastidisse lacus, & frigora piscinarum,
Vt uiuis fruerentur aquis, mox amne refotos
Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.
Quod si Cumanis hic afforet hospes ab oris,
Crederet Euboicas simulachra exilia Baias
His donasse locis, tantus cultus'q; nitor'q;
Alliciat, & nullum parit oblectatio luxum.
Sed mihi, qui tandem finis tua glauca fluenta

Dicere? dignandumq; mari memorare Mosellam?
Innumeri, quod te diuersa per hostia late
Incurrunt amnes, quáquam differre meatus
Possent, sed celerant in te consumere nomen,
Nanq; & proneæ est, nemesæq; adducta meatu
Sura tuas properat non degener ire sub undas
Sura interceptus tibi gratificata fluentis
Nobilius permista tuo sub nomine, quàm si
Ignoranda patri confunderet hostia ponto.
Te rapidus Belgis, te marmore clarus Erubris
Festinant famulis quamprimum allabere lymphis
Nobilibus celsis celebratur piscibus ille
Præcipiti torquens cerealia saxa rotatu,
Stridentesq; trahens per leuia marmora serras,
Audit perpetuos ripa ex utraq; tumultus,
Prætereo exilem Lesuram, tenuemq; Dracōnum,
Nec fastiditos Salmone usurpo fluores,
Nauiger undisona dudum me mollis arauus
Tota ueste uocat, longum qui distulit amnem,
Festa sub augustis ut uolueret hostia muris.
Nec minor hoc, tacitum qui per sola pinguia labens
Stringit frugiferas felix Alisontia ripas,
Mille alij, prout quéq; suus magis impetus urget,
Esse tui cupiunt, tantus properantibus undis
Ambitus aut moles, quod si tibi dia Mosella
Smyrna suum uatem, uel Mantua clara dedisset,
Cederet Iliacis Simois memoratus in oris,
Nec præferre suos auderet Tybris honores.
Da ueniam mihi Roma potens, pulsa oro facessat
Inuidia, & Latiæ Nemesis non cognita linguæ,

Imperij sedem Romæ tenuere parentes.
Salue magne parens, frugumq́; uirumq; Mosella.
Te clari proceres te bello exercita pubes
Aemula te latiæ decorat facundia linguæ.
Quin etiam mores, & lætum fronte seuera
Ingenium natura tuis concessit alumnis.
Nec sola antiquos ostentat Roma Catones.
Aut unus tantum iusti spectator & æqui
Pollet Aristides, ueteres qui illustrat Athenas.
Verum ego, quod laxis nimium spatiatus habenis
Victus amore tui præconia detero, conde
Musa chelyn pulsis extremo carmine neruis.
Tempus erit, cum me studijs ignobilis otij
Mulcentem curas, senijq; aprica fouentem
Materiæ commendet honos, cum facta uirorum
Belgarum, patriosq́; canam decora inclyta mores.
Mollia subtili nebunt mihi carmina filo
Pierides, tenuiq; aptas sub tegmine telas
Percurrent. dabitur nostris quoq; purpura fusis,
Quis mihi tum non dictus erit? memorabo quietos
Agricolas, legumq́; catos, fandiq; potentes
Præsidium sublime reis, quos curia summos
Municipum uidit proceres, propriumq́; senatum,
Quos prætextati celebris facundia ludi
Contulit ad ueteris præconia Quintiliani.
Quiq; suas rexere urbes, purumq́; tribunal
Sanguine & innocuas illustrauere secures,
Aut Italum populos Aquilonigenasq́; Britannos
Præfecturarum titulo tenuere secundo.
Quiq; caput rerum Romam, populiq;, patresq;

Tantum non primo rexit sub nomine, quamuis
Par fuerit primus sistinat soluere tandem
Errorem fortuna suum, libataq; supplens
Præmia iam ueri fastigia reddat honoris
Nobilibus repetenda nepotibus, at modo cœptum
Detestatur opus, dilata & laude uirorum.
Dicamus læto per rura uirentia tractu
Felicem fluuium, Rheniq; sacremus in undis
Cœruleos nunc Rhene sinus, hyaloq; uirentem
Pande peplum, spatiumq; noui metare fluenti
Fraternis cumulandus aquis, nec præmia in undis
Sola, sed angustæ ueniens quod mœnibus urbis
Spectauit iunctos, natiq;, patrisq; triumphos.
Hostibus exactis nigrum superet lupo nudum
Et fontem Latijs ignotum annalibus Histri
Hæc profligati uenit modo laurea belli.
Mox alias, aliasq; feret, uos pergite uincti
Et mare purpureum gemino propellite tactu,
Neu uereare minor pulcherrime Rhene uideri,
Inuidiæ nihil hospes habet, potiere perenni
Nomine, tu fratrem famæ securus adopta
Diues aquis, diues nymphis, largitor utrinq;.
Alueus extendet geminis diuortia ripis,
Communesq; uias diuersa per hostia fundet.
Accedent uires, quas Francia, quasq; Chamaues,
Germaniq; tremant, tunc uerus habebere limes.
Accedet tanto geminum tibi nomen ab amne
Cumq; uno de fonte fluas, dicere bicornis.
Hæc ego uiuificas ducens ab origine gentem
Belgarum hospitijs non per noua fœdera notus

Ausonius nomen, Latius, patriaq; domoq;,
Gallorum extremos inter cæsamq; Pyrenen,
Temperat ingenuos qua læta Aquitania mores,
Audax exigua fide cœnano fas mihi sacrum
Perstrinxisse amnem tenui libamine musæ,
Nec laudem affecto, ueniam peto, sunt tibi multi
Alme amnis, sacros qui solliciatare fluores
Aonidum, totamq; solent haurire Aganippen.
Ast ego (tanta meri dederit si uena liquoris,
Burdigalam cum me in patriam nidumq; senectæ
Augustus pater, & Natus mea maxima cura
Fascibus Ausonijs decoratum, & honore curuli
Mittent emeritæ post tempora disciplinæ)
Latius Arctoi præconia persequar amnis.
Addam urbes, tacito quas subterlaberis alueo,
Mœniaq; antiquis te prospectantia muris.
Addam præsidijs dubiarum condita rerum,
Sed modo securis non castra, sed horrea Belgis.
Addam felices ripa ex utraq; colonos.
Teq; inter medios hominumq;, boumq; labores
Stringentem ripas & pinguia culta secantem.
Non tibi se Liger anteferet, non Saxona præceps.
Matrona non Gallis Belgisq; intersita fines,
Santonico profluus non ipse Carantonus æstu
Concedet gelido Durani de monte uolutus
Amnis, & auriferum postponet Gallia Tagum,
Insanumq; ruens per saxa rotantia late
In mare purpureum (dominæ tamen ante Mosellæ
Nomine adorato) Tarbellius ibit Aturnus
Corniger externas celebrande, Mosella per oras,

Nec solis celebrande locis, ubi fonte supremo
Exeris auratum taurinthes frontis honorem,
Quaq; trahis placidos sinuosa per arua meatus,
Vel qua Germanis sub portibus hostia soluis.
Siquis honos tenui uolet aspirare camœnæ,
Perdere siquis in his dignabitur otia musis,
Ibis in ora hominum, lætoq; fouebere cantu.
Te fontes uiuiq; lacus, te cærula noscent
Flumina, te ueteres pagorum gloria luci
Te Druna, te sparsis incerta Druentia ripis,
Alpiniq; colent fluuij, duplicemq; per urbem
Qui meat & dextræ Rhodanus dat nomina ripæ,
Te stagnis ego cæruleis, magnumq; sonoris
Amnibus, æquoreæ te commendabo Garumnæ.

Symmachus Ausonio. S.

Petis à me literas longiores. Est hoc in nostri amoris indicium. Sed ego, q sum pauperrimi ingenij mei conscius, laconicæ malo studere breuitati, quàm multijugis paginis infantiæ meæ maciem publicare. Nec mihi si eloquij nostri uena tenuata est, quam dudum neq; ullius poematis tui, neq; pedestrium uoluminum lectione iuuisti. Volitat tuus Mosella per manus sinusq; multorum diuinis à te uersibus consecratus. Sed tantum nostra ora prælabitur. Cur me me isthus libelli quæso exortem esse uoluisti? Aut ἄμουσός τις tibi uidebar, qui iudicare non possem. Aut certe malignus, qui laudare nescirem. Itaq; uel ĩgenio meo, uel moribus derogasti. Et tamen contra interdictum tuum uix ad illius operis arcana perueni.

Velim tacere φ sentiã. Velim iusto de te silentio uindicari. Sed admiratio scriptorem sensum frangit iniuriæ. Noui ego istum fluuium, cum æternorum principum iampridem signa comitarer, parẽ multis, imparem maximis. Nunc mihi improuiso clarorum uersuum dignitate Aegyptio Nilo maiorem, frigidiorem Scythico Tanai, clarioremq; hoc nostro Pop. Roma. Tyberi reddidisti. Nequaquam tibi crederem de Mosellæ ortu ac meatu magna narrãti, ni scirem φ nec in poemate mentiaris. Vnde illa amnicorum piscium examina reperisti? quã nominibus uaria, tam coloribus, et magnitudine distantia, sic sapore, quæ tu pigmentis istius carminis supra naturæ dona fucasti. At quoniam in tuis mensis sæpe uersatus, cum pleraq; alia, quæ tunc in pretio erãt, esui obiecta mirarer, nunquam hoc genus piscium deprehẽdi. Quãdo tibi hi pisces in libro nati sunt, qui in ferculis nec fuere? Iocari me putes, atq; agere nugas. Ita dominus probabilem me præstet, ut ego hoc tuum carmen libris Maronis adiungo. Sed iam desinam mei oblitus doloris inhærere laudibus tuis, ne hoc quoque ad gloriam tuam trahas, quod te miramur offendi. Spargas licet uolumina tua, & me semper excipias. Fruimur tamen tuo opere, sed aliorum benignitate. Vale.

Epistola Symmachi ad Ausonium.

Merum mihi gaudiũ eruditiõis tuæ scripta tribuerunt. quæ Capuæ locatus accepi. Erat qppe in his oblita Tulliano melle festiuitas, & sermonis mei nõ tã uera q̃ blãda laudatio. Quid igitur magis mirer, sentẽtiæ incertus

addubito

addubito, ornamēta oris an pectoris tui. Quippe ita fa cundia antestas cæteris, ut sit formido rescribere. Ita be nigne nostra cóprobas, ut libeat non tacere. Si plura de te prædicem, uidebor mutuū scabere, et magis imitator tui esse eloquij quàm probator. Simul quod ipse nihil ostentandi gratia facis, uerendum est genuina in te bo na tanquam affectata laudare. Vnum hoc tamen à no bis indubitata ueritate cognosce. Neminen esse morta lium, quem præ te diligam. Sic uadatum me honorabili amore tenuisti. Sed in eo mihi uerecundus nimio plus uidere, quod libelli tui arguis proditorem, nam facilius est ardentes fauillas ore comprimere, quàm luculenti operis seruare secretum. Cum semel à te profectum carmen est, ius omne posuisti. Oratio publicata libera est. An uereris æmuli uenena lectoris? ne libellus tuus admorsu duri dentis uratur? Tibi uni ad hoc locorum nihil gratia præstitit, aut dempsit iuidia, ingratis, sæuo cuiq; proboq; laudabilis es. Proinde dehinc cassas seclu de formidines, & indulge stylo, ut sæpe prodaris. Certe aliquid Didascalicum seu Protrepticum nostro quoque nomini carmen adiudica. Fac periculum silentij mei, quod etsi tibi exhibere opto, tamen spondere non audeo. Noui ego quæ sit prurigo enuntiandi operis, quod pro baris. Nam quodam pacto societatem laudis affectet, qui aliena benedicta primus enuntiat. Ea propter in comœdijs summatim quidem gloriam scriptores tulerūt. Roscio tamen atque Ambibio cæterisq; authoribus fama non defuit. Ergo tali negotio expende otium tuum, & nouis uoluminibus ieiunia nostra sustenta. Quod si ia ctantiæ fugax garrulum indicem pertimescis. præsta etiā

tu silentium mihi, ut tuto simulem nostra esse, quæ scripseris. Vale.

AVSONIVS SYMMACHO.

Modo intelligo, quàm mellea res sit oratio, quã delinificat, & quàm suada facundia. Persuasisti mihi q̃d epistolæ meæ apud Capuam tibi redditæ cõnnatio inhumana non esset. Sed hoc non diutius quàm dum epistolam tuã legi, quæ me blanditijs inhiantem tuis uelut fuco nectaris delibuta ducit. Vbi uero chartulã pono, & me ipsum interrogo, tum absynthium meum resipit, & circúlita melle tuo pocula deprehendo. Si uero id quod sæpe facio, ad epistolam tuam redij, rursus inliciar, & rursum ille suauissimus, ille floridus tui sermonis afflatus deposita lectione uanescit, & testimonij pondus prohibet in esse dulcedini. Hoc me uelut aerius bracteæ fucus aut picta nebula non longius, quàm dum uidetur, oblectat, Chameleontis bestiolæ uice, que de subiectis sumit colorem. Aliud sentio ex epistola tua, aliud ex conscia mea. Et tu me audes facundissimorum hominũ laude dignari. Tu inquam mihi ista? qui te ultra emendationem omnium protulisti, aut quis q̃ ita nitet, ut comparatus tibi non sordeat? Quis ita Aesopi uenustatẽ. Quis sophisticas Isocratis cõclusiões. Quis ad enthymemata Demosthẽis aut opulentiam Tullianam, aut proprietatem nostri Maronis accedat? Quis ita affectet singula; ut tu imples omnia? quid enim aliud es, quàm ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio? Hæc domine mi fili Symmache non uereor, ne in te blãdius dicta uideantur esse quàm

uerius.Et expertus es fidem meam mentis atq; dictorũ, dum in comitatu degimus ambo æuo dispari, ubi tu ueteris militiæ præmia tiro meruisti, ego tirocinium iã ueteranus exercui. In comitatu tibi uerus fui, ne dum me peregre existimes composita fabulari. In comitatu inquam qui frontes hominum operit, mentes tegit, ibi me & parentem & amicum, & siquid utroq; carius est, cariorem fuisse sensisti. Sed abeamus ab his, ne istæc commemoratio ad illam Sosiæ formidinem uideatur accedere. Illud, quod pene præterij, quàm affectatione addidisti: ut ad te Didascalicum aliquid opusculum, aut sermonem Protrepticum mitterem? Ego te docebo docendus, adhuc si essem id ætatis, ut discerem. Aut ego te uegetum atq; alacrem commonebo, eadem opera & musas hortabor, ut canant, et maria, ut effluãt, et auras, ut uigeant, & ignes, ut caleant admonebo. Aut siquid inuitis quoq; nobis natura fit, superfluus instigator agitabo. Sat est unius erroris, quod aliquid meorum me pœnitente uulgatum est, quod bona fortuna in manus amicorum incidit. Nã si contra id euenisset, nec tu mihi persuaderes placere me posse. Hæc ad literas tuas responsa sint, cætera, quæ noscere habes, compendij faciam. Sic quoq; iã longa est epistola. Iulianum tamen familiarem domus nostræ, siquid de nobis percontandum arbitraris, allego. Simul admoneo, ut cum causam aduẽtus eius agnoueris, iuues studium, quod ex parte fouisti. Vale.

SYMMACHVS AVSONIO.

Et si plerunq; uera est apud parentes prædicatio filiorũ, nescio quo tamen pacto detrimentum meriti sui patitur, dum personarum spectare gratiam iudicatur. Quæro igitur incertus animi, quæ mihi nũc potissimum super uiro honorabili Thalassio genero tuo uerba sumenda sint. Si parce decora amorum eius attingam, liuenti similis existimabor. Si iuste psequar, ero proximus blandiẽti. Imitabor igitur Sallustiani testimonij castigationem, habes uirum dignum te, & per te familia consulari, quẽ fortuna honoris parti maiorem beneficijs suis reperit, emendatio animi & sanctitas honoribus iam parauit. Vale.

AVSONII CARMEN IMPERFECTVM.

Immortale nihil mundi compage tenetur,
Non urbes non regna hominum, non aurea Roma,
Non mare, non tellus, non ignea sydera cœli.
Nam statuit genitor rerum inreuocabile tempus.
Quo cunctum torrens rumpat flamma ultima mundũ.
Sed tamen innumeros homines sublimia facta
Et uirtutis opus in tempora longa frequentat,
Adcumulant quorum famam laudesq; poetæ.
Hos celsi causat Smyrnæ de fonte fluentes
Ilium in Aeneade celebrat dulcedo Maronis,
Nec minor ipsorum discurrit gloria uocum,
Quæ manitat tenæ similes, dum sæcla uolabunt,
Et uertigo poli terras atq; æquora circũm

Aethera sydereum cursum moderamine uoluet.
Quod si tam longam meruerunt carmina famam,
Quae uterum gestis hominum mendacia nectunt
Nobis certa fides aeterna in saecula laudes
Immortale decus tribuet, meritumq; rependet.
Nam mihi carmen erit Christi uitalia gesta
Diuinum populis falsi sine crimine donum,
Nec metus ut mundi rapiant incendia secum
Hoc opus, hoc etenim forsan me subtrahet igni.
Tunc cum flammiuoma descendet nube coruscans
Iudex altitoni genitoris gloria Christus.
Ergo age sanctificus adsit mihi carminis author.

AVSONIO PAVLINVS.

Quarta redituris haec iam messoribus aestas,
Et toties cano bruma gelu riguit,
Ex quo nulla tuo mihi littera uenit ab ore.
Nulla tua uidi scripta notata manu.
Ante salutifero felix cum charta libello
Dona negata diu multiplicata daret.
Trina etenim uario florebat epistola textu,
Sed numerosa triplex pagina carmen erat.
Dulcia multimodis quaedam subamara querelis
Anxia censurae miscuerat pietas.
Sed mihi mite patris plusq̃ censoris acerbum
Sederit, & blandis aspera penso animo.
Ista suo referenda loco, tamen & grauiore
Vindicas Heroi sunt agitanda sono,
Interea leuior paucis praecurrit iambus

Discreto referens mutua uerba pede.
Nunc elegi saluere iubent, dictaq; salute,
Vt fecere aliàs orsa, gradumq; silent.
Vale Domine Illustris.

Continuata meæ durare silentia linguæ
Te nunquam tacito memoras, placitamq; latebris
Desidiam exprobras, neglectæq; insuper addis
Crimen amicitiæ, formidatamq; iugalem
Obijcis, & durum iacis in mea uiscera uersum.
Parce precor lacerare tuum. nec amara paternis
Admiscere uelis ceu melle absynthia uerbis.
Cura mihi semper fuit & manet officijs te
Omnibus excolere, affectu obseruare fideli.
Non unquam tenui saltim tua gratia næuo
Commaculata mihi est ipso te lædere uultu
Semper, & incauta timui uiolare figura.
Composui & læto formaui lumine frontem
Nequa uel à tacito contractam pectore nubem,
Duceret in sanctum suspicio falsa parentem.
Hoc mea te domus exemplo coluitq; coletq;,
Inq; tuum tantus nobis consensus amore est,
Quantus & in Christum connexa mente colendum.
Quis tua quæso tuis obduxit pectora liuor?
Quorum more pias facilis tibi fama per aures
Irrupit, pepulitq; animum, contraq; uetustam
Experta pietate fidem noua uulnera mouit?
Læderet ut natis placidum male suada parentem,
Sed mihi non fictæ mens conscia simplicitatis
Nec patris inculti pietas rea respuit omne,
Immeritum & falso perstringi crimine non fert.

Immunis merito grauius uiolatur iniquo.
Vulnera tam tenera offensæ quàm libera culpa.
Discussisse iugum quereris me, quo tibi doctis
Iunctus eram studijs. hoc nec gestasse quidem me
Assero, nanq; pares subeunt iuga nemo ualentes.
Copulat infirmis, neq; sunt concordia frena.
Si sit compulsis mensura iugalibus impar,
Si uitulum tauro, uel equum committis onagro,
Si confers Fulicas Cignis, & Aëdona Parræ,
Castaneis corylos æques, uiburna cupressis,
Me compone tibi, uix Tullius & Maro tecum
Sustineant æquale iugum, si iungat amore,
Hoc tantum tibi me iactare audebo iugalem,
Quo modicum socijs magno contendit habenis.
Dulcis amicitia æterno mihi fœdere tecum
Et paribus semper, & amandi legibus æqua.
Hoc nostra è ceruice iugum non sæua resoluit
Fabula, non terris absentia longa diremit,
Nec perimet, toto licet abstrahar orbe uel æuo,
Non animo diuisus agam, prius ipsa recedet
Corpore uita meo, quàm uester pectore uultus.
Ego te per omne, quod datum mortalibus
Et destinatum sæculum est.
Claudente donec continebor corpore,
Discernar orbe quolibet.
Nec corde longum, nec remotum lumine
Tenebo fibris insitum.
Videbo corde, mente complectar pia,
Vbiq; præsentem mihi.
Et cum solutus corporali carcere,

Terraq; praeuolauero.
Quo me locarit axe communis pater,
Illic quoq; te animo geram.
Neq; finis idem, qui meo me corpore
Et amore laxabit tuo.
Mens quippe lapsis quae superstes artubus
De stirpe durat coeliti
Sensus necesse simul & affectus suos
Teneat aequa ut uitam suam,
Et ut ores sic obliuisci non capit.
Perenne uiuat & memor.

EPISTOLA QVARTA.

Defore me patrijs tota trieteride terris
Atq; alium me egisse uagis erroribus orbem,
Culta prius uestrae oblitum consortia uitae
Increpitas sanctis mota pietate querelis.
Amplector patrio uenerandos pectore motus,
Et mihi gratandas saluis affectibus iras.
Sed reditum inde meum genitor te poscere nollem,
Vnde dari possit reuocandum me tibi credam.
Cum steriles fundas non ad diuina precatus
Castalidis supplex auerso numine musis,
Non his numinibus tibi me patriaeq; reduces
Surda uocas, & nulla rogas leuis hoc feret aura
Quod datur in nihilum sine numine nomina Musas
Irrita uentosae rapiunt haec uerba procellae.
Quae non missa Deo uacuis in nubibus haerent.
Nec penetrant superi stellantem regis in aulam

Si tibi cura mei reditus, illum aspice, & ora,
Qui tonitru summi quatit ignea culmina coeli,
Qui trifido igne micat, nec inania murmura miscet,
Quiq; satis coelo soles largitur & imbres,
Qui super omne, quod est, & in omni totus ubiq;,
Omnibus infuso rebus regit omnia Christo,
Quo mentes tenet atq; mouet, quo tempora nostra,
Et loca disponit. quod si contraria uotis
Constituat nostris, prece deflectendus in illa est,
Quæ uolumus. Quod me accusas. Si displicet actus?
Quæ gero agente Deo, prius est fiat reus author,
Cui placet, aut formare meos, aut uertere sensus,
Nam mea si reputes, quæ pristina, quæ tibi nota,
Sponte (fatebor enim) modo me non esse sub illo
Tempore, qui fuerim, quo non peruersus habebar,
Et peruersus eram, falsi caligine cernens
Stulta dei, sapiens, & mortis pabula uiuens.
Agnosci datur à summo genitore nouari
Quod non more meo geritur, non arbitror istis
Confessus dicat mutatæ in praua notandum
Errorem mentis, quoniam sim sponte professus.
Me non mente mea uitam mutasse priorem,
Mens noua me fateor mens non mea quondam,
Sed mea nunc authore Deo, qui, siquid in actu
Ingenio'ue meo sua dignum ad munia uidit,
Gratia prima tibi, tibi gloria debita cedet.
Cuius præceptis partum est, quod Christus amaret.
Quare gratandum magis est tibi, quàm queritandum,
Quod tuus ille tuis studijs, & moribus ortus
Paulinus, cui te non infitiare parentem,

Nec modo, cum credis peruersum sic mea uerti
Consilia, ut sim promeritum Christi fore dum sum,
Ausonijs feret ille tuæ, sua præmia laudi,
Deq; tua primum tibi deferet arbore pomum.
Vnde precor meliora putes, nec maxima perdas
Præmia, detestanda tuis bona fontibus orta.
Non etenim mihi mens uaga. neq; participantum
Vita fugax hominum Lyciæ, qua scribis in antris
Pegaseum uixisse equitem. licet auia multi
Numine agente colant, clari uelut ante sophorum
Pro studijs, musisq; suis, & nunc quoq; castis
Qui Christum sumpsere animis habitare frequentent
Non inopes animi. neq; de feritate legentes
Desertis habitare locis. sed in ardua uersi
Sydera, spectantesq; deum, ueriq; profunda
Perspicere intenti de uanis libera curis.
Otia amant, strepitusq; fori, rerumq; tumultus,
Cunctaq; diuinis inimica negotia donis
Et Christi imperijs, & amore salutis abhorrent.
Speq; fideq; Dei sponsa mercede sequuntur.
Quam referet certus non desperantibus author,
Si modo non uincant uacuis præsentia rebus,
Quæq; uidet spernat, quæ non uidet ut me
Nanq; caduca patent, nostris æterna negantur
Visibus, & nunc spe sequimur, quod mente uidemus,
Spernentes uarias rerum spectacula formas.
Et male corporeos bona sollicitantia uisus.
Attamen hæc illis sæclis sententia uisa est
Tota, quibus iam lux patuit ueriq;, boniq;,
Venturi æternum sæcli & præsentis inane.

An mihi non eadem cui gloria cur eadem sit
Fama fides ueri, par est, sed amoena colenti,
Nunc etiam & blanda posito locupletis in acta.
Littoris unde haec iam tam festinata locorum
Inuidia est? utinam iustus me carpere liuor
Incipiat, Christi sub nomine probra placebunt.
Non patitur tenerum mens numine firma pudorem,
Et laus hic contempta redit mihi iudice Christo.
Ne me igitur uenerande parens his, ut male uersum,
Increpites studijs, neq; me uel coniuge carpas,
Vel mentis uitio non anxia Bellerophontis.
Mens est, nec Tanaquil mihi, sed Lucretia coniux.
Nec mihi nunc patrij est (ut uis) obliuio coeli,
Qui in summum suspecto Deū, quem qui colit unum,
Hic uere memor est coeli, crede ergo pater nos
Nec coeli immemores, nec uiuere mentis egentes,
Humanisq; agitare locis studia ipsa piorum
Testantur mores hominum, nec enim impia summum
Gens poterit nouisse Deum. sint multa locorum
Multa hominum studijs culta experientia legum.
Quae regio agresti ritu caret, aut quid in istis
Improbitas aliena nocet. quid tu mihi uastos
Vasconiae saltus, & ningida Pyrenei
Obijcis hospitia? in primo quasi limine fixus
Hispanae regionis agam, nec sit locus usquam
Rure uel urbe mihi, summum quae diues in orbem
Vsq; patet mersos spectans Hispania soles,
Sed fuerit fortuna iugis habitasse latronum
Non lare barbarico rigui mutatus in ipsos,
Inter quos habui socia feritate colonos,

Non recipit mens pura malum, neq; leuibus hærent
Insperſæ fibris maculæ, ſi Vaſcone ſaltu
Quisquis agit purus ſceleris uitam inter
Nulla ab inhumano morum contagia ducit
Hoſpite, ſed mihi cur ſit ab illo nomine crimen
Qui diuerſa colo, ut colui, loca iuncta ſuperbis
Vrbibus, & lætis hominum celeberrima cultis
Ac ſi Vaſconicis mihi uita fuiſſet in oris,
Cur non more meo potius formata ferinos
Poneret in noſtros migrans gens barbara ritus.
Nam quod in euerſis habitacula ponis Hiberis
Vrbibus, & deſerta tuo iacis oppida uerſu,
Montanamq; mihi Calagorrim, & Bilbilim acutis
Pendentem ſcopulis, collemq; iacentis Ilerdæ
Exprobras, uelut his habitem laris exul & urbis.
Extra hominum tecta atq; uias, an credis Hiberæ
Has telluris opes Hiſpani neſcius orbis?
Quo grauis ille poli ſub pondere conſtitit Atlas,
Vltima nunc eius mons portio, metaq; terret,
Diſcludit bimarem, qui celſo uertice Calpem
Bilbilis hic tantum Calagorris Ilerda notatur,
Cæſarea eſt Auguſta, cui Barcinnus amœna
Et capite inſigni deſpectans Tarracho pontum.
Quid numerem egregias terris, & mœnibus urbes?
Quas geminum felix Hiſpania tendit in æquor
Qua Betis Oceanum, Tyrrhenumq; auget Hiberus,
Lataq; diſtantis pelagi diuortia complet
Orbe ſuo finem ponens in limite mundi.
An tibi me domine in luſtris ſi ſcribere ſit mens,
Qua regione habites placeat reticere nitentem

Burdigalam? & piceos malim describere Boios,
Cumq; Maroialicas tua proteris otia thermas,
Inter & umbrosos donas tibi uiuere Lucas;
Læta locis, & mira colens habitacula tectis.
Nigrantesne casas, & texta mapalia culmo,
Dignaq; pellitis habitas deserta Bigerris?
Quiq; superba tuæ contemnis mœnia Romæ
Consul arenosas non dedignate uasatas,
Vel quia Pictonicis tibi fertile rus uiret aruis.
Rara unum Ausonias heu deuenisse curules
Conquerar, & trabeam ueteri sordescere fano.
Quæ tamen Augustæ Latialis in urbe Quirini
Cæsareas inter parili titulo palmatas.
Fulgent natiuo longe uenerabilis auro.
Florentem retinens meriti uiuacis honorem
Aut cum Lucani retineris culmine fundi.
Aemula Romuleis habitans fastigia tectis
Materia præbente loco, qui proxima signat.
In Collatini diceris degere uico,
Multa iocis pateant, liceat quoq; ludere factis,
Sed lingua mulcente grauem interlidere dentem,
Ludere blanditijs urentibus, & male dulces
Fermentare iocos Satyræ mordacis aceto,
Sæpe poetarum, nunquam decet esse parentum.
Nanq; fides, pietasq; petunt, ut quod male nectens
Insinuat castis fama auribus hoc bona noti
Mens patris affigi, fixumq; hærescere cordi
Non sinat & uulgus sæuo rumore malignum
Ante habitos mores non semper flectere uitam
Crimen habet, nanq; est laudi beneuertere, cum me

Immutatum audis studium officiumq; require
Si prauo rectum, si relligiosa profanis,
Luxuriæ parcum, turpi mutatur honestum.
Segnis iners obscurus ago, miserere sodalis
In mala peruersi, blandum licet ira parentem
Exciret lapsum, ut rectis instauret amicum
Moribus, & monitu reparet meliora seuero.
At si forte itidem, quod legi, & quod sequor audis,
Corda pio uouisse Deo, uenerabile Christi
Imperium docili pro credulitate loquentes
Persuasumq; tenens monitis æterna parari
Præmia mortali damnis præsentibus empta,
Non reor hoc sancto sic displicuisse parenti
Mentis ut errorem credat sic uiuere Christo.

DECII MAGNI AVSONII AD DREpanium Pacatum Proconsulem De Ludo Septem Sapientum.

Gnoscenda istæc, an cognoscenda rearis
Attento Drepani perlege iudicio.
Aequanimus fiam te iudice, Siue legenda,
Siue tegenda putes carmina, quæ dedimus.
Nam primum est meruisse tuum Pacate fauorem,
Proxima defensi cura pudoris erit.
Possem ego censuram lectoris ferre seueri,
Et possum modica laude placere mihi.
Nouit equus plausæ sonitum ceruicis amare,
Nouit & intrepidus uerbera lenta pati.
Mæonio qualem cultum quæsiuit Homero

Censor Aristarchus, normaq; Zenodoti.
Pone obelos igitur spuriorum stigmata uatum,
Palmas non culpas esse putabo meas.
Et correcta magis, quàm condemnata uocabo,
Apponet docti quae mihi lima uiri.
Interea arbitrij subiturus pondera tanti
Optabo, ut placeam, si minus, ut taceam.

PROLOGVS.

Septem sapientes nomen quibus istud dedit
Superior aetas, nec secura sustulit,
Hodieq; in hortis paliati prodeunt,
Quid erubescis tu togate Romule?
Scenam ꝙ introibunt tam clari uiri?
Nobis pudendum hoc non & Atticis quoq;,
Quibus theatrum curiae praebet uicem.
Nostris negotijs sua loca sortito data,
Campus comitijs, ut conscriptis curia,
Forum atq; rostris separatis ciuibus.
Vna est Athenis, atq; in omni Graecia
Ad consulendum publici sedes loci,
Quam in urbe nostra serò luxus condidit.
Aedilis olim scenam tabulatam dabat
Subito excitatam nulla mole saxea,
Murena sic & Gallius, nota eloquar,
Postq̄ potentes nec uerentes sumptum,
Nomen perenne crediderunt, si semel
Constructa moles saxeo fundamine
In omne tempus conderet ludis locum,

Cuneata creuit hæc theatri immanitas.
Pompeius hanc & Balbus, & Cæsar dedit
Octauianus, concertantes sumptibus.
Sed quid ego istæc? non hac causa huc prodij,
Vt expedirem quis theatra, quis forum,
Quis condidisset primas partes mœnium,
Sed ut uerendos dijsq; laudatos uiros
Progrederer agere quid uellent sibi,
Pronuntiare suas solent sententias,
Quas quisq; prouidentium anteuerterit.
Satis profecto quæ sint, sed si memoria
Rebus uetustis claudit, ueniet Ludius
Edisserator harum, quas teneo minus.

LVDIVS.

Delphis Solonem scripse fama est Atticum
γνῶθι σεαυτόν, quod latinum est, Nosce te.
Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.
Spartane Chilon sit tuum nec'ne ambigunt.
Quod introfertur τέλος ὁρᾶν μακροῦ βίου,
Finem intueri longæ uitæ quo iubet,
Multi hoc Solonem dixe Crœso existimant.
Et Pittacum dixisse fama est Lesbium
Καιρὸν γνῶθι. Quod tempus ut noris iubet.
Sed καιρὸς iste tempestiuum tempus est.
Bias Prieneus dixit, οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod est latinum, Plures hominum sunt mali.
Sed imperitos scito, quos dixit malos.
Μελέτη τὸ πᾶν Periandri est Corinthij,
Meditationem esse totum, qui putat.
ἄριστον μέτρον esse dicat Lydius

Cleobulus

Cleobulus.hoc est, O ptimus cunctis modus.
Thales ἔγγυα παρὰ δ' ἄτα protulit.
Spondere qui nos, noxa quod præsto', est uetat.
Hæc nos monere fœnerati non placet
Dixere quidam. Legifer uenit Solon.

SOLON.

De more græco prodeo in scenam Solon,
Septem Sapientum fama cui palmam dedit.
Sed fama non est iudicij seueritas,
Neq; esse me primum, uestrum unum existimo.
Aequalitas quod ordinem nescit pati.
Recte olim ineptum Delphicus lusit Deus
Quærentem quis nam primus sapientum foret.
Vt in orbe tereti nomen insertum incideret
Ne primus esset, ne uel imus quispiam,
Eorum è medio prodeo gyro Solon.
Vt quod dixisse Crœso regi existimor,
Id omnis hominum secta sibi dictum putet,
Græce coactum est, τέλος ὁρᾶν μακροῦ βίου,
Quod longius fit, si latine edisseras,
Spectare uitæ iubeo cunctos terminum,
Proinde miseros aut beatos dicier,
Euenta quod sunt semper ancipiti statu,
Id adeo sic est, si queam, paucis loquor,
Rex an Tyrannus, Lydiæ Crœsus fuit,
Is diues & beatus insanum in modum
Lateribus aureis templa qui diuis dabat,
Is me euocauit, uenio dicto obediens

Meliore ut uti rege possint Lydij,
Rogat beatum, prodeam, si quem nouerim.
Telena dico ciuem non ignobilem,
Pro patria pugnans iste uitam obiecerat,
Despexit Alium quærit, Inueni Aglaum,
Fines agelli proprij nunquam excesserat.
At ille ridens, Quo deinde me ponis loco,
Beatus orbe toto qui solus uocor?
Spectandum dico terminum uitæ prius,
Tum iudicandum, si manet felicitas,
Dictum moleste Crœsus accepit. ego
Relinquo regem, bellum ille in Persas parat,
Profectus & deuictus & regi deditus.
At ille captus, funeris ipse instar sui
Quin flamma totum se per ambitum dabat,
Voluens in altum fumidos aer globos.
At penè sero Crœsus ingenti sono
O' uere uates inquit, ô Solon Solon,
Clamore magno ter Solonem nuncupat.
Qua uoce Cyrus motus extingui iubet
Gyrum per omnem, & destrui ardentem pyram,
Et commodum profusus imber nubibus
Repressit ignem. Crœsus ad regem ilico
Per ministrorum ducitur lectam manum.
Interrogatus quæ in Solonem diceret,
Et quam ciendi causam haberet nominis,
Seriem per omnem cuncta regi edisserit.
Miseratur ille, uimq; fortunæ uidens
Laudat Solonem, Crœsum in amicas habet,
Vinctumq; pedicas aureis secum iubet

Reliquum quod esset uitæ totum degeret.
Ego duorum regum testimonio
Laudatus & probatus ambobus fui.
Quodq; uni dictum est, quisq; sibi dictum putat.
Ego iam peregi qua de causa huc prodij.
Venit ecce Chilon, uos Valete & Plaudite.

CHILON.

Lumbi sedendo, oculiq; spectando dolent,
Manendo Solonem quoad sese recipiat,
Quàm pauca quàm diu loquuntur Attici.
Vnam trecentis uersibus sententiam
Tandem peregit, meq; respectans abijt.
Spartanus ego sum Chilon, qui nunc prodeo,
Breuitate nota, qua Lacones usi sunt.
Commendo nostrum γνῶθι σεαυτὸν, Nosce te
Quod in columna iam tenetur Delphica,
Labor molestus iste, fructi est optimi.
Quid ferre possis, quid'ue non dinoscere,
Noctu diuq; quæ geras, quæ gesseris
Ad usq; puncti tenuis instar quærere
Officia cuncta pudor, honor, constantia,
In hæc & illa spreta nobis gloria.
Dixi, Valete memores, Plausum non moror.

CLEOBVLVS.

Cleobulus ego sum paruæ ciuis insulæ,
Magnæ sed author quam eluo sententiæ,
ἄριστον μέτρον quem dixisse existimant.
Interpretare. Tu qui orchestræ maximus
Gradibus propinquis in quattuordecim sedes

ἄριστον μέτρον an sit optimus modus
Dic, Admuisti, gratiam habeo, persequar.
Per ordinem dixisse ex isto loco
Afer poeta uidetur nequid nimis,
Et ut uidetur, μηδὲν ἄγαν huc pertinet
Vterq; sensus Italus seu Dorius,
Fandi tacendiq; & cibi & somni modus.
Beneficiorum, gratiarum, iniuriæ,
Studij, laborum, uitæ in omni quicquid est
Istum requirit optimæ pausæ modum.
Dixi. Recedam ut sit modus. Venit Thales.

Thales.

Milesius Thales sum, A quam qui principem
Rebus creandis dixi, ut uates Pindarus.
Dedere piscatores extractum mari
(Nanq; hi iubente Delio me legerant,
Cuiq; munus hoc sapienti miserant,)
Ego recusans non recepi, sed dedi
Ferendum ad alios, quos priores crederem.
Dein per omnes septem sapientes uiros
Missum ac remissum rursus ad me deferunt.
Ego receptum consecraui Apollini.
Nam si sapientem deligi Phœbus iubet,
Non hominem quenq̃, sed Deum credi decet,
Is qui ego sum, Causa sed in scænam fuit
Mihi prodeundi, quæ duobus ante me
Assertor ut sententiæ fierem meæ,
Ea displicebit, non tamen prudentibus.

Quos docuit usus & peritos reddidit
ἔγγυα παράστα τὴν ecce dicimus.
Latinum id est. Sponte noxa præsto tibi est.
Per mille possum currere exempla, ut probem
Prædes uadesq; pœnitudinis reos.
Sed nolo quenq̃ nominatim dicere.
Sibi quisq; uestrum dicat & secum putet,
Spondere quantis fuerit & damno & malo.
Gratum hoc officium maneat ambobus tamen,
Pars plaudite ergo, pars offensi explaudite.
Bias Prieneus dixi, οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latine dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem, ueritas odium parit,
Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Qui ius & æquum & sacros mores negligunt.
Nam populus iste, quo theatrum cingitur,
Totus bonorum est, hostiumtellus habet,
Dixisse quos me creditis plures malos.
Sed nemo quisquam tam malus iudex fuat,
Qui non Bonorum partibus se copulet,
Siue ille uere est, seu bonus dici studet,
Iam fugit illum inuisum nomen mali,
Abeo, ualete, & plaudite Plures boni.

PITTACVS.

Mitylena oriundus Pittacus sum Lesbius,
γίγνωσκε καιρὸν qui dixit sententiam.
Sed iste καιρὸς, Tempus ut noris monet.
Et esse καιρὸν Tempestiuum quod uocant.

Romana sic est uox ueni in tempore,
Vester quoq; ire comicus Terentius
Rerum omnium primum esse tempus autumat,
Ad Antiphilam, quo uenerat seruus Dromo
Nullo impeditum temporis seruans uicem.
Reputate cuncti quotus offensam incidat,
Spectata cui non fuerit opportunitas.
Tempus me abire, ne molestus, Plaudite.

PERIANDER.

Ephyra creatus huc Periander prodeo,
Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi, & dictum probo.
Meditationem id esse, recte quod geras.
Is quippe solus rei gerendæ est efficax,
Meditatur omne qui prius negotium.
Aduersa rerum, uel secunda prædicat
Meditanda cunctis comicus Terentius,
Locare sedes, bellum gerere, aut ponere
Magnas, mediocrésq; res etiam, paruas quoque
Agere uolentem semper meditari decet.
Nam segniores omnes inceptis nouis
Meditatio si rei gerendæ defuit,
Nihil est, quod ampliorem curam postulet,
Quàm cogitare, quid gerendum sit, dehinc
Incogitantes sors non consilium regit.
Sed ego me ad partes iam recipio. Plaudite,
Meditari ut uestram rem curetis publicam.

DECII MAGNI AVSONII CATALOGVS VRBIVM NOBILIVM.

De Roma, Constantinopoli, & Carthagine.

Prima urbes inter Diuũ domus aurea Roma.
Constantinopoli assurgit Carthago, priori
Non toto cessura gradu, quia tertia dici
Fastidit, non ausa locum sperare secundum,
Qui fuit ambarum uetus. hanc opulentia praefert,
Hanc fortuna recens. fuit haec, subit ista, nouisq;
Excellens meritis ueterem perstrinxit honorem.
Et Constantino concedere cogit Elissam.
Accusat Carthago Deos iam plena pudoris
Nunc quoq, si cedat Romam uix passa priorem.
Componat uestros fortuna antiqua tumores,
Ite pares tandem memores, quod numine Diuũm
Augustas mutastis opes, & nomina, tu cum
Byzantina Ligos, tu Punica Byrsa fuisti.

DE ANTIOCHIA, ET ALEXANDRIA.

Tertia Phoebeae lauri domus Antiochia,
Vellet Alexandriae si quarta colonia poni.
Ambarum locus unus, & has furor ambitionis
In certamen agit, uitiorum turbida uulgo
Vtraq;, & amentis populi male sana tumultu,

Hæc Nilo munita quod est, penitusq́; reposltis
Insinuata locis fœcunda, lituq; superbit,
Illa quod infidis opponitur æmula Persis.
Et uos ite pares, Macedumq́; attollite nomen,
Magnus Alexander te condidit, illa Seleucum
Nuncupat, ingenitus auus fuit anchora signum.
Qualis inusta solet generis nota certa per omnem
Nam sobolis seriem natiua cucurrit imago.

DE TREVERI.

Armipotens dudum celebrari Gallia gestis
Trevericæq; urbis solium, quæ proxima Rheno
Pacis, ut in mediæ gremio secura quiescit.
Imperijq; uiros quod alit, quod uestit, & armat.
Lata per extentum procurrunt mœnia collem,
Largus tranquillo perlabitur amne Mosella
Longinqua Omnigenæ uectans commertia terræ.

DE MEDIOLANO.

Et Mediolani mira omnia copia rerum,
Innumeræ, cultæq; domus, facunda uirorum
Ingenia, antiqui mores, tum duplice muro
Amplificata loci species, populiq; uoluptas
Circus, & inclusi moles cuneata Theatri.
Templa, palatinæq; arces, opulensq; moneta,
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri.
Cunctaq; marmoreis ornata peristyla signis,
Mœniaq; in ualli formam circundata limbo.

Omnia quæ magnis operum uelut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit uicinia Romæ.

DE CAPVA.

Nec Capuam pelago, cultu, penuq; potentem
Delitijs, opibus, famaq; priore silebo,
Fortuna uariante uices, quæ freta secundis
Nesciuit seruare modum. nunc subdita Romæ
Aemula num fidei memor, aut infida senatum
Sperneret, an coleret dubitans sperare curules
Campanis ausa auspicijs, unoq; suorum
Consule, ut imperium diuisi attolleret orbis?
Quin etiam rerum dominam, Latijq; parentem
Appetijt bello ducibus non freta togatis,
Annibalis iurata armis, deceptaq; in hostis
Seruitium demens specie transiuit herili.
Mox ut in occasum uitijs communibus acti
Corruerent Pœni luxu Campania fesso.
Heu nunquam stabilem sortita superbia sedem.
Illa potens, opibusq; ualens Roma altera quondam
Comere quæ paribus potuit fastigia conis
Octauum reiecta locum uix pone tuetur.

DE AQVILEIA.

Non erat iste locus merito tamen aucta recenti
Nona inter claras Aquileia cieberis urbes,
Istaq; ad Illyricos obiecta colonia montes
Mœnibus & portu celeberrima. sed magis illud

Eminet, extremo quod te sub tempore legit,
Soluerit exacto cui iusta piacula bello
Maximus armigeri quondam sub nomine lixæ.
Felix quæ tanti spectatrix læta triumphi
Punisti Ausonio Rutupinum marte latronem,

DE VIENNA.

Prode duplex Arelas, quam Narbo Martius, & quam
Accolit alpinis opulenta Vienna colonis.
Præcipitis Rhodani sic intercisa fluentis
Vt mediam facias nauali ponte plateam,
Per quem Romani commertia suscipis orbis,
Nec cohibes, populosq; alios, & mœnia ditas.
Gallia quem fruitur, gremioq; Aquitania lato.

DE EMERITA, ET TARRACHONE.

Iure mihi post has memorabere nomen Iberum,
Emerita, æquoreus quam præterlabitur amnis,
Submittit cui tota suos Hispania fasces.
Corduba non, non arce potens tibi Tarracho certat,
Quæq; sinu pelagi iactat se Brachara diues.

DE ATHENIS.

Nunc & terrigenis patribus memoremus Athenas,
Pallados & Cossi quondam certaminis arcem,
Paciferæ primum cui contigit arbor oliuæ,
Attica facundæ cuius mera gloria linguæ,

Vnde per Ioniæ populos, & nomen Achæum
Versa Graia manus centum se fudit in urbes.

DE CATHINA, ET SYRACVSIS.

Quis Cathinam sileat? quis quadruplices Syracusas?
Hanc ambustorum fratrum pietate celebrem.
Illam complexam miracula fontis & amnis,
Qua maris Ionij subter uada salsa meantes
Consociat dulces placata sibi sede liquores
Incorruptarum miscentes oscula aquarum.

DE THOLOSA.

Non unquam altricem nostri reticebo Tholosam
Coctilibus muris quos circuit ambitus ingens.
Perq; latus pulchro perlabitur amne Garumna,
Innumeris cultam populis confinia propter
Ninguida Pyrrhenes, & pinea Gebennarum
Inter Aquitanas gentes, & nomen Iberum.
Quæ modo quadruplices ex se cum effuderit urbes,
Non ulla exhaustæ sentit dispendia plebis,
Quos genuit cunctos gremio complexa colonos.

DE NARBONA.

Nec tu Martie Narbo silebere, nomine cuius
Fusa per immensum quondam prouincia regnum
Obtinuit multos dominandi iure colonos,
Insinuant qua se graijs. Allobroges oris.

Excluduntq; Italos Alpina cacumina fines,
Qua Pyrænæis niuibus dirimuntur Hiberi.
Interiusq; premunt Aquitanicarura Gebennæ,
Vsq; in Teutosagos,pæna quæ nomina Belgas
Totum Narbo fuit,tu Gallia prima togati
Nominis attollis Latio Proconsule fasces.
Quis memoret,portusq; tuos?montesq; lacusq;?
Quis populos uario discrimine uestis & oris,
Quodq; tibi quondam uario de marmore templum
Tantæ molis erat,quantam non sperneret olim
Tarquinius Getulus item postremus,& ille
Aurea qui statuit capitoli culmina Cæsar.
Te maris Eoi merces,& Hiberica ditant
Aequora,te classes Libyci,Siculiq; profundi,
Et quicquid uario per flumina,per freta cursu
Aduehitur,toto tibi nauigat orbe Cataplus.

DE BVRDEGALA, EX QVA FVIT AVSONIVS.

Impia iandudum condemno silentia,quod te
O patria insignem baccho,fluuijsq;,uirisq;,
Moribus,ingenijsq; hominum,procerumq;senatu,
Non inter primas memorem quasi conscius urbis
Exiguæ immerito.domus est glacialis in imo.
Burdegala est natale solum,clementia cœli
Mitis,ubi & riguæ larga indulgentia terræ,
Ver longum,brumæq; breues,iuga frondea subsunt,
Feruent æquoreos imitata fluenta meatus,
Quadrua murorum species,sic turribus altis

Ardua,ut aërias intrent fastigia nubes,
Dispositu,latas nomen seruare plateas.
Tum respondentes directa in compita portas,
Per mediumq; urbis fontani fluminis alueum
Quem pater oceanus refluo cum impleuerit æstu,
Adlabi totum spectabis classibus æquor.
Quid memorem pario contectum marmore fontem?
Euripi feruere freto?quanta unda profundi?
Quantus in amne tumor,quanto ruit agmine præceps
Margine contenti bissena per hostia cursus.
Hunc cuperes rex Mede tuis coniungere castris,
Flumina consumpto cum defecere meatu.
Huius fontis aquas peregrinas ferre per urbes
Vnum per cunctas solitus portare Choaspen.
Salue fons ignote ortu,sacer,alme,perennis,
Vitree,glauce,profunde,sonore,illimis,opace,
Salue urbis Genius medico potabilis haustu.
Diuona Celtarum lingua fons addite Diuis.
Non Aponus potu,uitrea non luce Nemausus
Purior,æquoreo non plenior amne Timauus,
Hic labor extremus celebres collegerit urbes.
Vtq; caput mundi Roma inclyta,sic capite isto
Burdegala ancipiti confirmet uertice sedem.
Hæc patria est,patrias sed Roma superuenit omnes.
Diligo Burdegalam,Romam colo,ciuis in illa,
Consul in ambabus,cunæ hic,ibi sella curulis.

Queritur de statu Reipublicæ & temporibus Domitiani.

V sa qbus numeris Heroas et arma frequētas.
m Fabellam permitte mihi detexere paucis,
Nam tibi secessit tecum penetrale retractans.
Consilium, quare nec carmine curro phaleuco,
Nec trimetro iambo, nec qui pede fractus eodem
Fortiter irasci discit duce Clazomenio.
Cætera quinetiam quo deniq; millia lusi,
Primáq; Romanos docui contendere Graijs,
Et salibus uariare nouis constanter omitto.
Teq;, quibus princeps & facundissima calles,
Aggredior, precibus descende clientis, & audi.
Dic mihi Calliope, quid nam pater ille deorum
Cogitat, an terras, & patria sæcula mutat?
Quasq; dedit quondam morientibus, eripit artes,
Nosq; iubet tacitos etiam rationis egenos.
Quid reputemus enim, duo sunt, quibus extulit ingens
Roma caput, uirtus belli, & sapientia pacis;
Sed uirtus agitata domi, & socialibus armis.
Non aliter primo q̄ cum surreximus æuo
Glandibus, & puræ rursus procurrere lymphæ.
An reliquas terras conseruat amicus & urbes.
Sed genus Ausonium Romuliq; exturbat alumnos
In freta Sicaniæ, & Carthaginis exilit arces,
Cæteraq; imperia, & totum simul abstulit orbem.
Deinde uelut studio uictor qui solus Achæo
Languet, & immota secum uirtute secessit.
Sic itidem Romana manus contendere postquam

Destitit & pacem longis frenauit habenis,
Ipsa domu leges & Graia inuenta retractans
Omnia bellorum terra quæsita mariq;
Præmia consilio & molli ratione regebat,
Stabat in his, neq; enim poterat constare sine ipsis,
Aut frustra uxori mendaxq; Diespiter olim,
Imperium sine fine dedi, dixisse probatur.
Nunc igitur qui res Romanas inferat inter
Non tabe, sed tergo prolapsus & ingluuie albus
Et studia & sapiens hominum nomenq; genusq;
Omnia abire foras, atq; urbe excedere iussit.
Quid facimus Graios hominumq; relinquimus urbes
Vt Romana foret magis his instructa magistris.
Non capitolino ueluti turbante Camillo
Ensibus, & trutina Galli fugere relicta,
Sic nostri palare senes dicuntur & ipsi
Vt ferale suo sonus extirpare libellos.
Ergo Numantinas Libycasq; errauit in isto
Scipio, qui Rhodio creuit formante magistro.
Cæteraq; illa manus bello fœcunda secundo,
Quos inter prisci sententia Dia Catonis
Scire deos magni fecisset, utrum'ne secundis
An magis aduersis staret Romana propago,
Scilicet aduersis, nam cum defendier armis
Suadet amor patriæ, & captiua penatibus uxor,
Conuenit ut uespis, quarum domus arce Monetæ
Turba tegens strictis per lutea corpora telis.
Ast ubi apes secura redit oblita fauorum
Plebs fraterq; una somno moriuntur obeso.
Romulidarum igitur longa & grauis exitium pax

Hac fabella modo pausam faciat optima. posthac
Musa uelim moneas, sine qua mihi nulla uoluptas
Viuere, uti quondam Smyrnalibus peribat
Nunc itidem migrare uelit uel deniq; quiduis
Vt dea quære aliud, tantum Romana Caleno
Mœnia iucundos pariterq; auerte Sabinos,
Hæc ego tum paucis dea me dignarier infit
Pone metus, æquos cultrix mea summa tyranno
Hæc instant odia & nostro periturus honore est,
Nam Laureti Numæ fonteisq; habitamus eosdem
Et comite Aegeria ridemus inania cœpta.
Viue uale, manet hunc pulchrum tua fama dolorem,
Musarum spondet chorus, & Romanus Apollo.

AVSONII EPIGRAMMATA

In Furippum.

Pars te Furippum uocitat, pars uera Furippum,
Altera producens, altera corripiens,
Elige utrum malis, aut tende, aut corripe, nomen
Conueniet quæuis fur furiose tibi.

Ex Sepulchro Latinæ Viæ.

Non nomen, non quo genitus, non unde quid egi
Mutus in æternum sum cinis, ossa, nihil.
Nec sum, nec fueram genitus, tamen e nihilo sum,
Mitte nec exprobres singula, talis eris.

Epicuri Opinio.

Quid est beatum, morte & æternum carens
Nec sibi parit negotium, nec alteri.

De uarietate

De uarietate Fortunæ.

Thesauro inuento, qui limina mortis inibat,
Liquit ouans laqueum, quo periturus erat.
At qui, quod terræ abdiderat, non repperit aurum,
Quem laqueum inuenit nexuit, & perijt.

De Homine pigro.

Sanus piger febriente multo est nequior,
Potat duplum, dapesq; duplices deuorat.

In Didonis imaginem ex græco quatuor ultima carmina huius Epigrammatis non habentur in græco codice.

Illa ego sum Dido, uultu quam conspicis hospes,
Assimulata modis pulchraq; mirificis.
Talis eram, sed nō, Maro quam mihi finxit, erat mens,
Vita nec incestis læta cupidinibus.
Nanq; nec Aeneas uidit me Troius unquam,
Nec Libyam aduenit classibus Iliacis.
Sed furias fugiens, atq; arma procacis Iarbæ
Seruaui fateor, morte pudicitiam,
Pectore transfixo castos quod pertulit enses,
Non furor aut læsos crudus amore dolor.
Sic cecidisse iuuat. uixi sine uulnere famæ,
Vlta uirum, positis mœnibus oppetij.
Inuida cur in me stimulasti musa Maronem,
Fingeret ut nostræ damna pudicitiæ?
Vos magis historicis lectores credite de me,
Quam qui furta deum concubitusq; canunt.
Falsidici uates temerant qui carmine uerum

Humanisq; deos assimulant uitijs.

De Amissa Puella.

Tres fuerant Charites, sed dum mea Lesbia uixit,
Quattuor, at perijt, tres numerantur item.

In Faustulum staturæ breuis Anaprobini.

Faustulus insidens Formicæ ut magno Elephanto
Decidit, & terræ terga supina dedit.
Mox'q; idem ad mortem est multatus calcibus eius,
Perditus ut posset uix retinere animam.
Vix tamen est fatus, quid rides improbe liber,
Quod cecidi? cecidit non aliter Phaëthon.

In Medeæ Imaginem.

Medeam uellet cum pingere Timomachi mens
Voluentem in natos crudum animo facinus.
Immanem exhausit rerum in diuersa laborem,
Fingeret affectum matris ut ambiguum.
Ira subest lachrymis, miseratio non caret ira,
Alterutrum uideas ut sit in alterutro.
Cunctantem satis est, indigna est sanguine mater
Natorum, tua non dextera Timomache.

Aliud in Eandem.

Quis te pictorum simulauit pessima Colchis
In natos crudum uoluere mente nefas?
Vsq; adeo'ne sitis puerorum haurire cruorem,
Vt ne picta quidem parcere cæde uelis?
Num nam te pellex stimulat? Num ne alter Iason,
Altera uel Glaucæ sunt tibi causa necis?
Quin ne picta quidem sis barbara, uimq; tui mens
Creta tenax cœli concipit immodicam.
Laudo Timomachum, matrem quod pinxit in ensem

Cunctantem prolis sanguine ne maculet.

In cæcum & claudum ex græco.

Insidens cæco graditur pede claudus utroq;,
Quo caret alteruter sumit ab alterutro.
Cæcus nanq; pedes claudo gressumq́; ministrat,
At claudus cæco lumina pro pedibus.

Idem.

Ambulat insidens cæco pede captus utroq;
Atq; alterna subit munia debilitas.
Nam cæcus claudo pede commodat, ille uicissim
Mutua dat cæco lumina pro pedibus.

In Venerem armatam.

Armatam Pallas Venerem Lacedæmone' uisens
Vis'ne ut iudicium sic ineamus? ait.
Cui Venus arridens, quid me galeata lacessis?
Vincere si possum nuda, quid arma gerens?

De diuite & paupere.

Non est diues opum diues, nec pauper inopsq;
Infelix, alio nec magis alter eget.
Diues eget gemmis, Cereali munere pauper.
Sic cum egeant ambo, pauper egens minus est.

In Grammaticum.

Felix Grammaticus non est, sed nec fuit unquam
Nec quisquam est felix nomine grammaticus.
Sed si quis felix, præter fatum extitit unquam,
Is demum excessit grammaticos canonas.

De Penelope.

Intemerata procis & tot seruata per annos
Oscula uix ipsi cognita Telamacho.
Hinc mea uirginitas ficubus tibi lusit adultis,

Arsit & inuidia principe uerus amor.
Sæpe ego mentitis tremui noua fœmina somnis,
Lapsáq; non merito sunt mihi uerba sono.
Et tamen ignoto sensi experrecta dolores,
Strataq; tentaui sicca pauente manu.
Nam tibi anhelanti supremaq; bella mouenti
Paruit indulgens & sine uoce dolor,
Dente nihil uiolare fero, nihil unguibus ausa
Fœdera nam tacita pace peregit amor.
Deniq; non auiam tremulo clamore uocaui,
Nec prior obsequio serua cucurrit anus.
Ipse uerecundo tetigi pallore puellas,
Impositum teneri fassa pudoris opus.

De infausto matrimonio Grammatici.

Arma uirumq; docens, atq; Arma uirumq; peritus,
Non duxi uxorem, sed magis arma domum.
Nanq; dies totos, totasq; ex ordine noctes
Litibus oppugnat meq; meumq; larem.
Atq; ut perpetuis dotata à Marte duellis
Arma in me tollit, nec datur ulla quies.
Iamq; repugnanti dedam me, ut deniq; uitem
Iurgia, ob hoc solum iurgia quod fugiam.

De Fratribus Thebanis.

Nec Stygijs lucis ineunt sua fœdera fratres,
Oedipodionide de misero ah miseri,
Nanq; etiam ex uno surgentes aggere flammæ
In diuersa sui dissiliunt cineres.
Infandos iuuenes, quos nec discordia cassos
Luce, nec in semet linquit atrox animus.
Atq; utinam & Thebas quissent partirier ipsas,

Regnorum & metus, ut cinerum nebulas.

De Ingratis ex Menandro.

Ingrato homine terra peius nil creat,
Vicinus hospes notus, ignotus cliens,
Et siqua genera sunt id ciuium genus,
Siquid petenti promptus opis impertias,
Vt misereare, gratia aut totum perit.

De Demosthene.

Discere si cupias doctus quàm multa licebit
Quæ nosti meditando uelis inolescere menti,
Quæ didicisti aut dum discendo absumere tendas.

De Vxore.

Deformis Vxor cui sit Ancilla elegans,
Vxorem habere, subigere Ancillam uelit.

De Fortunæ uarietate.

Fortuna nunquam sistit in eodem statu,
Semper mouetur, uariat, & mutat uices,
Et summa in imum uertit, ac uersa erigit.

In Stellam

Stella prius superis fulgebas Lucifer, at nunc
Extinctus cassis lumine Vesper eris.

Ex Menandro.

Refruere, ut natus mortalis, diligis & rem
Tanquã immortalis, Sors est in utroq; uerenda.

FINIS.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI

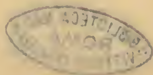
ET ANDREAE SOCERI

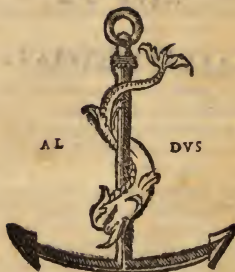
MENSE NOVEMBRI

M. D. XVII.

a b c d e f g h i k l m n o

AL
DVS

SANTIN
Restauro
74

